

CRUX

6 ■ 2002

TOIMITUS

Päätoimittaja

Hannu Ronimus
(09) 150 2466
hannu.ronimus@pappisliitto.fi

Toimitussihteeri

Tuula Anttonen
(09) 150 2453
tuula.anttonen@pappisliitto.fi

Osoite

Akavatalo
Rautatieäisenkatu 6,
00520 Helsinki,
(09) 150 2453
Fax (09) 148 5875
Sähköposti:
tuula.anttonen@pappisliitto.fi

Ulkoasu

Timo Saarinen

TOIMITUSKUNTA

Hannu Ronimus, past. (pj.)
Kati Helin, diakonissa
Leena Huovinen,
korkeakoulupastori
Sirpa Lampinen, kanttori
Reijo Liimatainen, seurakuntapastori
Heikki Mäntylä, kirkkoherra
Outi Niemi, diakoni
Sakari Vilpponen, kanttori
Seppo Wuolio, seurakuntapastori

OSOITTEENMUUTOKSET

Pappisliitto: Heli Meinola
(09) 150 2653
heli.meinola@pappisliitto.fi
Diakoniaityöntekijöiden Liitto:
Pirjo Heikkinen
(09) 150 2487
pirjo.heikkinen@dtl.inet.fi
Kanttori-urkuriliitto:
Nina Järvensivu (09) 150 2446
nina.jarvensivu@
suomenkanttori-urkuriliitto.fi

ILMOITUSHINNAT

Sivu	2/1	1 670 €
	1/1	930 €
	1/2	490 €
	1/4	270 €
	1/8	150 €
Nelivärilisä		170 €

ISSN 0783-0122

PAINOPAIKKA

Auranen oy, Forssa

Virkarakenneuudistuksen sudenkuoppa

Kirkolliskokouksen asettaman virkarakennekomitean mietintö "Palvelijoiksi vihityt" on laaja-alainen selvitystyö siitä, miten kysymys erityisen palvelun viroista (diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat) tulisi kirkossa ratkaista. Mietinnön sisältöön paneutuessaan lukijan on syytä pitää itsensä korostetun valppaana, jotta punainen lanka (säie) ei katoaisi. Tekstiä on runsaasti ja teologiaa paljon. Käsitteiden moniselitteisyys tuo omat ongelmansa. Mietinnön sisältö koskettaa suoraan tai välillisesti isoa osaa kirkkomme työntekijöistä. Diakonaattia käsittelevä pitkäkestoinen virkateologinen keskustelu on tämän mietinnön saattelemana tulossa kirkossamme merkittävien päätösten vaiheeseen.

Komitean työskentelyyn on kuulunut varsin runsas vuoro-vaikutus kirkon työntekijäryhmien kanssa. Tämä linja tulee toivottavasti jatkumaan kirkolliskokouksen toimesta järjestettävän riittävän laajan lausuntokierroksen muodossa. Sen avulla selkenee kuva siitä, kuinka valmiita työntekijäkunnassa ja ylipäättänsä koko kirkossa ollaan siihen, että kirkon hengellisen viran yhteyteen (jonka nykyisinä säikeinä ovat papit ja piispat), liitettäisiin kolmantena säikeenä diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat. Lisäksi useat yksittäiskysymykset ovat vielä vailla vastausta, mm. henkilöstöhallinnon osalta.

Jos kolmas säie toteutuu, siihen kutsuttava vihittää kirkon hengelliseen virkaan. Vihkiminen merkitsee elinikäistä kirkon virkaan sitoutumista, kun taasen siunaaminen tai asettaminen tietyn seurakuntaviran tai tehtävien hoitamiseen sitoutumista. Ne, jotka uudistuksen toteutuessa toimitivat erityisen palvelun viroissa ja jotka on vihitty (lehtorin ja diakonian virkaan), tulee katsoa vihkimyksen saaneiksi myös kolmannen säikeen osalta.

Hengelliseen virkaan vihityillä on tietyt oikeudet ja velvollisuudet; ja niiden myötä he ovat seurakunnalle "käyttökelpoisempia"

työntekijöitä kuin ne, joita ei ole vihitty ja jotka eivät vihkimystä halua ottaa. Sudenkuopaksi voi siten muodostua suunnitellun 10 vuoden siirtymäajan puitteissa (ja jopa sen jälkeenkin) se, että virkoja täytettäessä vihityt valitaan ja vihkimättömät on tuomittu jämähtämään nykyiseen palvelussuhteeseensa.

Hannu Ronimus
Päätoimittaja

Mietteitä mietinnöstä

Jo vuosia kestänyt virkarakenneuudistus on tuottanut Virkarakennekomitean mietinnön, jossa on tarkasteltu kirkon viran uudistamista laajasti ja monipuolisesti. Työskentelyssä on mietitty esityksen vaikutuksia pitkälle, aina koulutukseen ja lainsäädäntöön asti. Samalla koko paketista tulee kuitenkin hyvin suuri ja päätöksentekoprosessi vaatii paljon aikaa.

Liittojemme työntekijät ja luottamushenkilöt ovat alkaneet saada mietintöä koskevia kommentteja, joista välittyvät sekä myönteiset odotukset että pelot uudistusta kohtaan. Tärkeänä pidetään sitä, että kukin virkaryhmä säilyttää uudistuksen jälkeen oman perustehtävänsä, koulutuksensa ja nimikkeensä. Kannustan jokaista tutustumaan mietinnön sisältöön. Nostan tässä muutamia asioita esille.

Mietinnössä mainittu orientaatiokoulutus on tarpeen kirkon hengellisen työn tekijöille huolimatta siitä, toteutuuko mietintöesitys kaikilta osin. Samoin ordinaatiokoulutus ja työhön perehdyttäminen ovat välttämättömiä. Vihkimys ei ole diakoniatyöntekijöille uusi asia. Uutta olisi vain se, että vokaatio virkaan on vihkimyksen ehtona. Tämä muutos on ymmärrettävä, mutta jotain menetäämkin. Menetykselle on syy, jotka astuvat koulutuksen jälkeen yhteiskunnan palvelukseen – he eivät enää saa tuntea, miten vihkimys voi työntekijää sielläkin kantaa.

Aikaisemmissa vastaavissa mietinnöissä ei ole käsitelty työntekijöiden edustuskiintiötä kirkon päättävissä elimissä. Uuden mietinnön mukaan kiintiöt varattaisiin pappien lisäksi myös muille kirkon virkaan vihittäville. Ehdotus on linjassa kokonaisuutensa kanssa ja tietysti nykyaikaan kuuluva asia. Näin voidaan vähentää puhetta kirkon pappiskeskeisyydestä.

Diakonaatti-sanana vetäminen jälleen esille komitean työskentelyn loppuvaiheessa oli yllätys. Edustamani liiton hallinnossa luovuimme muutama vuosi sitten tästä sanasta mielellämme, vaikka sanan alkuosa tulee lähelle diakoniatyötä – tai ehkä juuri siitä syystä. Edelleen toivon, että tilalle voitaisiin löytää uusi suomalainen sana. Ekumeeniset ja historialliset syyt ovat tärkeitä perusteluja, mutta kyllä Suomen kirkossa löytyy joku sanaseppo suomentamaan tämän diakonaatin.

Useiden jäsentemme pelkona on, että uusia tehtäviä tulee, vaikka kädet ovat täynnä työtä ennestäänkin. Kun uutta tulee, vanhaa on jätettävä pois. Diakoniassa se väistämättä tarkoittaa, että se on pois yhteiskunnan vähempiosaisilta. Tämähän ei ole edes uusi asia, sillä pappien siirtyessä nykyiseen vapaapäiväjärjestelyyn edellisen diakonaattikomitean mietinnön valmistumisen aikoihin diakoniatyöntekijät vedettiin jo enemmän tai vähemmän alttaripalvelukseen. On selvää, että diakonia lähtee alttarilta. Mutta missä määrin on kohtuullista, että esim. diakoniatyöntekijät nähdään liturgiassa palveluksessa »lähes säännöllisesti», kun karitatiivista työtä on enemmän kuin kylliksi ja diakoniatyöntekijöillä on arjen perustehtävässä kysyntää enemmän kuin ehkä koskaan ennen. Eikö oikeata jumalanpalvelusta ole edelleen myös käydä kodeissa ja laitoksissa katsomassa orpoja, leskiä ja sairaita heidän ahdistuksessaan. Vastaavasti kanttorikunnalla on omat tehtävänsä.

Ilmassa on pelkoa, että diakoniatyöntekijöistä tehdään »pikkupappeja» nykyisellä, huomattavasti pappien palkkaa pienemmällä palkalla. Kauhusteinaario pienen seurakunnan ainoan papin viikonloppuvapaan järjestämisestä voisi olla: diakoniatyöntekijä siunaa lauantaina hautaan (kyllähän kuoleva diakonian asiakas sitä voi toivoa tutulta työntekijältä) ja pitää sunnuntaina sanajumalanpalveluksen. Jos joku on pettynyt, ettei saanutkaan kirkossa ehtoollista, voi diakoniatyöntekijä vielä hoitaa senkin – vaikka sakastissa jumalanpalveluksen jälkeen. Tämä maksaa sen, että parina päivänä on lappu diakoniatoimiston ovella »Poikkeuksellisesti ei tänään vastaanottoa». Voiko seurakunnan köyhyys riittää erityisyyksi uusiin tehtäviin velvoittamiseen? Tai esimiehen määräys, vaikkei niin köyhiäkään oltaisi?

Leena Vanne
Diakoniatyöntekijöiden Liiton puheenjohtaja

Diakoniatyöntekijöiden Liitolle viestintäsuunnitelma vuosille 2003– 2006

Liiton hallitus hyväksyi kokouksessaan 23.9. liiton viestintäsuunnitelman vuosille 2003–2006. Suunnitelma postitetaan tämän syksyn aikana liiton toimihenkilökirjeen mukana.

Koulutusrahaa haettavana

Diakoniatyöntekijöiden Liiton koulutusrahastosta voidaan myöntää koulutusrahoja sellaisille liiton varsinaisille jäsenille, joiden on vaikea päästä työnantajan kustantamina koulutukseen ja neuvottelupäiville. Tarkoituksena on tukea liiton jäsenen ammatillisesti kehittävää koulutusta sekä ammatillisille neuvottelupäiville osallistumista. Samalle henkilölle voidaan myöntää koulutusraha vain kerran. Koulutusraha hakemuksen voi tilata liiton toimistosta.

Oikaisu

Cruxin edellisen numeron opiskelijavinkkelin –palstan kirjoittaja on Anssi Savonen ei Salonen. Pahoittelemme virhettä.

Pappisliiton hallitus on myöntänyt 5.000 €:n apurahan Mats Lindgårdille ja Päivi Vuorilehdolle.

MATS LINDGÅRD

»Församlingens viktigaste resurs»

En granskning av de församlingsanställdas arbetssituation i Borgå stift år 2002

Den ekonomiska depressionen i Finland under 1990-talets första hälft resulterade som bekant i hög arbetslöshet. Den höga arbetslösheten i sin tur ledde till att fler människor än tidigare vände sig till kyrkan för att få stöd och hjälp. Kyrkans personal skulle svara mot detta ökade behov samtidigt som antalet anställda i kyrkan minskade på grund av de nedskärningar som måste göras också i församlingarnas ekonomi. Arbetet blev därför mer krävande för åtminstone en del av de kyrkligt anställda.

Ätminstone delvis på grund av ovan nämnda orsaker har man inom kyrkan under 1990-talet och början av innevarande decennium kommit att fokusera uppmärksamheten på de kyrkligt anställda. Frågor som berört arbetsmängd, orkan- de och utbrändhet har varit på tapeten; likaså trivselrelaterade frågeställningar. Bl.a. har ett stort antal artiklar i denna tidskrift under de senaste tio åren berört sådana ämnesområden. Nyligen har också en doktorsavhandling som tangerar ämnena granskats (Pontus Salmi: Seurakuntien hengellistä työtä tekevien työmotivaatio, 2001). Den första brett upplagda barometern kring arbetssituationen för kyrkligt anställda har också publicerats i år (Kirkon alan työolobarometri 2001. Raportti kirkon työntekijöiden työoloista).

Inom Borgå stift fungerar sedan år 2000 en av biskopen tillsatt arbetsgrupp för personalvårdsfrågor. Som ett led i sitt arbete har personalvårdsgruppen framfört önskemål om en undersökning som skulle utreda hur de anställda i Borgå stifts församlingar trivs och orkar i arbetet. Utredningen kunde fungera som

basmaterial för, och ge åtgärdsförslag till, verksamhet som syftar till att utveckla personalvården i stiftet.

Syftet med det här forskningsprojektet är därför att utgående från önskemålen från arbetsgruppen för personalvårdsfrågor göra en undersökning av hur de anställda i Borgå stift orkar och trivs i sina arbeten. Undersökningen görs inom ramen för högre pastoralexamen.

I undersökningen har jag för avsikt att behandla tre delfrågor. För det första vill jag göra en empirisk kartläggning av hur de anställda orkar och mår i sitt arbete. Kartläggningen kommer att göras med hjälp av en enkät som i detta skede är tänkt att vara riktad till präster, kantorer, tjänsteinnehavare för diakonin och ungdomsarbetsledare i Borgå stifts församlingar (att undersökningens målgrupp preliminärt definieras omfatta endast dessa yrkeskårer har närmast forskningsekonomiska orsaker). Undersökningen görs som en totalundersökning bland de nämnda yrkeskårena. För det andra vill jag granska faktorer som påverkar trivsel och vantrivsel i arbetet. För det tredje vill jag föra en diskussion kring åtgärder som kunde förbättra arbetsklimatet bland de kyrkligt anställda.

Frågeformuläret skickas till de församlingsanställda i slutet av år 2002 eller i början av år 2003. Min avsikt är, att arbetet med att behandla det inkomna materialet skulle vidta omedelbart.

*Mats Lindgård
Kaplan i Borgå
svenska domkyrko-
församling*

Kun sanat eivät riitä kertomaan

Pappeja pidetään usein ihmisinä, joilla on sana hallussa. Jatkuvasti joudumme kuitenkin toteamaan myös sen, että sanat eivät riitä kertomaan kaikkea. Suurimpien mysteerien äärellä sana ei enää olekaan vain korvin kuultavissa, vaan esimerkiksi sakramenteissa välittyy kaikkien aistien välityksellä. Pyhän läsnäolo tuntuu, näkyy, maistuu ja tuoksuu.

Hiljaisuuden retriiteissä puheen osuutta on tietoisesti karsittu. Raamatun sanaa on tarjolla, mutta sen selittämisestä on suureksi osaksi luovuttu. Osallistujille on haluttu antaa mahdollisuus kuunnella myös sitä, mikä välittyy sanattomien viestien välityksellä tai nousee omasta sisimmästä. Tutkimukseni kohteena on kaikki se, millä retriitissä korvataan sanojen puuttuminen tai vähäisyys. Lähtökohtani on, että hiljaisuus on paljon puhuva kieli, ei vain puheen poissaoloa. Arkielämästä tiedämme, että hiljaisuus voi olla hyvinkin painokas tapa kommunikoida ja että viestinnästämme vain pieni osa tapahtuu sanojen välityksellä. Hiljaisuuden taustaa vasten näkyvät, kuuluvat ja tuntuvat vahvasti kuvat, äänet ja eleet, musiikki, arkkitehtuuri sekä monenlaiset huolenpidon välineet. Selvitän, miten paljon retriitti rakentuu sanattomien viestien varaan ja missä määrin kommunikointi on sieläkin riippuvaista sanoista. Mikä on hiljaisuuden merkitys retriittitapahtumassa? Millä tavoin ja kuinka tietoisesti retriitin ohjaajat käyttävät sanatonta viestintää? Mitä eri »kieliä» hiljaisuus pitää sisällään? Mitä keinoja retriitin ohjaajat käyttävät luomaan ja syventämään hiljaisuutta?

Kiinnostavalta tuntuu ajatus soveltaa semiotiikan teorioita retriitin kontekstissa. Semiotiikka tutkii, kuinka asiat, ilmiöt, teot

ja tapahtumat toimivat merkkeinä ja teksteinä sekä tuottavat merkityksiä. Semiotiikan keinoin on tutkittu paljon kulttuurin eri ilmenemismuotoja, mm. kirjallisuutta, kuvataiteita, mainontaa ja musiikkia. Nähdäkseni semioottinen lähestymistapa voi soveltua myös hiljaisuuden retriitin ja sen monimuotoisen non-verbaalisen viestinnän tutkimiseen. Retriitti vaikuttaa osallistujaan usein hyvin kokonaisvaltaisella tavalla. Siinä sanoma välittyy kaikkien aistien välityksellä ja sen kokeamiseen vaikuttavat osallistujan ja ohjaajan henkilökohtainen maailma ja elämänhistoria, joka nivoutuu kirkon vanhaan kilvoitteluperinteeseen.

Tutkimukseni työnimenä on »Onko hiljaisuuden retriitissä hiljaista? – Sanaton viestintä retriittitapahtumassa.» Tarkastelen aihetta retriitin ohjaajan ja sisällön kannalta. Tutkimusotteeni on kvalitatiivinen ja menetelminä käytän osallistuvaa havainnointia ja retriitinohjaajien haastatteluja. Tavoitteenani on lisensiaattityö Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian laitoksella. Kiitos apurahan, tavoitteeni on tullut astetta realistisemmaksi!

Kirjoittaja on Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän sairaalapastori.

Ei enää lahjaksi

Alipalkkatut akavalaiset ovat julkaisseet Ei enää lahjaksi –julkaisun, jonka tarkoituksena on jatkaa keskustelua koulutettujen naisvaltaisten alojen palkkauksen korjaamisesta. Liitot vaativat palkkaratkaisun päälle tulevaa erillistä alipalkkarahaa, jonka toteuttaminen vaatii oman palkkaohjelman. Diakoniatyöntekijöiden Liiton puheenjohtaja Leena Vanne toteaa julkaisussa, että on nurinkurista, että naisvaltaisilla aloilla ei makseta sitoutumisesta, mutta monilla miesten aloilla sitoutetaan nimenomaan rahalla.

Korkeasti koulutetut alipalkkaiset naiset ovat hakeneet ratkaisua palkkaohjelmaansa 1980-luvulta saakka. Kuitenkin näiden ryhmien palkkauksen jälkeensääneisyys on kasvanut jatkuvasti. Viime neuvottelukierroksella AKAVAN alapalkkatut liitot pyrkivät ratkaisemaan alipalkkaisuutta koulutuspalkkaerällä, mutta se jäi toteutumatta.

Alipalkkattujen ammattikuntien palkka on alhaisempi kuin suomalainen keskipalkka 2.142 euroa (v. 2001). Liittojen jäsenien työn vaativuus ja koulutus ovat kuitenkin yli suomalaisen keskitason. Ongelma koskettaa noin 100 000 palkansaajaa, akavalaisia tähän ryhmään kuuluu noin 45 000.

Alipalkkaprojektissa ovat mukana Agronomiliitto, Akavan Erityisalojen Keskusliitto AEK, Diakoniatyöntekijöiden Liitto DTL, Lastentarhaopettajaliitto LTOL, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia, Suomen Farmasialiitto, Suomen musiikinopettajien liitto, Suomen Psykologiliitto ja Suomen Puheterapeuttiliitto.

Sana ja tieto

*Jaakko Heinimäki, Simo Heininen,
Markus Hiekkänen, Heikki Kotila*

Logos 2003 Vuosikirja

Kirja on käytännöllinen tietoteos kirkon toiminnasta ja hengellisestä elämästä. Kuukausittain etenevä teos antaa perustiedot kirkkovuoden kulusta. Kirjassa käydään läpi vuoden 2003 tärkeimmät kirkolliset tapahtumat sekä juhla- ja pyhäpäivät. Pyhän lisäksi painopiste on arjessa, seurakuntien jokapäiväisessä elämässä. Kirkossa toteutettujen uudistusten lisäksi kirjassa perehdytään kirkollisten käytäntöjen pitkiin perinteisiin.

ISBN 951-37-3506-0, 192 s, 34 €

*Tekijäryhmä: Juha Kauppinen, Riitta Särkiö, Heikki Hiilamo,
Voitto Huotari, Sirkku Nyström, Kaisa Rönkä*

Seurakunnan luottamushenkilön käsikirja

Kirja sisältää luottamushenkilön tarvitsemat tiedot seurakunnan toiminnasta ja hallinnosta. Kirjassa käsitellään sekä itsenäisiä seurakuntia että seurakuntayhtymiä. Toiminnan esittelyn lisäksi siinä kerrotaan seurakuntatyön painopisteiden asettamisesta. Toiminta- ja taloussuunnittelu ovat tärkeä osa kirjan sisältöä.

Kirjan avulla luottamushenkilö päivittää tietonsa seurakunnasta ja sen hallinnosta, saa virikkeitä ja innostusta luottamushenkilönä toimimiseen sekä sitoutuu kirkon tehtävään.

ISBN 951-37-3734-9, 120 s, 24 € (kysy määräalennusta)

Maunu Sinnemäki

Ydinsanoja

Ydinsanoja on rikas ja monipuolinen kokoelma mietteitä ja runoja eri aikakausilta. Teologian lisensiaatti Maunu Sinnemäki on koonnut ajatuksia Raamatusta ja kirjallisuudesta. Suomalaisten tekstien lisäksi kirjassa on eri maiden kansanviisautta. Kirjan sisältö rakentuu ihmisen elämänkaaren mukaan, ja luonnosta sekä taiteesta valittu kuvitus tukee harmonista kokonaisuutta.

ISBN 951-37-3732-2, 144 s, 26 € (kysy määräalennusta)

*Toimittajat: Minna Ahola, Marjo-Riitta Antikainen,
Päivi Salmesvuori*

Eevan tie alttarille

Kirja kertoo naisen historian paratiisikertomuksen Eevasta Neitsyt Marian, mystiikan ja noituuden kautta yhteiskunnan ja kirkon rajoja koettelevaksi aktiiviseksi toimijaksi. Kirkkohistorian, historian ja naistutkimuksen asiantuntijat piirtävät 2000 vuoden kaaren naisen asemasta. Teos on ensimmäinen aiheesta kirjoitettu yleisesitys Suomessa.

ISBN 951-37-3733-0, n. 250 s, 39 €

Ilmestyy marraskuussa 2002.

Tilaukset: puh. 020 450 05, faksi 020 450 2380,
s-posti: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi,
www.edita.fi/netmarket
Toimitusmaksu 6,56 €

Liittojen hallitusten uudet jäsenet

Crux esittelee tämän vuoden numeroissaan Suomen kirkon pappisliiton, Diakoniatyöntekijöiden Liiton ja Suomen Kanttori-urkuriunionin hallitusten uudet jäsenet.

Matti Taatila on Pappisliiton hallituksessa Turun arkkihiippakunnan edustajana. Matti vastasi muutamaa toimituksen esittämiin kysymyksiin:

Millainen on taustasi ja työhistoriasi?

Olen kotoisin Liedosta, Varsinais-Suomen sydänmailta. Olen toiminut pappina Satakunnan ja Varsinais-Suomen pienissä ja keskisuurissa seurakunnissa, viimeiset 28 vuotta kirkkoherrana. Työkokemukseni on siis hiukan yksipuolinen.

Mitä muuta haluat paljastaa itsestäsi (perhe, harrastukset, tms.)?

Puoliso on luokanopettaja, meillä on neljä aikuista poikaa, lastenlapsista toinen on tyttö.

Luen paljon. Rakkain liikuntaharrastukseni on kaupunki- ja taajamalenkeily.

Mikä on parasta työssäsi/ammattisiasi? Entä ikäviintä?

Parasta työssä on sen monipuolisuus, tarpeeksi pienessä seurakunnassa tehdään kaikkea. Eriytyisesti pidän vielä arvossa ihmisten todellista kohtaamista, joka usein tapahtuu muualla kuin suurissa tilaisuuksissa. Kolmanneksi minua kantaa tietoisuus edustamani asian suuresta ja perimmäisestä merkityksestä.

Suomalaisen yhteiskunnan viime vuosikymmenten kehitys ei yksin ilahduta, ei liioin Suomen kirkon. Pappisuus ja teologin koulutus antavat tämän tajuamiselle hyvän pohjan.

Mitä papin työssä tai työoloissa pitäisi mielestäsi parantaa?

Viisipäiväinen työviikko – siis vaikka vain pelkkä periaate – oli hyvä parannus. Se merkitsee, että meidän vihdoinkin myönnetään tekevän oikeata työtä. On paljonkin pieniä tai pientä joukkoa koskevia asioita, joita voisi parantaa, mutta en osaa niistä yhtään mainita ohi muiden.

Mihin ammattiyhdistysliikettä mielestäsi tarvitaan?

Ammattiyhdistysliikkeen asema on maallisen lain vahvistama ja siis lähes yläpuolella tällaisen kysymyksenasettelun. Papisto ja yleensä kirkon akavalaiset eivät liene ay-liikkeen merkittäviä toimijoita, mutta järjestelmä edellyttää järjestäytymistämme kuitenkin. Täytyy olettaa, että liiton toimisto hallitsee sen alueen. Hyvin suuren painon panisin Pappisliiton muille toiminnoille,

esimerkiksi papiston solidaarisuuden edistämiseksi.

Mitä odotat liiton hallitustyöskentelyltä?

Edistäisin joukkomme nyt hiukan vajaata solidaarisuutta ja kollegiaalisuutta. Soisin, että ei vain kentän vaan jokaisen puoleemme kääntyvän kollegan ääntä kuultaisiin. Kun kirkonkaan kentässä kaikki eivät ole ystäviämme, sitä tärkeämpää on, että me otamme jokaisen todesta.

Millaisia terveisiä lähetät Cruxin lukijoille, DTL:n, SKPL:n ja SKUL:n jäsenille?

Me olemme samassa veneessä – tai ainakin meistä useimmat ovat. Kirkon piirissä joudumme jossakin vaiheessa jakamaan muualla tuntematontakin niukkuutta, tarkoitan kirkon kapenevaa tulopohjaa. Se vaatii nykyiseen verrattuna uusia ajattelutapoja.

kuva Jani Laakkonen

Pappisliiton opintomatkat vuonna 2003 ja 2004

ROOMA: 24.–31.3.2003 JA KEVÄÄLLÄ 2004

Matkanjohtajina kirkkohistorian professori Kyllikki Tiensuu (asiantuntijajohtaja) ja toiminnanjohtaja Esko Jossas.

HUOM! Keväällä 2002 järjestetyltä Rooman opintomatkalta jonotuspaikoille jääneitä ja tähän mennessä muuten ilmoittautuneita on 46 henkilöä, joten näin ollen vuoden 2003 matka on jo täynnä.

HUOM! Rooman matkojen suosiosta johtuen liitto järjestää myös vuoden 2004 keväällä kolmannen matkan Roomaan. Tällä matkalle ilmoittautuminen alkaa keväällä 2003 ja siitä ilmoitetaan ajallaan Cruxissa. Tässä vaiheessa ei siis vuoden 2004 matkalle vielä oteta vastaan ilmoittautumisia.

USA / NEW YORK JA WASHINGTON: LOKAKUU (VKO 41 TAI 42) 2003

»Amerikkalainen uskonnollisuus».

Matkan kesto on 8 vrk ja alustava hinta noin 1.800 €, sisältäen lentomatkat Hki – New York – Washington – Hki, kenttäkuljetukset ja -verot, hotellimajoittumisen kahden hengen huoneissa, aamiaistarjoilun ja ohjelmatarjonnan. Liiton matkaapurahan oikeutetut saavat apurahan 1½-kertaisena eli 405 € suuruisena.

Ilmoittautumiset 31.3.2003 mennessä, minkä jälkeen arvioidaan voidaanko matka toteuttaa, koska matkan järjestämisen edellytyksenä on vähintään 10 matkalaisen ryhmä. Matkanjohtajina toimivat professori Tapio Lampinen (asiantuntijajohtaja) ja apulaistoiminnanjohtaja Hannu Ronimus.

UUONEN 2004 SYYSKAUDEN MATKASTA (kohde avoinna) tiedotetaan keväällä 2003.

Opintomatkojen tiedustelut ja ilmoittautumiset toimitositiiteeri Heli Meinolalle, puh. (09) 150 2653 tai sähköposti heli.meinola@pappisliitto.fi.

Ajankohtaista verkossa

Vieraile liittojen kotisivuilla

PAPPISLIITTO
WWW.EVL.FI/JST/PAPPISLIITTO

Papiston päivät 2002 -ohjelmakooste
(valmistuu marraskuun alkupuolella).

Jäsenkyselyn 2002 tulokset.

Pappisliiton **lausunto kirkollisten toimitusten kirjasta**.

DIAKONIAITYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO
WWW.DTL.FI

Palkansaaja- ja työnantajajärjestöt ovat antaneet yhteisen **ohjeistuksen työpaikkojen sukupuolisen häirinnän** ja ahdistelun varalta. Ohjeet löydettävissä Ajankohtaista-sivulta.

Diakoniatyöntekijöiden Liiton ja Pappisliiton **opintomatkan valokuvat** löytyvät Ajankohtaista-sivulta.

Tietoa diakoniatyöntekijöiden **neuvottelupäivistä vuonna 2003**.

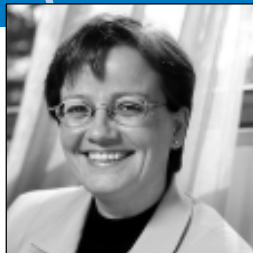
Suljetuilla sivuilla keskustelua virkarakennekomitean mietinnöistä.

Työturvallisuusaineistoa löytyy etusivun kautta.

KANTTORI-URKURILIITTO
WWW.KOLUMBUS.FI/SKUL

Opiskelijoiden omat sivut avautuvat!

Hallitustiedote lokakuu 2002

Osa-aikainen: nälkäpalkalla elävä? turvaton?

Tutustuessamme SKUL:n opintomatkalla muutama viikko sitten Lontoon upeaan kirkkomusiikkitarjontaan törmäsimme systeemiin, jossa aina tiettyä kirkkomusiikin osa-aluetta varten palkatut musiikin ammattilaiset hoitivat oman siivunsa kirkkomusiikkitarjonnasta. Upeasti soittavat urkurit soittivat ja säesivät erilaisia messuja ja Evensonge taitavasti. Jo viisivuotiaasta asti kirkon, koulujen ja yliopistojen kuoroissa kouliintuneet laulajat johtivat samalla lailla koulittuja kuorolaisia monen muun virkansa ohella. Englannissa pieni osa kansaa kasvaa kirkkomusiikkiin ja sen tekemiseen ja seurauksena on mm. ilmiö, jota tapaamamme muusikot kuvasivat sanomalla: »Lontoon kirkkomusiikkitarjonta ei ole sama kuin anglikaanisen kirkon tarjonta; Lontoo esittelee ohuen kermakerroksen, jonka alla on pelkkää reikäjuustoa (tai »ei mitään«). Lontoonmatkailija saa väärän kuvan koko maan kirkkomusiikin tilasta.» Erityisesti kirkkomusiikoksi valmistavaa koulutusta tai yhtenäisiä tutkinto- ja pätevyysvaatimuksia ei ole. Seurakunnallista, monipuolista musiikkikasvatusta vauvasta vaariin siinä mielessä kuin meillä Suomessa on, ei tunneta.

KURKISTUS POHJOISMAIHIN

Pohjoismaille on tyypillistä selkeä kirkkomusiikoiden koulutus opinto- ja pätevyysvaatimuksineen

sekä selkeät seurakuntavirat, joista useimmat ovat 100 prosentin virkoja. Opiskeluajat poikkeavat kuitenkin huomattavasti toisistaan. Lähinaapurimme Ruotsi kouluttaa kanttorinsa ja urkurinsa eri oppilaitoksissa. Urkurit opiskelevat viisi vuotta kuninkaallisissa musiikkikorkeakouluissa, kanttorit saavat oppinsa kaksivuotisessa (!) koulutuksessa kansankorkeakouluissa(!).

Kun lukee ruotsalaisten kirkkomusiikoiden lehteä, Kyrkomusikernas tidning, huomaa, että sikä-läiset seurakunnan hakevat ahkerasti kanttoreita sekä täystoimisiin että osa-aikaisiin virkoihin. Norjassa ei ole tarpeeksi koulutettuja kanttoreita ja urkureita täyttämään seurakuntien tarpeita. Siksi siellä on jouduttu turvautumaan monessa pikku-seurakunnassa muiden muusikoiden apuun.

Tanskassa koulutetaan kirkkomusiikoita erikseen kanttoreiksi tai urkureiksi ja palkitaan heidät pohjoisiin naapurimaihin verrattuna runsaimmilla palkoilla.

Muihin Pohjoismaihin verrattaessa on tärkeää huomata, että meillä kanttorin virkaan kelpoistavat tutkinnot edellyttävät kaikkia muita Pohjoismaita laajemmat ja pitemmät opinnot. Nykyinen konservatorioiden nelivuotinen C-kanttorikoulutus on tuottanut kirkkomusiikkiin perehtyneitä kanttoreita mm. Pohjois-Suomen pieniin seurakuntiin, joihin olisi kenties muuten ollut vaikea saada pätevää kanttoria – meidän ei ole tarvinnut seurata Norjan mallia. Ammattikorkeakoulun opinto-ohjelma on konservatoriota laajempi ja valmistaa osaavia kirkkomusiikoita seurakuntiimme. Sibelius-Akatemian vähintään viisivuotinen kirkkomusiikon koulutus valmistaa opiskelijoita tällä hetkellä ylimmän ja keskiasteen virkoihin sekä korkeampiin taiteellisiin ja tieteellisiin valmiuksiin. Meillä siis näyttää menevän aika mukavasti.

SEURAKUNTATYÖ VAATII AIKAA

Kuitenkin on tendenssi osa-aikaistaa kanttorin virkoja ollut huolestuttavasti kasvussa Suomessa viime vuosina ja sen myötä on tullut esiin kipeitä työtehtäviin ja palkkaukseen liittyviä kysymyksiä. Seurakunnissamme niin pappien kuin kanttoreidenkin työhön kuuluu oleellisesti messut, jumalanpalvelukset, toimitukset... Mutta niiden lisäksi tehdään paljon sellaista työtä, jota ei voi laskea tunteissa tai lukumäärissä tai joka ei ole selvästi näkyvillä. Seurakuntatyö on parhaimmillaan jatkuvasti uudistuvaa ja kehittyvää ja siten tekijän aikaa ja energiaa vaativaa.

KUKA VASTAA OSA-AIKAISEN EDUISTA?

Seurakunnissa työaikalain piiriin kuulumattomien työntekijöiden työn määrä on hämmäntävän erilainen. Sinänsä on turha alkaa vertailla naapuriseurakunnan työntekijöiden työmäärää omaansa, mutta jos virkoja aletaan osa-aikaistaa joudutaan ongelmien eteen. Mitä 67 prosentin tai 50 prosentin työntekijän pitää tehdä ansaitakseen palkkansa? Miten se 33 prosenttia, jonka puute näkyy palkkapsussissa näkyy työn tekemisen määrässä? Mihin tai kenen töihin työmäärää verrataan suunniteltaessa viikkotoimintaa tai työn ohjesääntöä, kuka vertailun tekee ja millä perusteilla? Kenen vastuulla on huolehtia, että työstään innostunut osa-aikainen ei tee »liikaa» työtä? Miten suhtaudutaan esimerkiksi rippikoululeireillä työskentelemiseen, joka vaatii 50 prosentin työntekijältä tilapäisesti 100 prosentista työaikaa? Miten korvataan vuosiloman hoito seurakunnassa, jossa esimerkiksi seurakunnan täystoiminen kanttori on lomalla ja 50 prosenttinen saa kantaakseen täyden vastuun musiikkitoiminnasta lomien ajaksi? Tärkeitä kysymyksiä, joihin väistämättä törmätään, mutta joihin ei ole olemassa selkeitä vastauksia. Vai onko?

UUSIEN OPISKELIJOIDEN REKRYTOINTI YHTEINEN ONGELMA

Vaikka kanttorin palkkataso on Ruotsissa selvästi korkeampi kuin meillä, uskallan väittää, että osa-aikaisuus on yksi tärkeimmistä syistä siihen, että naapurimaassamme jo vuosien ajan on ollut vaikeaa rekrytoida opiskelijoita kanttorin koulutukseen. Myös Norjassa on vaikeuksia uusien opiskelijoiden rekrytoinnissa, eikä nykyinenkään koulutettu väki riitä seurakuntien virkoihin. Anglikaanisessa maailmassa hoidetaan »kanttorin» työt joko tiettyyn osa-alueeseen palkatuilla huippuammattilaisilla tai sitten vapaaehtoisvoimin. Seurauksena malli: »Lontoon kerma – muun maan reikäjuusto».

Suomessa ruotsinkielisen koulutuksen rekrytointiongelmien ovat karvasta todellisuutta. Suomenkielillä puolellakin on pantu merkille kirkkomusiikin osastolle hakijoiden lukumäärän vuosittainen väheneminen.

TÄYSTOIMINEN VIRKA ON EDELLYTYS LAAJAPOHJAISEN MUSIIKKITYÖN KEHITTÄMISELLE

Tämän päivän kanttoreilla on mahdollisuus tehdä maamme seurakunnissa monitahoista seurakunnallista musiikki- ja kasvatustyötä. Seurakunnissa on muskareita, kuoroja, soitinryhmiä, päiväkerholauluhetkiä, yhteislaulutapahtumia, konsertteja, yhteyksiä paikkakunnan muihin musiikkipiireihin, kouluihin... kenttä on rikas ja mahdollisuuksia löytyy, jos virkoja ja päteviä hakijoita on tarjolla.

OSA-AIKAINEN VIRKA SEURAKUNNAN AINOALLA KANTTORILLA?

Kirkossamme on herännyt keskustelu mahdollisesta lainmuutoksesta, joka mahdollistaisi sen, että seurakunnan ainoankin kanttorin virka voisi olla osa-aikainen. On myös tuotu esiin ajatus, että »kanttorin työn» voisi entistä keveimmin perustein hoitaa joku muu kuin virkaan kelpoinen kirkkomuusikon koulutuksen saanut kanttori.

NÄLKÄPALKATTUJA ERITYISKOULUTETTUJA?

Suuri huolen- ja ihmetyksenaiheeni on: onko Suomen kirkolla ja seurakunnilla halua seistä sellaisten kanttoreiden virkoja koskevien ratkaisujen takana, joiden seurauksena erityiskoulutuksen saaneille ihmisille tarjotaan nälkäpalkattuja työpaikkoja ja äärimmäisen epäselvää kuvaa työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista?

marjukka.andersson@kolumbus.fi

Kirkko koulussa

*H*allitus on antanut eduskunnalle esityksen uudeksi uskonnonvapauslaiksi. Siihen liittyy erillinen hautaus-toimilaki sekä eräitä perusopetuslain ja lukiolain muutoksia.

Lainsäädäntö lähtee liikkeelle niin sanotusta positiivisesta uskonnon vapaudesta. Siten kansalaisilla on oikeus uskontoon ja vapaus sen harjoittamiseen. Uskonnon harjoittamiseen ei kuitenkaan kellään, ei edes kirkon tai uskonnollisen yhdyskunnan jäsenellä, voi lain mukaan velvoittavaa pakkoa.

Uusi lainsäädäntö sisältää määräyksiä kirkoista ja uskonnollisista yhdyskunnista, niiden perustamisesta ja jäsenyydestä. Omasta näkökulmastani merkittävimpiä muutoksia uskonnonvapauslaissa ovat lapsen kuuleminen uskontokuntaan liittyessä tai siitä erottaessa, kirjallisen liittymis- ja eroamismenettelyn salliminen henkilökohtaisen asioinnin vaihtoehtona sekä kaksoisjäsenyyttä koskevien säännösten siirtäminen kirkkoille ja uskonnollisille yhdyskunnille.

Hautaus-toimilaki on kokonaan uusi. Se antaa hautaus-toimen järjestämisen ensisijaisesti evankelis-luterilaisten seurakuntien tehtäväksi. Hautausmaksut tulee vahvistaa kaikille saman suuruisina. Seurakuntien tehtävänä on osoittaa myös kristillisesti siunaamaton hautapaikka sitä haluaville. Valtiovalta korvaa kirkolle hautausmaista aiheutuvia kuluja. Tuhkan käsittelystä ja sijoittamisesta annetaan ensi kertaa määräyksiä.

Uuden uskonnonvapauslainsäädännön ilmeisesti kovin kädenvääntö koski uskontoa ja sen harjoittamista kouluissa. Lain valmistelun viime vaiheissa juuri tämä kysymys nousi voimakkaimmin esiin. Eikä tarvitse olla suuri ennustaja, kun toteaa, että uskonnon asema koulussa tulee olemaan myös eduskuntakäsittelyn aikaan suuri kysymys. Lain valmistelussa syntynyttä »keskitien» ratkaisua halutaan varmasti muuttaa kumpaankin äärisuuntaan.

Uskonnon asemasta kouluissa säädetään perusopetuslaissa ja lukiolaissa. Kaiken lähtökohtana on se edellä jo todettu seikka, että uskonnon harjoittaminen ei voi olla kenellekään pakollista. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on ottanut kannan, jonka mukaan tunnustuksellinen uskonnon opetus (jota kouluissamme on tähän asti annettu) on uskonnon harjoittamista. Tunnustuksellisen uskonnonopetus ei siten voi jatkua kirkkoon kuuluvienkaan lasten ja nuorten pakollisena oppiaineena.

Tunnustuksellisen uskonnon opetuksen käsite on perusopetus- ja lukiolaissa korvattu oman uskonnon opetuksen käsitteellä. Uskonnonvapauslain perusteluiden mukaan esitetty muutos ei edellytä muutoksia opetuksen nykyisiin sisältöihin. Käsittemuutoksen avulla on kuitenkin päästy siihen, että oppilaan oikeus ja velvollisuus osallistua oman uskontonsa ja elämäntähtämyksensä opetukseen säilyy pääosin nykyisellään. Kirkkoon kuulumaton voi osallistua uskonnon opetukseen siihen erikseen ilmoittautumalla. Evankelis-luterilaista ja ortodoksista uskonnon opetusta antavalta opettajalta ei enää edellytetä asianomaisen kirkon jäsenyyttä vaan oppisisällön hallinta oikeuttaisi opetustyöhön.

Perusopetus- ja lukiolakiin esitetyt muutokset sisältävät myös selkeän maininnan koulun muun toiminnan yhteydessä tapahtuvasta uskonnonharjoittamisesta. Lakiteksti mainitsee erikseen jumalanpalvelukset ja laajentaa koulussa tapahtuvan uskonnon harjoittamisen käsittämään myös muita uskonnollisia tilaisuuksia sekä uskonnon harjoittamiseksi katsottavia toimituksia ja menoja. Ehdotettu uusi lainsäädäntö pitää siten koulujen ovien entiseen tapaan auki seurakunnille. Eikä suvivirsikään hiljene koulun kevätjuhlissa. Uskonnon harjoittamisesta kieltäytyville oppilaille koulun tulee järjestää sen sijasta muuta toimintaa.

Uskonnonvapauslain valmistelusta ja esittelystä vastannut kulttuuriministeri Kaarina Dromberg on voimakkaasti korostanut uudessa lainsäädännössä esitetyn uskonnonopetuksen aseman merkitystä lasten elämän arvopohjan rakentamiselle. Oman uskonnon opetus on paitsi kulttuurihistoriaa ja ympäristöoppia myös rakennuspuiden antamista turvalliselle elämälle. Oikean ja väärän erottamistaito on eräs hyvän elämän peruselementtejä.

Omassa työssäni kuulen opettajien usein pyytävän meiltä seurakunnan työntekijöiltä rohkeutta olla kirkon asiassa aina, kun koulun kanssa työtä teemme. Opettaessani rippikouluissa nuoria, jotka eivät ole osallistuneet koulun uskonnon opetukseen, olen erityisellä tavalla ymmärtänyt koulun uskonnon opetuksen merkityksen. Kiitos uskonnon opettajat työstänne. Yritämme seurakunnissa panna parastamme, kun koulujen kanssa työtä teemme.

Tunnustuksellinen uskonnonopetus voi hyvin käsitteenä hävitä, etenkin kun sen säilyttäminen olisi mitä todennäköisimmin merkinnyt opetuksen muuttamista vapaaehtoiseksi. Oman uskonnon opetus on hyvä nimike. Sisältöhän se ratkaisee.

»JOS HALUAT TULLA RIKKAAKSI, RAKENNA TIE»

(KIINALAINEN SANANLASKU)

Katsaus Kiinan kirkon elämään

Kristinuskon kiinalaiset juuret ulottuvat syvälle. Nestorialaismunkki Alopen toi kristinuskon Kiinaan vuonna 635. Sittemmin fransiskaanit ja jesuiitat jatkoivat jalanjäljillä. Protestanttinen lähetystyö alkoi oopiumsotien varjossa 1800-luvun alussa. Protestanttisen kirkon historiaa ovat sävyttäneet monet yhteiskunnalliset muutokset. Kiinan kansantasavallan synnyttyä hahmonsäi 1950-luvulla Kolmen itsen liike (Three Self Patriotic Movement, TSPM). Kolmen itsen ohjelma näki kirkon itsehallinnoivana, taloudellisesti itsehallinnattavana sekä itsenäisesti evankeliumia julistavana yhteisönä. Näin kirkko pyrki irti kolonialismin ja imperialismin siteistä. Kolmen itsen liike myös yhdisti kirkkokuntia saman katon alle. Suurimmat kirkkokunnat kuten anglikaanit, metodistit, presbyteerit ja luterilaiset liittyivät tähän liikkeeseen. Vuonna 1967 alkoi Mao Zedongin johtama kulttuurivallankumous. Kulttuurivallankumous merkitsi monen mielestä kirkon ja koko kristinuskon kuolemaa Kiinassa. Kuitenkin kulttuurivallankumouksen päätyttyä Kolmen itsen liike alkoi jälleen toimia ja kirkot saattoivat avata ovensa. Kolmen itsen liikkeen rinnalle perustettiin vuonna 1980 Kiinan kristillinen neuvosto (China Christian Council, CCC). Kolmen itsen liike ja Kiinan kristillinen neuvosto muodostavat kaksoisorganisaation, joka ohjaa tänään Kiinan protestanttista kirkkoa. Tulevaisuuden haaveena on kuitenkin vain ykseys, Kristuksen kirkko Kiinassa (Church of Christ in China). Kiinan kansantasavallan perustuslaki tuntee uskonnonvapauden. Virallisesti hyväksytyjen uskontojen joukkoon kuuluvat kristinuskon (protestanttisen kirkon) lisäksi taolaisuus, buddhalaisuus, islam ja katolilaisuus. Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana protestanttinen kirkko on kasvanut voimakkaasti. Jäsenmääräarviot vaihtelevat 15–30 miljoonan välillä. Joka tapauksessa Kiinan kirkko on kaikkein voimakkaimmin kasvavia kirkkoja.

KIINAN KRISTILLINEN NEUVOSTO – JÄLKITUNNUSTUKSELLINEN KIRKKO

Kiinan kirkko (CCC) on luonteeltaan jälkitunnustuksellinen. Eri kirkkokuntien perinteet elävät sopuisasti rinnakkain. Kaste voidaan toimittaa pirs-kottamalla, valelemalla tai upottamalla. Ehtoollista vietetään toisissa kirkkoissa sakramenttina, toisissa puolestaan muisto- tai rakkauden ateriana. Kirkko on joutunut laatimaan kokeiluvaiheessa olevan kirkkojärjestyksen. Lopullisen ykseyden esteenä ovat toistaiseksi olleet seurakuntien toisistaan poikkeavat käsitykset vaikkapa kirkko-opin tai virkateologian saralla. Kiinan kirkko on etsinyt tietään sosialistisessa yhteiskunnassa. Monet kiinalaiset teologit puhuvat mielellään »teologisesta uudelleentulkinnasta» (theological reconstruction). Kirkon vanhat sidokset länsimaiseen lähetystyöhön nähdään kriittisesti. Teologisen uudelleentulkinnan katsotaan merkinneen siirtymistä yksilökeskeisestä kristillisyydestä koko yhteisöä koskettavaan tulkintaan. Joskus tämän prosessin mottona on ollut toteamus: »Ole hyvä kristitty, ole hyvä kansalainen». Aineksia prosessiin ovat tarjonneet ennen kaikkea piispa K. H. Tingin ajatukset. Teologinen uudelleentulkinta on elänyt käytännössä. Piispa Tingin ja tohtori Han Wen Zaon vaikutuksesta syntyi 1980-luvulla Ystävyden säätiö (Amity foundation), joka ei ole varsinaisesti kristillinen tai kirkollinen järjestö. Ystävyden säätiö on harjoittanut Kiinassa laajasti sosiaali- ja diakoniatyötä. Säätiö on hoitanut yhteyksiä Kiinan ulkopuolille eri kirkkokuntiin. Suomen Lähetysseuran kehitysyhteistyöhankkeet ovat kulkeneet nimenomaan Ystävyden säätiön, Amityn, kautta. Suomen Piplaseuran tukema Nanjingin raamattupaino on toiminut säätiön alaisuudessa. Säätiöllä on myös ohjelma, joka tukee kirkkojen rakentamista. Kristinuskon on mielletty Kiinassa perinteisesti länsimaiseksi uskonnoksi. Tulevaisuuden haasteena on aidosti kiinalaisen teologian luominen. Haasteisiin kuuluu myös se, miten se pystyy kohtaamaan voimakkaasti kehittyvän talouden mukanaan tuomat haasteet. Miten kirkko kohtaa kasvavien kaupunkien kokonaan uudenlaisessa arvomaailmassa elävät ihmiset?

kuva Janne Hatakka

Nanjingin kirkkokuoro.

JIANGSUN PROVINSSISSA MAALLIKOT OTETAAN TODESTA

Nanjing on Jiangsun maakunnan pääkaupunki. Sen alueella on arvion mukaan 1,2 miljoonaa kristittyä, 3400 kirkkoa ja kaikkiaan 147 pappia. Papeista kolmasosa kuuluu »vanhaan papistoon», joka on saanut koulutuksensa ennen kulttuurivallankumousta. Alueen maaseutukirkot ovat maallikkojohtoisia. Näitä johtajia on kaikkiaan viitisentuhatta. Maallikkokoulutus on maakunnassa suuri haaste. Tästä huolehtii 1998 perustettu Jiangsun raamattukoulu, joka tarjoaa yhtenä koulutusohjelmanaan

vuoden mittaista maallikoille suunnattua kurssia. Raamattukoulussa on kaksi- ja kolmivuotinen koulutusohjelma tuleville evankelistoille ja papeille. Raamattukoulun opettajat ovat nuoria, Nanjingin teologisesta seminaarista valmistuneita. Nanjingin seminaari on ainut kansallisen tason teologinen seminaari, jonne saapuu opiskelijoita kaikkialta Kiinasta.

Jiangsun maakunnan kristillisen neuvoston »kaksoismies» on pastori Lin. Hän on lähtöisin alkujaan metodistiperheestä. Äiti lähetti poikansa opiskelemaan Nanjingin seminaariin ja valmistumisensa jälkeen Lin vihittiin papiksi. Vuotta myöhemmin

kirkot joutuivat sulkemaan ovensa ja Linkin päätyi opettajaksi. Opettajan ura kesti kaikkiaan 25 vuotta ja kirkkojen avatessa uudelleen ovensa Lin palasi papintyöhön. Nyt vastuulla on kirkon elämä koko provinssin alueella. Lin toteaa, että sosialistisessa maassa elänyt kirkko ei ole voinut julistaa evankeliumia kirkon seinien ulkopuolella. Oleellista on kuitenkin tapa, jolla kristityt ovat eläneet yhteiskunnassa. Linin mielestä juuri tämä on vienyt evankeliumia eteenpäin. Kristityt ovat olleet »maan suolana ja valona», rakentamassa yhteiskuntaa yhdessä muiden kanssa.

SHANGHAIN SEMINAARIN UNELMAT

Shanghai kuuluu Kiinan nopeimmin kehittyviin kaupunkeihin. Kaupungin keskustaa halkoo ostoskatu, Nanjing-street, joka tarjoaa mahdollisuuksia amerikkalaisten unelmien toteuttamiseen. Lukuisat kansainväliset yritykset, niiden mukana Nokia, ovat löytäneet tiensä Shanghaihin.

Shanghaiin teologinen seminaari on juuri muuttanut uudenkarhealle kampusalueelle. Seminaarin rehtorina toimii Su Deci. Pisimmässä, nelivuotisessa koulutusohjelmassa, opiskelee reilut sata opiskelijaa. Opiskelijoiden keski-ikä on 24 vuotta. Opettajakunnassa on 9 päätoimista ja 35 osa-aikaista opettajaa. Neljällä päätoimisesta opettajasta on takanaan maisteritason koulutus. Su Decin mielestä päällimmäisenä tulevaisuuden haaste on opettajien koulutustason nostaminen. Tavoitteena on, että vuoteen 2010 mennessä seminaarissa on kaikkiaan 15 päätoimista opettajaa, joilla on maisteri- tai tohtoritutkinto. Ulkomailla opiskeleminen on kuitenkin vielä toistaiseksi hankalaa. Opiskelemaan lähtevän on läpäistävä Kristillisen neuvoston määrittelemä kansallinen tutkinto. Tämän tutkinnon läpäisseitä opettajia seminaarista tosin jo nyt löytyy. Opiskelijoiden kielitaidossa on monen kohdal-

la parantamisen varaa. Juuri alkavan uuden lukukauden kynnyksellä Su Deci katselee luottavaisena tulevaisuuteen. Muutoksen tuulet saattavat olla josain vaiheessa tulossa.

KIRKON UUDET JOHTAJAT KATSELEVAT TULEVAAN

Kiinan protestanttisen kirkon johto muutti viime keväänä vanhasta eteläisestä pääkaupungista, Nanjingista, Shanghaihin. Pastori Cao Shengjie on kirkon johtaja, »First Lady». Kolmen itsen liikkeen puheenjohtajana toimii vanhin Ji Jianhong. Viime keväänä pidetty kirkon seitsemäs kansallinen konferenssi merkitsee Cao Shengjien mukaan kirkon rakentumista tulevaisuudessakin kolmen itsen periaatteen mukaisesti. Tärkeää ei Caon mielestä ole vain kristittyjen lukumäärän kasvaminen, vaan yhtälailla kristinuskon sisällön entistä parempi tunteminen. Tätä varten kirkon keskustoimistoon on perustettu erityinen koulutusosasto. Caon mielestä on koulutettava erityisesti seurakuntien maallikkojohtajia, koska eritoten maaseudulla kärsitään pappispuolasta. Nanjingin seminaarissa on myös erityinen koulutusohjelma jo pitkään kirkon työssä olleille. Koulutusta tarvitaan tämän lisäksi kanttoreille ja kuoronjohtajille. Ji Jianhong puolestaan painottaa teologista koulutusta, koska tämä tarjoaa avaimia kiinalaisen teologin luomiseen. Cao Shengjien mielestä Kiinan jälkitunnustuksellisessa kirkossa on pyrittävä kohti yhä suurempaa yhteyttä. Tavoitteena on yhdistynyt Kristuksen kirkko Kiinassa. Pohtiessaan Suomen ja Kiinan kirkon tulevaa yhteistyötä Cao ottaa esille Suomen Piilaseuran tekemän raamattutyön ja Nanjingin raamatupainossa jo painetut lähes 30 miljoonaa Raamattua sekä teologisen koulutuksen.

Kirjoittaja on Suomen Piilaseuran projektisihteeri.

kuva Janne Hatakka

Huippuvuorilla on asukkaita 2600. Yliopiston (UNIS) lähes 300 opiskelijaa ja lukuisat turistit tuovat tähän oman lisänsä. Longyearbyen, alueen »pääkaupunki», sijaitsee jylhien vuorien ympäröimässä laaksossa.

kuvat Jouko Talonen

JOUKO TALONEN

HUIPPUVUORTEN PAPILLA ON MAAILMAN LAAJIN SEURAKUNTA

Huippuvuoret, Norjalle kuuluva Pohjoisen jäämeren arktinen saariryhmä, on kaksi kertaa Belgian kokoinen. Saaret ulottuvat 81 asteen leveyspiirille asti. Pohjoisnavalle on sentään vielä matkaa. Vakinaisia asukkaita saarilla on 2600. Turistit, tilapäistyöläiset ja opiskelijat tuovat tähän oman lisänsä. Moni asia on Huippuvuorilla »maailman pohjoisin». Sitä ovat tavaratalo, uimahalli, posti, yliopisto-opinnot, koulu, kirkko ja hautausmaa. Moderni norjalainen yhteiskunta ulottuu tänne saakka. Amerikkalaisen kaivostoiminnan aloittajan mukaan nimettyyn »pääkaupunki» Longyearbyeniin voi lentää muutamassa tunnissa Helsingistä Oslon kautta. Turistille ja vaeltajalle keskikesä on rauhallisinta ja lämpimintä aikaa. Monet kaivostyöläiset, opiskelijat ja virkamiehet ovat silloin lomillaan Manner-Norjassa. Lämpötila pysyttelee yleensä kuden asteen tuntumassa.

RAUHANOMAISTA RINNAKKAINELOA ARKTISESSA YMPÄRISTÖSSÄ

Svalbard lienee tunnettu jo 1100-luvun islantilaisissa saagoissa. Vasta hollantilainen **Willem Barrentz** toi lumen ja jään saaret eurooppalaiseen tietoisuuteen 1596. Siitä lähtien metsästäjät ja kalastajat, löytöretkeilijät ja seikkailijat ovat liikkuneet saarilla. Uusi vaihe Huippuvuorten historiassa alkoi 1899, kun laivuri Sären Zachariassen palasi Tromssaan mukanaan alueelta löytämänsä kivihiiltä. Amerikkalainen kaivoksenomistaja **John M. Longyear** vieraili alueella turistina 1901. Hän tajusi kivihiilen tarjoamat mahdollisuudet. Kaivostoiminta alkoi 1905. Vuonna 1925 tehty kansainvälinen Huippuvuorisopimus takaa osanottajavaltioille mahdollisuuden hyödyntää aluetta, vaikka se valtiollisesti kuuluukin Norjaan.

Huippuvuorten toinen suuri keskus on venäläisten Barentsburg. 1930-luvulta asti Neuvostoliitto harjoitti kivihiilen louhintaa. Kylmän sodan päivinä täällä kohtasivat arkisessa työssä itä ja länsi, Varsovan liitto ja NATO. Kaivostoiminta on jat-

kunut kommunismin romahtamisesta huolimatta. Leninin patsas on yhä paikallaan siirtokunnan keskuksessa. Uudesta ajasta kertoo kuitenkin se, että alueelle valmistui ortodoksinen muistokappeli 2000.

Myös puolalaisten tutkimusasemalla Hornsundissa vierailee silloin tällöin katolinen pappi Pohjois-Norjasta.

MAAILMAN POHJOISIN KIRKKO

Norjalaisten kaivostoiminta vajaan 90 vuotta sitten toi alueelle myös Norjan kirkon. Kun valtiokirkko ei aluksi päässyt siirtokunnan hengellisessä huollossa eteenpäin, tarttui Norjan luterilainen sisälähetys asiaan. Teologian professori **Edvard Sverdrup** ja nuori pastori **Thorleif Øfstenstad** olivat käynnistämässä alueen kirkollista työtä 1919–1920. Øfstenstad olikin alueen ensimmäinen pappi, joka kokosi siirtokuntaa jumalanpalveluksiin ja muihin tilaisuuksiin. Kesällä 1921 rakennettiin 50 päivässä Longyearbyenin kirkko. Norjan merkittävin kaivosyhtiö tuki hanketta. Kun Pohjois-Norjan piispa **Eivind Berggrav** ensimmäisen kerran vieraili saarilla 1935, hän sai huomata hengellisen toiminnan vakiinnuttaneen paikkansa arktisessa miljöössä. Berggrav muisteli myöhemmin matkaansa vuonna 1938 suomeksi ilmestyneessä teoksessa *Piispana pohjan perillä*. Matka oli hänelle »suuri elämys».

Piispa Berggrav halusi liittää Huippuvuoren seurakunnan kiinteäksi osaksi Norjan kirkkoa. Pioneerityön tehnyt Sisälähetys sai väistyä toisen maailmansodan jälkeen. Vuoden 1920 jälkeen Svalbardin seurakunnassa on työskennellyt yhteensä 17 vakinaista pappia. Toisen maailmansodan melskeet koskettivat aluetta. Väestö evakuoitiin Englantiin 1941. Kun se palasi 1945 takaisin, he totesivat saksalaismiehittäjien tuhonneen kirkon. Tromssan piispa **Wollert Krohn-Hansen** piti tarkastusmatkallaan 1950 hyvin tärkeänä uuden kirkon rakentamista. Kesällä 1958 vihittiinkin käyttöönsä entistä modernimpi ja toimitiloiltaan laajempi kirkkorakennus. Kirkon vihkiäisiin osallistuivat Tromssan hiippakunnan piispa ja lääninrovasti sekä Pohjois-Norjan maaherra ja Huippuvuorten hallintovirkamies.

Tromssan piispa on melko säännöllisesti suorittanut tarkastusmatkansa maailman pohjoisimpaan luterilaiseen seurakuntaan. Viimeksi alueella vieraili vuoden 2000 alussa piispa **Ole Steinholt**, joka oli jo Tromssan tuomiorovastina toimiessaan tuttu vieras seurakunnassa.

MAAILMAN LAAJIN LUTERILAINEN SEURAKUNTA

Kesällä 2002 hoiti maailman laajinta luterilaista seurakuntaa Lappan kirkkoherra **Bård Jahr**. Hän toimi vakinaisen kirkkoherra **Svein Raddumin** kesälomansijaisena. Jahr näyttää kirkkoherranviras-

Kartta julkaisusta
UNIS Study Handbook
2002–2003.

Huippuvuoret

Sijainti: Pohjoisen jäämeren keskellä (74–81 astetta pohjoista leveyttä)

Valtiollinen asema: osa Norjan kuningaskuntaa, luonnonvarat kansainvälisen yhteisön käytössä

Aluejohtaja: norjalainen sysselman (hallintovirkamies)

Pinta-ala: 61 200 neliökilometriä

Asukasluku: 2600

»Pääkaupunki»: Longyearbyen (1700 asukasta)

Venäläisten siirtokunta: Barentsburg (900 asukasta)

Muut asutuskeskukset: Sveagruva, Ny-Ålesund, Hopen, Karhusaari, Kapp Linné (Isfjord Radio)

UNIS: University Studies in Svalbard (yliopisto-opinnot Huippuvuorilla), Oslon, Bergenin, Trondheimin ja Tromssan yliopistojen yhteinen arktisten tieteiden akateeminen keskus. Vuonna 2001 jo 272 opiskelijaa. Opetuskieli englanti.

Tyypillisiä elämiä alueella: jääkarhu, hylje, arktinen kettu, Huippuvuorten peura, useat lintulajit

tossa karttaa, jossa on muutama nuppineula. Longyearbyen, alueen keskus. Ny-Ålesund, pohjoisempi norjalaisten tutkimusasema. Sveagruva, kaivos-toimintaa ja siirtokunta. Karhusaaret, säähavainto-asema. Hopen, radioasema. Ja siellä täällä on aina joku yksinäinen metsästäjä tai seikkailija.

Vaikka laajan seurakunnan säännöllinen toiminta keskittyy pääkaupunkiin, pappi pyrkii vierailemaan eri siirtokunnissa. Joulun aikana alueen norjalainen hallintovirkamies (sysselman) ja pappi pyrkivät tavoittamaan myös siellä täällä alueella asustelevat yksinäiset metsästäjät. Siirtokuntien välillä ei ole teitä. Matkustaminen alueella on mahdollista laivalla, helikopterilla, lentokoneella ja talvella erityisesti moottorikelkalla. Pappi toteaa, että matkaaminen ja ihmisten tapaaminen on kiinni rahasta. Svalbard on erityislaatuinen alue Norjan kirkossa. Talousasiat hoidetaan oikeusministeriössä, ei kirkollisministeriössä. Hengellisesti Svalbard kuu-

Longyearbyenin nykyinen kirkko vihittiin käyttöönsä 1958.

luu Norjan kirkon piiriin ja Tromssan hiippakuntaan.

Kirkkorakennus on monitoimitalo, jonka idea nousee merimieskirkkojen tavoitteista. Kirkkosali, lukusali, virasto ja pappila ovat kaikki samassa rakennuksessa jonkin verran etäällä Longyearbyenin keskustasta. Pappi palvelee kaikkia alueen asukkaita uskonnollisesta taustasta tai kiinnostuksen asteesta riippumatta. Hänen apunaan ovat olleet vuodesta 1993 katekeetta ja vuodesta 1985 seurakuntamäntä. Tärkeää roolia seurakunnan työssä on näytellyt jo 1921 perustettu naisten kerho (Longyearbyen kirkeforening). Se on myyjäisillään ja erilaisilla aktiviteeteillaan tehnyt monta asiaa mahdolliseksi maailman pohjoisimmassa kirkossa. Toki norjalainen kaivostyhtiö Det Store Norske Kulkompagni lienee ollut kautta aikojen kirkon merkittävin sponsori.

PALVELEVA KIRKKO

Longyearbyenin kirkko on tärkeä hengähdyspaikka myös turisteille. Sieltä saa ostaa matkamuistoja, lukea lehtiä tai olla vain hiljaa, rukoilla, mietiskellä. Jumalanpalveluksiin osallistuu kolme prosenttia Longyearbyenin asukkaista. Kirkolliset toimitukset ja rippikoulu vievät osan papin ajasta. Oslossa julkaistavan Svalbard-tilaston mukaan seurakunnassa vihittiin 35 paria, konfirmoitiin 49 nuorta, toimitettiin 254 sanajumalanpalvelusta (keskimäärin 51 vuodessa), 98 ehtoollisjumalanpalvelusta (keskimäärin parisenkymmentä vuodessa) ja järjes-

tettiin 99 muuta hengellistä tilaisuutta viiden vuoden aikana 1994–1998. Tilasto on kirjannut näiltä vuosilta myös yhteensä 146 kastetta, joista osa on toimitettu muualla Norjan alueella syntyneille lapsille.

Sen sijaan alueella haudattiin vain yksi henkilö 1994–1998. Sekä Longyearbyenissä että Ny-Ålesundissa on kylläkin hautausmaat, mutta yleensä kuolleet siirretään Manner-Norjaan. Lisäksi on muistettava, että kysymyksessä on yhä pääosin aktiiviväestön siirtokunta, jossa ei eläkeläisiä ja vanhuksia ole.

BCErD Jahr tietää kertoa myös joidenkin yliopisto-opiskelijoiden osallistuvan seurakunnan toimintaan. Vuonna 1994 alkoi neljän Norjan yliopiston, Oslon, Trondheimin, Bergenin ja Tromssan yhteinen UNIS-projekti (*University Courses in Svalbard*, Yliopisto-opinnot Svalbardissa) Huippuvuorilla. Kansainvälisessä Huippuvuorten yliopistossa voi opiskella arktista biologiaa, geologiaa, geofysiikkaa ja tekniikkaa. Vuonna 2001 opiskeli näitä aineita 272 opiskelijaa. Tulevaisuudessa on pyrkimys laajentaa yliopistokampus merkittäväksi tiedepuistikoksi, johon mm. alueen museo ja Norjan Napapiiri-instituutti liitettäisiin.

Opiskelijoiden ja turistien parissa tehtävä kirkollinen työ olisi varmasti erityisen panostuksen arvoista. Seurakunnan hengelliselle elämälle ei olisi yhtään pahitteeksi selkeästi herätyskristillinen viritys ja tavoittava hengellinen työ. Pelkkä kaikkia ihmisiä palveleva *service church* voi ohentaa jotakin kristillisen kirkon luonteesta erityislaatuisena uskon ja pelastuksen yhteisönä.

Maaailman laajimman luterilaisen seurakunnan papille riittääkin työtä ja haasteita rajattomasti. Työtä on tehtävä myös osin eristäytyneessä, pienessä yhteisössä kaukana suurista norjalaisista asutuskeskuksista. Mitalilla on tässäkin kaksi puolta. Työ-

ympäristö on epäilemättä eksoottisuudessaan ja ainutlaatuisuudessaan ainakin luonnon ystävälle ikimuistoinen kokemus.

Piispa Bergrav muisteli myöhemmin vuoden 1935 tarkastusmatkaansa: »Luonto, varsinkin ne seudut, joita näimme matkallemme Sassenbayhin ja Templebayhin, oli ennen näkemättömän omalaatuista, mutta silti sillä oli myös erikoinen, melkein pelottava viehätysensä. Kaikki oli jollain tavoin *voimakasta*, eikä hevin lähde mielestä.»

Lappan kirkkoherra Bård Jahr
Pohjois-Norjasta hoiti kesällä
maailman suurinta luterilaista
seurakuntaa. Jumalanpalvelus
Longyearbyenin kirkossa 4.8.

Kirjoittaja on Suomen ja
Skandinavian kirkkohistorian
dosentti Helsingin yliopistossa.

JUMALANPALVELUKSIIN KÄYTTÖMAKSU?

Tekijänoikeustoimikunta on mietinnössään, joka julkaistiin viime toukokuussa, ehdottamassa, että mm. jumalanpalvelukset eivät enää kuuluisi vapaan julkisen esittämisen piiriin. Tämä tarkoittaa sitä, että mikään musiikki- tai muu teos, jonka käytöstä ei ole erikseen sovittu, ei olisi enää esitettävissä ilman tekijän suostumusta. Uudistettu tekijänoikeuslaki on tarkoitus saada voimaan tämän vuoden loppuun mennessä.

Esitys on seurakuntien kannalta monella tavoin pulmallinen. Ensinnäkin seurakuntien musiikkitoimintaan sillä olisi perustavanlaatuisia vaikutuksia. Niin jumalanpalveluksissa kuin kirkollisissa toimituksissakin tulisi tästä lähtien aina tarkistaa, mikä on esitettäväksi tarkoitetun teoksen tekijänoikeudellinen tilanne: ei varsin vähäinen vaatimus.

Toiseksi, vaikkakaan tarkkoja laskelmia ei ole käytössä, voidaan varovaisesti arvioida, että muutos olisi seurakuntien talouden kannalta varsin merkittävä: saamieni tietojen mukaan jo nykyisellään tekijänoikeusjärjestöille tehtävä erilainen ilmoittamis- ja tilittämistyö on suhteellisen työläs tehtäväksi, eikä kovin halpaakaan lystiä.

Edelleen muutosta vastaan puhuvana seikkana voidaan arvioida jo tässä vaiheessa, että erityisesti köyhempien seurakuntien jumalanpalveluksien sisällölliseen laatuun muutoksella saattaa olla kielteisiä vaikutuksia. Jumalanpalvelusta eri seurakunnissa viettävien yhdenvertaisuus vaarantuisi, sillä kaikki seurakunnat eivät ole taloudellisesti samassa asemassa. Tällainen tilanne saattaisi vaikuttaa laajasti koko kirkon liturgiseen elämään, jopa siihen saakka, että kirkkokäsikirjoistamme lähtien jouduttaisiin läpikäymään osa osalta, mikä olisi muuttuneen tekijänoikeuslainsäädäntömme suhde esitettäväksi tarkoitettuun teokseen kulloisessakin tilanteessa. Tällainen muutos vaatisi jo koko liturgisen koulutusjärjestelmämme uudistamista vastaamaan muutunutta tekijänoikeudellista tilannetta. Näin ollen jumalanpalvelus uudistus saisi aivan odottamattoman ja varsin työlään jatkonsa: eräänlaisen tekijänoikeudellisen kirkkokäsikirjan.

Samoin saarnan kannalta tilanne muuttuisi nykyisestä. Nykyisinhan saarnaaja voi ilman suurempia tekijänoikeudellisia mietiskelyjä esittää minkä tahansa julkaistun teoksen, esimerkiksi mainioksi kokemansa toisen saarnaajan kertoman kertomuksen. Jos tekijänoikeustoimikunnan ehdotus toteutuisi ehdotetussa muodossaan, muuttuisi vallitseva tilanne ratkaisevasti. Tällöin asiaa jouduttaisiin ar-

vioimaan lähinnä siteeraamisoikeuden kannalta, tosin aivan uudessa oikeudellisessa ympäristössä.

DIREKTIIVI EI EDELLYTÄ MUUTOKSIA JUMALANPALVELUKSIEN ASEMAAN

Tekijänoikeustoimikunnan ehdotuksista valtaosa perustuu siihen, että Suomi on jäsenvaltiona velvollinen noudattamaan ns. tekijänoikeusdirektiiviä, jossa muutosvaatimukset on esitetty. Direktiivissä ei tosin edellytetä mitään muutoksia virallisten uskonnollisten tilaisuuksien asemaan, jollaisia jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset luonnolliset ovat. Näin ollen jumalanpalveluksien lainsäädännöllisen aseman osalta muutosehdotuksessa kyse on tekijänoikeustoimikunnan omasta mielipiteestä, joka on riippumaton jäsenyysvelvoitteistamme. Tällaisen muutoksen esittäminen on toki sinänsä hyväksyttävää, mutta muutoksen perustelut ja motiivit ovat jääneet hämäräksi, sillä tekijänoikeustoimikunta ei kantaansa perustele. Syitä tähän perustelemattomuuteen voi tietysti arvailla.

TILANNE MUISSA POHJOISMAISSA

Jumalanpalvelukset ovat Suomessa, ja muissa Pohjoismaissa, vuosikymmenten ajan katsottu kuuluvan vapaan julkisen käytön piiriin. Oikeudellisiin lähteisiin perustuen voidaan todeta, että Pohjoismaat ovat kansainvälisellä tasolla olleet ainakin jo vuodesta 1948 alkaen sitä mieltä, että jumalanpalvelukset ovat sellainen »vähäinen poikkeus», jonka perusteella tekijänoikeutta on perusteltua rajoittaa esimerkiksi juuri jumalanpalveluksien osalta. Säännös on tämän kannan mukaan heijastanut kyseisten maiden edustajien moraalista käsitystä tekijöiden ja käyttäjien oikeuksien oikeudenmukaisesta tasapainottamisesta tältä osin.

Ruotsin tekijänoikeuslain mukaan jumalanpalveluksissa esittäminen on sallittua ilman tekijän suostumusta. Huomionarvoista tosin on, että Ruotsissa – toisin kuin Suomessa – radion tai television välityksellä tapahtuva jumalanpalveluksen välittäminen ei kuulu vapaan julkisen esittäminen piiriin vaan voi tapahtua ainoastaan tekijän siihen suostuessa. Jumalanpalveluksen käsite taas määrittyy pääsääntöisesti Ruotsin kirkon osalta sen itse antaman kirkkojärjestyksen mukaan. Toisin sanoen kirkolla on itsellään kirkkojärjestyksestä – ja käsikirjasta – määritessään oikeus tarkemmin määrittää, mikä tilaisuus on jumalanpalvelus ja mikä taas ei ole.

Norjan kirkossa tilanne on jossain määrin hie-
man Suomen ja Ruotsin tilanteesta poikkeava. Nor-
jan valtionkirkon toimittamat tilaisuudet, joissa
esiintyvät jumalanpalveluksen keskeisimmät tun-
nusmerkit, katsotaan jumalanpalveluksiksi. Edellä
mainittuja tunnusmerkkejä ovat Jumalan sanan lu-
keminen ja selittäminen, rukous ja virsien laulami-
nen. Näin ollen kirkkokonsertteja ei Norjassa ole
katsottu jumalanpalveluksiksi, sillä niiden ei ole
katsottu täyttävän edellä mainittuja tunnusmerkke-
jä. Sen sijaan joulumessu ja sellainen muu kirkon
toimittama tilaisuus, jossa edellä mainitut tunnus-
merkit ovat tunnistettavissa, on jumalanpalvelus.

Norjassa musiikkiteoksia voidaan esittää jumalan-
palveluksissa hankkimatta esittämiseen tekijän
suostumusta. Tekijälle on kuitenkin maksettava kor-
vausta muun kuin sellaisen musiikin esittämisestä,
jota on perinteisesti käytetty norjalaisessa kirkkoelä-
mässä ja uskonnonharjoittamisessa. Norjassa valtio
ja taiteilijoiden järjestöt ovat jo pitkään sopineet
korvauksista muun kuin jumalanpalveluksissa perin-
teisesti käytetyn tekijänoikeudellisesti suojatun mu-
siikin esittämisestä. Menettely muistuttaa eräänlaista
pakkolisenssiä: jumalanpalveluksissa voidaan esittää
mikä tahansa musiikkiteos, mutta valtio maksaa käy-
töstä taiteilijoita edustavalle järjestölle, ei kirkko.

Tanskan tekijänoikeuslaissa on samanlainen jumalan-
palveluksia koskeva käyttöluvasäännös kuin
Suomen ja Ruotsin laeissa. Tanskan tekijänoikeus-
komitea ehdotti poikkeuksen kumoamista, mutta
esitys ei mennyt läpi.

Islannissa musiikkiteos saadaan esittää ilman tekijän
suostumusta jumalanpalveluksissa ja muissa
kirkon virallisissa toimituksissa. Tekijällä on tällai-
sesta käytöstä aina oikeus korvaukseen. Sen sijaan
rajoitus ei koske esimerkiksi muita uskonnollisia
hartaustilaisuuksia. Näin ollen järjestely muistuttaa
pakkolisenssiä. Korvaus määrätään opetusministeriön
vahvistamissa hallinnollisissa määräyksissä. Kor-
vauksen maksaja riippuu tilaisuuden luonteesta: jumalan-
palveluksien osalta valtio suorittaa korvauksen. Kirkollisten toimitusten, kuten esimerkiksi hau-
tajaisten osalta korvauksen suorittaa kyseisen sere-
monian toimittaja. Korvauksista osa suoritetaan tekijälle ja osa tilitetään erityiseen kassaan, joka
tukee kirkollisen musiikin tekijöitä.

USKONNONHARJOITTAMINEN ON PERUS- JA IHMISOIKEUS

Erityisesti tekijänoikeusjärjestöjen taholta on esi-
tetty, että jumalanpalvelusmusiikin osalta kyse on
tekijöiden omaisuuden suojasta: heidän oikeuksi-
aan on väitetty perusteettomasti rajoitetun. Oltiin-
pa perusteettomuudesta mitä mieltä tahansa, pitää
mielestäni huomata, että jumalanpalvelusmusiikin
osalta ei ole kyse ainoastaan omaisuuden suojan
perusoikeudesta. Jumalanpalvelusmusiikin tekijän-
oikeudelliseen arviointiin kuuluu yhtälailla käyttä-

jien näkökulma, joka on mielestäni jäänyt vähem-
mälle huomiolle.

Uskonnonharjoittamiseen kuuluu perustuslain 11
§:n mukaan oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa.
Samansisältöisesti asia ilmenee myös Suomen sol-
mimista kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista.
Mikäli jumalanpalvelussäännös kumottaisiin laista,
vaikuttaisi muutos olennaisesti ihmisoikeussopimuk-
sissamme ja perustuslaissamme säädettyyn uskon-
nonharjoittamisen vapauteen. Kovin vaikeaa ei lie-
ne hyväksyä sitä tosiasiaa, että seurakuntalaisen
uskonnonharjoittamiseen kuuluu olennaisena osa-
na esimerkiksi virsien veisaaminen, hengellisen mu-
siikin kuunteleminen tai jopa sen esittäminen toi-
sille. Jos tällaiseen perusoikeuteen halutaan kajota,
tulisi mielestäni tarkkaan miettiä lainsäätämistä
järjestystä. Edelleen lainsäätämistäjärjestys on jumalan-
palveluksen osalta tekijänoikeustoimikunnan mie-
tinnössä rajattu niin, että se ei kuuluisi kirkon
aloitemonopolin alaisuuteen. Tästä rajauksesta voi-
daan olla perustellusti eri mieltä.

VALLITSEVAN TILANTEEN SÄILYTTÄMINEN TARKOITUKSENMUKAISTA

Tekijänoikeusjärjestöjen taholta muutosta jumalan-
palveluksien tekijänoikeudelliseen asemaan on ajettu
jo vuosia. Nyt ensimmäistä kertaa näyttää siltä,
että myös opetusministeriössä ollaan vaatimuksiin
taivuttu. Kirkkohallituksen lausunnon mukaan jumalan-
palveluksien tekijänoikeudellinen asema tulee
tosin säilyttää entisellään. Asia on seuraavan
kerran esillä syksyllä hallituksessa ja eduskunnassa
loppuvuodesta. Mielestäni nykyistä jumalanpalve-
luskien tekijänoikeudellista asemaa ei tule muuttaa:
etenkään, kun muutosta ei tekijänoikeustoimikunta
ole perustellut, eivätkä muidenkaan tahojen harvat
esitetyt perustelut muutoksen puolesta ole olleet
sen vakuuttavampia.

Jumalanpalvelukset ovat kirkkomme tunnustuk-
sen ja kirkkolainsäädännön mukaan pyhä toimitus,
johon kuuluvan musiikin tulee täyttää tietyt laatu-
kriteerit, jotta esittäminen ylipäänsä tulee kyseeseen:
messu vaatii arvoisensa musiikin. Tällaiseen käyt-
töön kelpaavaa musiikkia ei varmasti kovin moni
ammattikseen voisi tehdä näin pienessä maassa.
Ja niidenkin asemaan, jotka tällaista musiikkia teke-
vät, ei muutoksella välttämättä olisi ratkaisevaa mer-
kitystä: taloudellisista oikeuksistaan tekijä voisi edel-
leen vapaasti määrätä. Näin ollen ehdotettu muutos
toteutuessaan saattaisi johtaa jumalanpalvelusmusiik-
kia tekevien ja seurakuntien yms. välisten sopimus-
ehtojen tiukentumiseen: mitä sillä voitettaisiin?

*Kirjoittaja on OTK, TM ja valmistelee
oikeustieteellistä lisensiaattityötä »Kirkko ja
tekijänoikeus. Tekijänoikeudellinen tutkimus Suomen
ev.-lut. seurakuntien musiikkitoiminnasta
tekijänoikeuslakiin ehdotettujen muutoksien valossa.»*

KURKISTUS JULKISIVUN TAAKSE

Vaikka Suomen evankelis-luterilainen kirkko on naisvaltainen työpaikka, kirkon eri tehtäviä on toistaiseksi tutkittu vähän naisnäkökulmasta. Myös kirkkomusiikin puolella naistutkimus ja feministinen tutkimus ovat olleet tähän asti varsin tunteettomia käsitteitä. Naisten kirkkomusiikkikoulutuksen historian kirjoittaminen ei ole sekään tähän asti innostanut historioitsijoita.

Kun kanttori ja Suomen Akatemian tiedesihtööri, **Lea Rynnänen** on tehnyt väitöskirjan 'Sukupuolesta huolimatta – naiskanttorit Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa', voi todeta, että naistutkimus on tehnyt merkittävän aluevaltauksen; kirkkomusiikissakin on nyt alan perusteos.

NÄKYMÄTÖN NAINEN

Naistutkimus on sana, joka herättää helposti harhaanjohtavia mielikuvia. Kysymys ei ole tutkimuksesta, joka jotenkin kiistäisi aiemmat tutkimustulokset vaan pikemminkin tutkimuksen laajentamisesta alueelle, jossa nainen on aiemmin ollut 'näkyvätön'. Usein tutkimuksessa avautuu näköala, jossa nainen nähdään aktiivisena toimijana perinteisesti maskuliinisella alalla. Hyvä esimerkki on naissäveltäjien tutkiminen ja heidän historiansa kirjoittaminen. Jo muutaman vuosikymmenen aikana naistutkimus on laajentanut olennaisesti käsitystä ihmiskunnan historian toisesta sukupuolesta.

Lea Rynnänen mukaan virallisen historian ohella on olemassa näkymätön arkipäivän historia. 1900-luvun alussa naisten kouluttautuminen kirkkomusiikoksi oli opiskelua vailla virallista statusta. Myöskään kirkkomusiikon työllä seurakunnassa ei kirkon näkökulmasta ollut virallista luonnetta. Näistä syistä naisten kirkkomusiikkiopintojen ja kirkkomusiikkotyöskentelyn 'epävirallisen' ajan historian kirjoittaminen oli mm. puutteellisten tilastotietojen takia vaikeaa, toteaa väitöskirjan tekijä.

NAISKANTTORIEN VASTAANOTTO

Yli puolivuosisatainen kiista naisen sopivuudesta kanttorin virkaan vaimeni yllättävän nopeasti vuon-

»Jospahan tulisi toinen Kristus raikkaamaan maailmaa taas. Ja tällä kertaa se saisi olla nainen!«

Minna Canth

na 1963, kun kirkolliskokous hyväksyi naisen kanttorin virkaan. Keskustelu tyrehtyi osaksi siksi, että näihin aikoihin julkisuuteen nousi kirkon kannalta vielä järkyttävämpi kysymys: naispappeus. Vaikka julkinen keskustelu päättyi ja naiskanttorien asema virallistettiin, kielteiset asenteet eivät tälläkään kertaa muuttuneet kirkolliskokouksen päätöksellä: seurakunnissa naista ei välttämättä mukisematta hyväksytty miehiseksi miellettyyn virkaan. Lea Rynnänen toteaaakin, että ensimmäiset naiskanttorit kohtasivat samankaltaisia tilanteita ja ongelmia kuin muidenkin ammattien (juristit, poliisit jne.) ensimmäiset naiset

NÄKYMÄTÖN HIERARKIA?

Vaikka naisilla on kanttorikunnassa virallisesti sama asema kuin miehillä Lea Rynnänen ounastelee, että vuonna 1981 tehty virkauudistus on luonut jossain määrin ammattiin sisäisen hierarkian. Ylin aste eli A-virka on miesvaltainen. Ammattikunnan sisälle on ehkä syntynyt miehiä ja naisia tehtäviä. Teknistä osaamista, itsenäistä ja aktiivista toimintaa tai johtamista pidetään miehenä ja naisten katsotaan olevan omimmalla alallaan lasten ja nuorten musiikkityön parissa. Vaikka naiskanttorien (ja -pappien) määrä kasvaa, naisen paikka näyttää säilyvän seurakunnassa muuttumattomana. Organisaation valtahierarkiassa ei reagoida, vaikka arkipäivän 'voimasuhteet' ovat muuttuneet.

Rynnänen toteaa, että vaikka virallisesti asetelma näyttää sukupuolineutraalilta, feminiinisuuden ja maskuliinisuuden määreet ovat olemassa. Ne ovat vaikeammin havaittavissa, koska ne ilmaistaan yhä abstraktimmin. Kuitenkin niiden kautta yhä edelleen määritellään toimijoiden paikkoja valtahierarkiassa.

Tutkimuksen yhtenä osana on 16:n naiskanttorin syvähaastattelu, joiden pohjalta rakentuu kuva naiskanttorien kokemuksista seurakunnissa. Odotetusti Lea Rynänen joutuu tökkäämään sormensa myös kipupisteisiin, joista yksi on usein kirkkoherraan henkilöityvä johtamisen ongelma, mikä on käynyt ilmi jo aiemmista tutkimuksista. Uutta Rynäsen tutkimuksessa on, että naiskanttorien haastattelut sisältävät tilastonumeroiden takaa löytyviä esimerkiksi tapauksia, jotka kertovat 'pikkuseikkojen' kohta- lokaasta merkityksestä yhteistyössä. Tätä väitös- kirjan osiota voisi siten käyttää kirkon johtamis- koulutuksessa.

NAINEN VASTAAN NAINEN

Kun keskustelu naisen sopivuudesta kanttorin vir- kaan alkoi 1800-luvulla, maskuliiniset vastustajat perustelivat kantaansa sillä, että nainen on fyysisesti ja psyykkisesti heikompi kuin mies; työskentely kodin seinien sisällä ja perheen parissa on naisille sopivan kevyttä puuhaa. 1900-luvulle siirryttäessä vastustajat eivät enää tuoneet kantaansa esille niin näkyvästi, koska tasa-arvoa vaativassa ilmapiirissä ei enää sopinut esiintyä julkisesti vanhoillisena vastustajana.

Kun kanttorin virka avattiin naisille v.1963, naisen uuden uran vastustajana oli usein toinen nainen, varsinkin varttuneempi naispolvi toi selvästi esille epäluottamuksensa. Tätä voi ihmetellä, koska miesten kielteiset asenteet ilmenivät yleensä verhotummin ja epäsuorasti. Miksi naiset toivat selkeämmin esille kielteisen asenteen naiskantto- riuteen kuin miehet?

Lea Rynäsen tutkimuksessa kyseltiin kirjeitse myös kantaa naispappeuteen. Tutkijan yllätykseksi kaksi virassa olevaa naiskanttoria ilmoitti olevansa naispappeutta vastaan. Tätä voi Lea Rynäsen ta- voin jäädä pohtimaan. Mikä naiseuden ja pappeu- den yhdistämisessä arveluttaa naisia? Onko taustal- la samoja vai erilaisia epäilyksiä kuin kielteisesti naispappeuteen suhtautuvilla miehillä?

Perustelevatko naiset kielteisistä kantaansa 1800- luvun maskuliinisin perustein, vai onko taustalla muita syitä? Kenties vastaus löytyy jostain tulevasta tutkimuksesta.

Lea Rynäsen väitöskirja on hyvä perusteos niille, jotka ovat kiinnostuneet naistutkimuksesta tai fe- ministi- ja vapautuksen teologiasta. Kirjan lähdelu- ettelu johdattaa näiden alojen keskeiseen kirjalli- suuteen.

Varsinkin feministiteologia tarjoaa yllättäviä mielipiteitä. Parrakas leuka loksahtaa viimeistään siinä vaiheessa, kun esitetään väite, etteivät naiset voi kokea omia kokemuksiaan. Näin ajattelee radi- kaali feministiteologi:

»Patriarkaatissa elävät naiset ovat sisäistäneet vaikenemisen osaksi kulttuuriaan ja menettäneet kyvyn muotoilla omia kysymyksiään, että ne vastai- sivat heidän kokemuksiaan. Tästä seuraa, että he eivät voineet edes kokea omia kokemuksiaan(, kos- ka niille ei löydy enää ilmaisuja).»

Mitä kaikkea löytyykään naisten julkisivun ta- kaa!

Esitellessään eri suuntauksia Lea Rynäsen ei tuo esille omaa kantaansa, eli väitöskirja on suurel- ta osin muiden kuin tekijän mielipiteiden foorumi. Se, mitä kysymyksiä ja näkökantoja otetaan esitte- lyyn, antaa kuitenkin viitteitä, mitä tekijä pitää tärkeänä.

Väitöskirjansa lopussa Rynänen päätyy positiiviseen näkyy:

»Oleellista on, että kanttori oppii erilaisten ko- kemustensa kautta tunnistamaan ammatistaan ja sukupuolestaan johtuvia työyhteisön hierarkioita ja niitä tuottavia prosesseja ja kasvaa tekemään aktii- visia ja myönteisiä valintoja sekä työssään että yksityisessä elämässään. Itsenäiseksi koettu työ ja työyhteisön osoittama arvostus vahvistavat ammat- ti-identiteetin lisäksi myös persoonaa, jolloin virka ja persoona yhdistyvät tasapainoiseksi kokonaisuudeksi, jossa naiseus on voimavara.»

Kirjoittaja on Pielisensuun seurakunnan kanttori

Lea Rynänen-Karjalainen: Sukupuolesta huolimatta – nais- kanttorit Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. *Studia Musica* 14, Sibelius-Akatemia, Helsinki 2002, 208 s.

(Väitöskirjaa saa Ostinatosta puh. 09-443 116)

VASTUULLISTA DIAKONIAA TALOUDELLISESSA AUTTAMISESSA – PERIAATTEISTA KÄYTÄNTÖÖN

Taloudellinen avustaminen on vuosia laman jälkeen edelleen oleellinen osa nykydiakoniaa erityisesti isommissa kaupunkiseurakunnissa. Se ei ole vain rahallista avustamista, vaan siinä ohessa erilaista neuvontaa sekä henkistä tukemista ja rohkaisua. Seurakunnilla on vaihtelevat resurssit aineelliseen avustamiseen, jonkinlainen ruoka-apu lienee yleisin tukimuoto. Isommilla paikkakunnilla toiminta on laajempaa sisältäen avustamista esim. vuokravakuuksissa tai -rasteissa.

Työttömyys ja/tai ylivelkaantuminen ovat monen ihmisen arkipäivää myös uudella vuosituhanella. Vaikka pahimmista lamavuosista on jo aikaa, eivät niiden vuosien seuraukset ole kaikkien ihmisten elämästä hävinneet. Ja onpa moni parikymppinen nuorikin jo ehtinyt saada itselleen velkataakan tai ulosottorästejä matkaevääkseen.

Ihmiset ovat yhä tietoisempia kirkon harjoittamasta taloudellisesta avustustoiminnasta, ja asiakkaita riittää diakoniatyöntekijöiden vastaanotoilla. Siksi on tarpeellista miettiä kirkon kotimaisen avustustoiminnan kehittämistä. Kirkkohallituksen asettama kotimaisen avustustyön neuvottelukunta on laatinut suosituksen taloudellisen avustamisen periaatteiksi seurakunnissa. Jotkut seurakunnat ovat kirjanneet lisäksi omia periaatteitaan.

Tampere on julkaistujen tutkimusten mukaan ollut viimeisten vuosien aikana vetovoimainen kaupunki niin ihmisten mielikuvissa kuin muuttovoittoisuudessaan. Monilla muuttajilla on työpaikat ja asunnot valmiina, mutta joukossa on aina heitäkin, joiden elämäntilanne on valmiiksi hyvin ongelmallinen. Asuntojen vuokrataso on Tampereella suhteellisen korkea ja joidenkin on vaikea selvittää vuokravakuuksien tai vuokrien maksusta. Niinpä ihmiset usein kääntyvät seurakunnan puoleen vuokratakuu- ja rästiasioissa.

YHTEISIÄ LINJAUKSIA

Tampereen seurakuntien diakoniatyössä on laadittu yhteiset taloudellisen avustamisen periaatteet niin paikallisseurakuntien kuin Diakoniakeskuksen osalta. Diakoniatyön taloudellisen auttamisen lähtökohtana on ihmisen akuutti hätä, yleensä asumista tai jokapäiväistä elämistä uhkaava kriisi. Ihminen ohjataan asuinalueensa mukaan paikallisseurakunnan diakoniatyöntekijän vastaanotolle, jossa hänen tilannettaan aletaan purkaa. Paikallisseurakun-

nat selvittävät ensin omat auttamismahdollisuutensa. Sen jälkeen diakoniatyöntekijä voi tehdä tarvittaessa hakemuksen Diakoniakeskukseen, jonka rooli on varsinaisen avustamisen myöntämisen lisäksi tiedottava, ohjaava ja tukea antava. Diakoniakeskuksen myöntämä taloudellinen tuki on kertaluonteinen. Ennen Diakoniakeskuksen päätöstä varmistetaan, että asiakas on selvittänyt kaikki lakisääteiset etunsa.

Taloudellisen avustamisen periaatteiden kirjaamisen tarkoituksena on antaa diakoniatyöntekijälle jonkinlaista suuntaviivaa ja tukea asiakkaan kohtaamiseen. Jokainen kohtaaminen on kuitenkin ainutlaatuinen ja ihmisten hädän muodot moninaiset. Työntekijän on osattava kohdata asiakas yksilöllisesti noudattaen oikeudenmukaisuutta suhteessa muihin vastaaviin tilanteisiin. Viime syksynä julkaistu **Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet** -vihkonen on omalta osaltaan tukemassa yhtenäistä linjaa asiakkaiden kohtaamisessa.

Mutta kuten kaikki käytännön työtä tekevät tietävät, mitkään periaatteet ja ohjeet eivät anna suoraa vastausta ihmisten auttamiseen. Itse olen alkanut pohtia sellaista käsitettä kuin vastuullinen diakonia. Se ei varmaan ole sisällöltään mitään uutta diakoniatyössä, mutta on auttanut itseäni jäsentämään työotettani nimenomaan taloudellisen auttamisen yhteydessä. Diakoniatyöhän on saanut uutta ulottuvuutta sitä mukaa kun asiakkaita on tullut entistä enemmän ihmisiä rahallisen avun toivossa. Asiaskunta on esim. ruokapankkitoiminnan myötä muuttunut paljon verrattuna aikaan ennen sitä. Vastuullista diakoniaa pohtiessani py-sähdyin eettisten ohjeiden kohtaan *Diakoniatyöntekijä ei auttamisellaan tavoittele muita päämääriä*. Eli diakonian päämääränä on apua tarvitsevan ihmisen auttaminen eikä sitä saa käyttää keinona muiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Diakoniaa tehdään yksinkertaisesti siksi, koska ihmiset tarvitsevat sitä. Mitä vastuullinen diakonia sitten on tätä eettistä ohjetta unohtamatta?

RAHALLINEN APU EI OLE ITSEISARVO SINÄNSÄ

Koen vastuullisen diakonian ennen kaikkea sellaisena, ettei taloudellinen avustaminen ole koskaan itseisarvo sinänsä. Se ei poissulje sitä, etteikö ihmistä auteta usein nimenomaan pääasiassa rahallisesti. Mutta diakoniatyössä ei olla vain rahanvälittäjiä,

vaan työhön sisältyy aina muitakin ulottuvuuksia. Moni diakoniatyöntekijä voi kokea taloudellisen avustamisen ahdistavana ja ajatella, ettei tämä kuulu hänen työnkuvaansa oikeasti. Minä uskon asiakkaiden kannalta tilanteen olevan juuri päinvastoin. Kuinka moni muu työntekijäryhmä voi ottaa ihmisen vastaan niin kokonaisvaltaisesti kuin diakoniatyöntekijä? Sosiaalityöntekijä joutuu nykyään usein tuijottamaan toimeentulotukinormeja ja asiakkaille varattu aika menee päätöksen laadintaan.

Vastuullisen diakonian tärkein tehtävä on mielestäni asiakkaan ottaminen vastaan kokonaisvaltaisesti ja tosissaan. Monille ihmisille diakoniatyöntekijä on ensimmäinen ihminen, joka todella kuuntelee hänen ahdinkoaan – riippumatta siitä liikutetaanko rahaa. Diakoniatyöntekijän kannattaa uskoa, että sekin jo pelkästään on auttamista. Hädässä oleva ihminen tarvitsee ennen kaikkea kuuntelijaa – kuulluksi tulemisen tunnetta.

Taloudellisessa avustamisessa joudutaan lähes poikkeuksetta täyttämään avustushakemuskäytöksiä. Jotkut diakoniatyöntekijät kokevat niiden tekemisen vaikeana. Mutta juuri kaavaketta täyttäessä pääsee hyvin tutustumaan asiakkaaseen, jos ei häntä ennestään tunne. Sen täyttäminen voi jo pelkästään tuoda asiakkaalle sen tunteen, että häntä kuunnellaan ja hänen hätänsä otetaan tosissaan. Siinä tilanteessa työntekijän kannattaa olla realistisen rehellinen sekä luottaa omaan harkintaansa ja ammattitaitoonsa miettiessään puoltaako hakemusta. Asiakkaan henkilökohtaisesti tavanneen diakoniatyöntekijän näkemys on arvokas, koska juuri hän on perehtynyt hakijan elämäntilanteeseen. Eikö tällainen kohtaaminen ole nimenomaan diakoniaa?

Päätöstä harkittaessa vastuulliseen diakoniaan sisältyy mielestäni nimenomaan sen miettiminen, miten tämä yksittäinen ja kertaluonteinen avustaminen todella auttaa tätä ihmistä/perhettä. Se onkin se vaikein vaihe ja siinä on arvokasta, jos voi keskustella asiasta kollegan kanssa. Näin useimmiten seurakunnissa toimitaan eikä taloudellisessa auttamisessa yleensä voi yksin päätöksiä tehdä. Se on sekä työntekijän että asiakkaan kannalta hyvä asia mahdollisimman oikeudenmukaiseen ratkaisuun pääsemiseksi.

Joskus rahallisen avun antaminen tuntuu hankalalta verrattaessa sitä muihin vastaaviin tilanteisiin. Mutta diakoniatyö ei tujiota normeihin, vaan jossakin yksittäisessä tapauksessa voi olla asiakkaan henkisen tukemisen kannalta tärkeää auttaa ja poiketa kertaluonteisuudesta tai yleisestä linjasta. Toisaalta taas on viisainta antaa kielteinen päätös, jos raha ei tilannetta ratkaise, vaan taustalla on jotain muuta. Silloin on vastuullista kertoa se rehellisesti ja varautua mahdolliseen ryöpytykseen. Diakoniatyöntekijä ei ole aina mukava ihminen tehdessään vaikeita päätöksiä.

ASIAKKAALLAKIN ON VASTUUN OMISTA VALINNOISTAAN

Diakoniatyöntekijän eettisissä ohjeissa todetaan, että *ihmisellä on itsemääräämisoikeus omaan elämäänsä ja diakonian avun on oltava kaikin tavoin ehdollistamaton*. Tätä kohtaa olen pohtinut pidempään vastuullisen diakonian kohdalla. Millaista vastuuta omasta elämästään voi asiakkaalta edellyttää toimimatta ehdollistaen? Asiakas saattaa kertoa diakoniatyöntekijälle vain osatotuuden elämäntilanteestaan hakiessaan taloudellista avustusta. Se on asiakkaan oma valinta, mutta silloin hän ei voi olettaa rahankaan ilman muuta järjestyvän hänen toivomallaan tavalla. Tai asiakas voi vakuuttaa varmasti hoitavansa saamansa lainan, mutta takaisinmaksun koittaessa hän ei hoida sitä lainkaan eikä ilmoita mitään maksuvaikeuksistaan. Silti hän saattaa vuoden päästä tulla hakemaan uutta lainaa tai avustusta. Silloin on aika selkeä syy antaa kielteinen päätös, koska asiakas ei ole pitänyt omaa sopimustaan. Kyse ei ole ehdollisesta auttamisesta, vaan asiakkaalta voidaan edellyttää vastuullisuutta omalta osaltaan tehdystä sopimuksesta.

Eettisissä ohjeissa todetaan *rakkautta, rakkauden välittämistä, jakamista ja ihmisten tukemista omaehtoiseen selviytymiseen*. Asiakkaan omaehtoisen selviytymisen pohtiminen on erityisen tärkeää taloudellisessa auttamisessa. Eli konkreettisesti tilanteessa sen harkitseminen, miten juuri tämän avustuksen myöntäminen/hylkääminen edesauttaa asiakkaan omaa selviytymistä. Joskus nimenomaan kielteinen päätös tekee sen: diakonian avusta ei saisi tulla riippuvaiseksi. Todetaanhan eettisissä ohjeissa *diakoniatyöntekijän rehellisyyden* tärkeys: siihen kuuluu omien toimintamahdollisuuksien ja niiden rajoitusten tiedostaminen ja julkittaminen. Tosin ihmisten elämään vaikuttavat niin monet heistä itsestään riippumattomatkin tekijät, jolloin pidempiaikainen diakonian taloudellinen avustaminen voi olla joidenkin asiakkaiden kohdalla perusteltua.

Vastuullisen diakonian käsitteessä voidaan siis nähdä monia ulottuvuuksia, joita olen avannut tässä lähinnä diakoniatyöntekijän eettisten ohjeiden kautta suhteessa käytäntöön. Itse asiassa kyse on mielestäni avoimesta, rehellisestä ja ihmisen kohtaamisesta pelkäämättömästi työotteesta. Diakoniatyössä on hyväksyttävä oma ja asiakkaiden keskeneräisyys ja erehtyväisyys. Työn tuloksellisuus on vielä hämärämpää kuin veteen piirretty viiva. Eikä se voikaan olla diakonian auttamisen motiivi. Ihmisen hädän todesta ottaminen, kuunteleminen ja hetken rinnalla kulkeminen on tärkeintä – rahan kanssa tai ilman.

Kirjoittaja on Tampereen seurakuntien vt. diakoniasihtööri.

KIRKKO 2000 JA ALUETYÖN HAASTE

Kirkossamme ryhdyttiin 1980-luvun puolivälissä visioimaan uuden vuosituhanen seurakuntaelämää Kirkko 2000 -prosessin otsikon alla. Työryhmien laatimat raportit hahmottivat näkyä postmoderniin yhteiskuntaan sopeutuvasta seurakunnasta, jossa seurakuntalaiset kokoontuvat pieniin, omaleimaisiin jumalanpalvelusyhteisöihin, työntekijät ahkerivat tiimityössä ja papit jalkautuvat lähiöihin tekemään seurakuntalaislähtöistä aluetyötä. »Pienissä toimivissa yhteisöissä kokoontuva alhaalta kasvava seurakunta» oli 1990-luvun alussa Kirkko 2000 -prosessin keskeinen käsitteyhdistelmä. Nyt uuden vuosisadan alussa on tarpeen kysyä: jääkö tästä prosessista mitään konkreettista jälkeä? KTK:n nelivuotiskyselystä (1999) kävi ainakin ilmi, että asiakirjoista keskusteltiin seurakunnissa melko vähän. Seurakuntien toimintarakenteeseen Kirkko 2000 -prosessilla oli sen sijaan selvä vaikutus: aluetyömallin yleistyminen 1990-luvulla oli seurakunnissa huomattavaa.

ALUETYÖ MONINKERTAISTUI 1990-LUVULLA

Tekemäni kartoitus osoitti, että vuonna 1991 32:ssa seurakunnassa tehtiin aluetyötä. Viisi vuotta myöhemmin 1995 aluetyöseurakuntien luku oli viisinkertaistunut (155) ja vuonna 1999 aluetyötä toteutettiin 217 seurakunnassa. 1990-luvun loppupuolella 54 seurakuntaa oli luopunut aluetyömallista. Tulokset summataan voidaan siis todeta, että vajaa puolet kaikista noin kuudestasadasta seurakunnasta on toteuttanut jollakin tavalla alueellista toimintamallia. Vaikka lukua voidaan kritisoida sillä, että aluetyön käsite ei ole yksiselitteinen ja kyselyyn vastanneet kirkkoherrat ovat mieltäneet aluetyöksi eri asioita (esim. kinkeripiiritoiminta, diakoniatyöntekijöiden aluejako), tilastotarkastelun tulos on merkittävä: aluetyö yleistyi huomattavasti. Tavallisinta aluemallin toteuttaminen oli suurissa Ruuhka-Suomen seurakunnissa. Oheisesta kartasta käy ilmi, että aluetyöseurakuntien kasaumia oli erityisesti Lounais-Suomessa, Imatralta Vaasaan vedetyn linjan eteläpuolella. Myös Pohjanmaalla on lukuisa joukko toiminnaltaan alueellistettuja seurakuntia. Mitä suurempi seurakunta, sitä tavallisempaa on sen jakaminen alueyksiköihin. Yli 12 000 jäsenen seurakunnista 71 %:ssa toteutetaan alueellisia. Lähes kaikki yli 30 000 jäsenen seurakun-

nista on jaettu seurakuntapiireihin tai alueisiin. Kaksi kolmesta aluetyöseurakunnasta toteuttaa mallia siten, että se koskee koko seurakunnan toimintaa.

MATRIISIMALLIN JÄNNITE

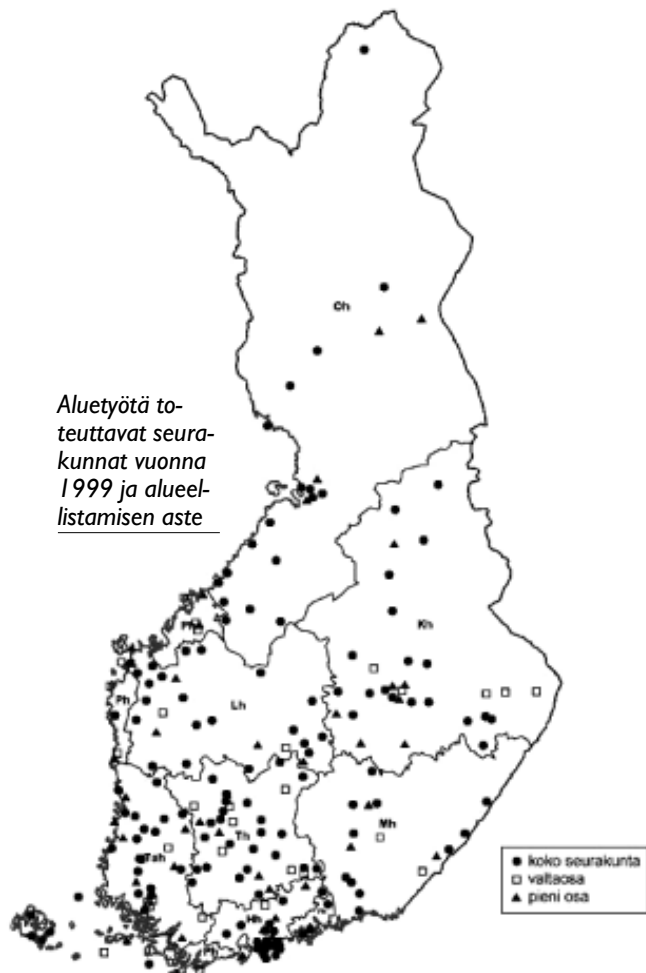
Tutkimuksessani tarkastelin kolmen aluetyöseurakunnan toimintarakenteen ja työyhteisön muutosta 1990-luvulla. Näissä seurakunnissa aluetyön strategia otettiin sillä tavoin tosissaan, että seurakunta jaettiin pieniin pappisvetoisiin (usein kappalainen), melko itsenäisiin toimintayksiköihin. Suurin jännite työyhteisössä syntyi ensin periaatteellisella tasolla. Tutkimus osoitti, että 1960-luvulta asti vähitellen lisääntynyt ja terävöitynyt työmuotoajattelu on juurtunut syvästi suomalaiseen seurakuntaelämään. Aluetyön toimintatavan istuttaminen merkitsi sitä, että työmuotojen lisäksi tai rinnalle syntyi toinen »ristikkäinen» toimintarakenne (matriisimalli). Täysin »puhtaaksivjeltyä» aluetyön toteutusta ei yleensä seurakunnissa voitu toteuttaa jo senkin takia, että kaikkia erityisosaajia ei seurakuntapiireihin riittänyt. Mielekkääksi perusratkaisuksi osoittautui malli, jossa muutamat työmuodot (esim. lapsi- ja nuorisotyö) säilyivät entisinä keskitettyinä työmuotoina ja muilla aloilla painotettiin alueellista hajautettua toimintaa. Mahdottomaksi osoittautui toimintatapa, jossa yritettiin täydellä teholla toteuttaa työmuotojohtokuntien ja piirineuvostojen johtamaa toimintaa yhtä aikaa. Muutamassa vuodessa sekä työntekijät että luottamushenkilöt joutuivat kyseisessä tapausseurakunnassa uupumuksen partaalle. Hallitseva strategia on siis syytä valita matriisimallissakin. Kukaan ei voi palvella tehokkaasti kahta strategiaa.

ALUETYÖ JA TYÖYHTEISÖ

Kahden strategian matriisimalli aiheuttaa työyhteisössä ongelmia sekä työntekijöiden suoritusasolla että väliportaan johtamisen tasolla.

Kun uutta aluestrategiaa kaavailtiin, monet työntekijät kokivat oman työtapansa ja työnkuvansa uhatuiksi. Aluetyölle tyypillinen kokonaisvaltainen työtehtävä tuntui aluksi vieraalta. »Kun kaikki tekee kaikkea niin ketä me sitten oikein oomme», totesi eräs nuorisotyönohjaaja. Aluetyön strategiaan kuuluu, että siinä toteutetaan alueellista moniammatil-

Aluetyötä toteuttavat seurakunnat vuonna 1999 ja alueellistamisen aste

lista tiimityötä. Tiimissä kukin tuo oman erityisosaamisensa kokonaisvaltaiseen yhteiseen työpanokseen. Muutosprosessin vaikeus oli siinä, että monien työntekijöiden oli vaikea luopua »sooloilevasta» työotteesta ja opetella yhdessä tekemisen ilon löytämistä. Ryhmätyötaidot ja yhdessä tekemisen asenteelliset valmiudet eivät olleet monessakaan seurakuntapiirissä riittävät. Parhaisiin tuloksiin päästiin seurakunnissa, joissa panostettiin aluetiimin ryhmäyttämiseen. Tarpeellista oli myös riittävän pitkä uuden aluestrategian pohdinta. Hyvää tulosta ei työyhteisössä syntynyt, jos kirkkoherra (kirkkoneuvoston tukemana) pakotti työntekijöitä toimintamalliin, joka oli enemmistölle vieras. Työyhteisö tarvitsee »kesyttämistä». Alhaalta kasvava seurakunta ei synny ylhäältä komentamalla.

Toinen aluetyöseurakunnan

ongelmakenttä liittyy väliportaan johtamiseen. Kun seurakunta jaetaan alueisiin, alueyksiköt tarvitsevat omat esimiehensä. Useimmissa seurakuntapiireissä aluepapeille jäi epäselväksi, millaista johtajuutta heiltä edellytetään. Muutamissa seurakuntapiireissä aluepappi oli selkeästi aluetiiminsä operationaalinen ja hallinnollinen esimies. Yhdessä tapausseurakunnassa kappalaiselle annettu johtamisvaltuutus sisältyi lauseeseen »hoida hommat». Kuitenkaan kirkkoherra ei malttanut pysyä erossa alueelle määrättyjen työntekijöiden johtamisesta (ohijohtaminen). Aluetyön matriisimallissa eräs kohtalonkysymys onkin siinä, miten selkeästi aluepappi johtamisvaltuudet määritellään. Jos valtaa delegoidaan, se tulee olla selkeää ja johdonmukaista. Aluepappi toimii organisaatiomatriisin solmukohdissa ja jos hänellä ei ole taitoa ja valtaa koordinoida kahta strategiaa yhteen, toiminnan haasteet ja seurakunnan resurssit eivät kohtaa toisiaan. Aluepappi tehtävä tarvitsee koulutusta ja motivointia. Esimerkiksi Pappisliitossa olisi syytä huomioida riittävän painokkaasti kysymys siitä, saavatko aluepappit korvausta lisääntyneestä työmäärästä ja esimiesvastuun kasvamisesta. Aluepappien palkkauksessa näyttää olevan kirjavaa käytäntöä: muutamissa aluetyöseurakunnissa aluepappit ovat saaneet 1–2 palkkaluokan korotuksen, toisissa sitä ei ole annettu lainkaan.

AUTUUTTAVA ALUETYÖ

Vaikka aluetyömalliin sisältyykin edellämainittuja koordinointi- ja johtamisongelmia, on siinä eräitä kiistattomia etuja, jotka ovat nyt reilun kymmenen vuoden kokeilun jälkeen nähtävissä. Edut voidaan kiteyttää yhteen sanaan: joustavuus. Moniammatillisessa aluetiimissä voidaan työn painopistettä siirtää juohevasti uusien haasteiden mukaan. Työntekijä voi panna likoon sellaisetkin lahjansa, jotka erityisammattillisuus pakottaisi kätkemään. Parhaimmillaan seurakuntapiirien maallikoista, joihin työntekijöillä yleensä muodostuu aluetyössä läheiset kontaktit, löytyy toimintaan oiva lisäresurssi. Alueen työntekijöiden ja luottamushenkilöiden välityksellä suuri seurakunta saa myös kasvat ja suomalaisille yleinen käsitys etäisestä ja byrokraattisesta seurakunnasta väistyä.

Kirjoittaja on Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan piirikappalainen, TT.

Risto T. Nieminen

Seurakunta aluetyön jännitteessä

Organisaation ja toimintayhteisön muutosprosessi aluetyötä toteuttavassa seurakunnassa

Väitöskirja käsittelee aluetyömallin toteutumista Suomen ev.-lut. kirkossa 1990-luvulla. Aineistona on käytetty seurakuntakyselyjä ja kolmessa tapausseurakunnassa tehtyjä haastatteluja. Tutkimus antaa monipuolisesti virikkeitä ja ratkaisumalleja seurakuntien toimintarakenteiden kehittämiseen.
Hinta 15 euroa + toimituskulut.
Kirkon tutkimuskeskuksesta puh. 03-2190 315

Aluetyö Olarin seurakunnassa

Olarissa aluetyön malliin siirryttiin kymmenen vuotta sitten. Seurakuntamme on niukasti alle 30 000 jäsenen joukko keskellä eteläistä Espoota. Työntekijöitä tätä nykyä on kaikkiaan yli 60: pappeja ja lastenohjaajia 12, kanttoireita neljä, nuorisotyöntekijöitä ja diakoniatyöntekijöitä seitsemän, kirkonpalvelukuntaa 15, viraston väkeä ja hallintopalvelutyössä yhteensä 10 jne.

Seurakunnan alue ei ole suuren suuri, mutta syvä joki (Länsiväylä) jakaa alueen väestöllisesti pohjois-etelä-suunnassa melko tarkkaan kahtia. Kun eteläpuolen Haukilahti on halunnut aina pysyä erossa naapuristaan Matinkylästä ja pientalovaltainen Niittykumpu selvästi eroaa kerrostalovaltaisesta Kuitinmäestä, jakomaantiede ei muodostanut suuria ongelmia. Alueen jumalanpalveluselämän ja muun seurakuntatoiminnan kannalta kolmella alueella oli oma kappeli kerhotiloineen ja neljännen alueen keskellä sijaitsee pääkirkkomme (keskellä teollisuusaluetta!).

MUUTOSVASTARINTA KESTÄÄ VUOSIA

Aluetyöpohjaiseen malliin siirryttiin erittäin lyhyen sisäisen selvitystyön pohjalta seurakuntaneuvoston päätöksellä ilman että työyhteisö olisi aktiivisesti osallistunut muutoksen suunnitteluun. Koulutusta uuteen malliin ei ollut tarjolla ja käytäntö sai olla opettajana. (Itse olin muutoksen aikoihin kapalaisen virasta vapaalla Afrikan lämmössä!).

Muutosvastarinta oli kovaa ja sitä kesti liian monta vuotta. Moni pahoitti mielensä ja suri muutosta ja menetystä. Vain kaikista johtokunnista luopuminen otettiin riemulla vastaan. Niitä ei sen koommin ole kaivattu. Mutta muuten vastus oli sitkeää: omaa työnäkyä ja seurakuntareviiriä piti puolustaa. Vanhoista työalakeskeisistä näköaloista ja toimintatavoista ei päästy irti. Vielä viisi vuotta aluetyön alkamisesta melkein puolet halusi palata Egyptin lihapatojen ääreen näännyttävästä erämaasta.

Vaikeinta oli löytää aikaa aluetyöhön, kun vanhoista kuvioista ei pystytty helpolla luopumaan.

Lisäksi moni ahdistui siitä, että joutui hoitamaan tehtäviä, joihin ei ollut saanut koulutusta. Lisäksi löytyi työaloja, joiden jakaminen alueille olisi ollut epäviisasta (nuorisotyö, isokoulutus, tiedotus, lähetystyö ja kansainvälinen vastuu). Jännitettä löytyy myös akselilta: päämessu – kappelimesut ja resurssointi kumpaankin. Aluetyön johtaminen oli ongelma sinänsä, kunnes keksimme nostaa kappalaisuuden oikeaan asemaansa ja kappalaiset väliportaana esimiehiksi. Siihenkin piti hankkia koulutusta.

Jo muutaman vuoden jälkeen nähtiin aluetyön vahvuudet: sai keskittyä yhden lähion asioihin ja ongelmiin. Työntekijä tutustui hiukan paremmin oman alueensa kouluihin ja laitoksiin. Seurakuntalaiset oppivat tuntemaan oman alueensa työntekijöitä vähän paremmin. Yksinäiset puurtajat löysivät aluetiimistä työpareja ja tiimityöskentelyn opettelu saatiin käyntiin. Erillään omalakiseksi kasvanut lapsityö integroitui muuhun työhön. Jokainen aluetiimin jäsen perehtyi hiukan myös naapurin tontille. Tiedonkulkukin parani. Yhteistä toimintaa kehitettiin oman kappelin suojiin ja omalle alueelle.

PULLONKAULAT

Suuren seurakunnan kirkkoherralle väliportaan esimiestehtävät tosissaan ottava kappalainen on sananmukaisesti taivaan lahja. Valitettavasti kirkon hallintokulttuuri ja säädöstö tukee kovin huonosti johtamisvastuun jakamista. Myös työyhteisön olisi helpompi hyväksyä kappalainen väliportaan esimieheksi, jos hänellä olisi tukenaan kirkkojärjestyksen pykälät ja periaatteet.

Mielestäni eräs vaikeimpia aluetyön kysymyksiä on alueneuvoston perustaminen ja **alueneuvoston rooli**. Kuten Niemisen tutkimus osoittaa, on alueneuvostoja, jotka pyrkivät sanelemaan tehtävät ja työllistämään jo ennestäänkin aika työllistetyt alueen työntekijät. On myös työntekijöitä, jotka pelkäävät seurakuntalaisia ja seurakuntalaisia, jotka haluavat komennella ja johtaa työntekijöitä.

Toisaalta on myös alueneuvostoja, joissa alueella vaikuttavien firmojen, laitosten ja järjestöjen edustajat kohtaavat ja miettivät, miten toimia alueensa ihmisten hyväksi. Tällöin liittymä perinteiseen seurakuntatyöhön voi olla löysänlainen, mutta työntekijälle yhteistyökumppanien hyvä tuntemus parantaa oman toiminnan kontekstuaalisia lähtökohtia.

Ongelmana tahtoo ainakin Espoossa olla, että niillä seurakuntalaisilla, joilla olisi paljon annettavaa, ei ole motivaatiota tai aikaa, kun taas niillä, joilla olisi motivaatio ja aikaa, ei ole paljon annettavaa. Työntekijöitä tilanne helposti turhauttaa.

Suurin ongelma taitaa kuitenkin olla – niin kuin Risto Nieminenkin epäilee – että individualistinen ja kapean työsektorin hallintaan perustuva **työskentelykulttuurimme** on seurakunnissamme niin syvässä, että 10-ottelun hallinta ja tiimissä asioiden jakaminen on vasta orastavalla alulla, ainakin meillä Olarissa.

Kirjoittaja on Olarin seurakunnan kirkkoherra.

JAAKKO RIPATTI

KOHTI KOLMISÄIKEISTÄ VIRKAA

Virkarakennekomitea on koonnut ja tiivistänyt yli kaksi ja puoli vuotta kestäneen työskentelynsä teologisen sisällön otikkoon: Palvelijoiksi vihityt. Kaikki kirkon jäsenet ovat saaneet kasteessa vihkimyksen Kristuksen ja lähimmäisen palvelijoiksi. Kristus astui itsekin palvelijan kutsumukseensa omassa kasteessaan. Nyt hän kutsuu kastettujen joukosta itselleen seuraajia vihkiäkseen heidät kirkonsa palvelukseen. Isän lähettämä Kristus lähettää omansa kutsuen heitä sitoutumaan Hänen omaan kutsumukseensa. Kun lähetetty on tällä tavoin osallinen lähettäjänsä palvelijankutsumuksesta, on kysymyksessä arvokas hengellinen virka.

TEHTÄVÄKSianto JOHTI KOLMISÄIKEISEEN VIRKAKÄSITYKSEEN

Komitea sai tammikuussa 2000 kirkolliskokoukselta tehtäväkseen koota yhteen diakonian, kasvatuksen ja musiikin virat. Vuosikymmeniä jatkuneen uudistustyön kuluessa oli havaittu, että kolmisäikeisyyttä tarvitaan, kun tahdotaan vahvistaa kirkon jäseniä hengellisesti, tukea työntekijöiden hengellistä identiteettiä, selkiyttää työntekijöiden virka-asemaa ja vastata ekumeenisista sitoumuksista.

Tehdessään aloitteen uuden komitean asettamisesta kirkolliskokouksen perustevaliokunta piti mahdollisena muodostaa kirkon viran yhteyteen pappisvirasta erillinen virka, johon voitaisiin koota nykyiset diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat. Komitea halusi tehdä työtä käskettyä, mutta miten saattaa pappis- ja piispanviran yhteyteen siitä erillinen diakonaatin virkarypäs niin, että virka on yksi, siitä muodostui jännittävä työskentely, joka lopulta johti yksituumaiseen mietintöön. Yhdessä, mutta kuitenkin erillään! Voidaankin sanoa, että virkarakennekomitean hahmottama kolmisäikeinen virkaköysi kestää vain, jos sen jokainen säie pitää ja pysyy lujasti kietoutuneena kahteen muuhun.

VOIKO LUTERILAISEN KIRKON VIRKA OLLA KOLMISÄIKEINEN?

Augsburgin tunnustuksen virka-artikla (artikla V) on sidottu tiukasti historialliseen tilanteeseen, jossa

haluttiin korjata viran vääristymiä ja pitää kiinni pelastussanoman uudelleen löytymisestä. Keskeiseksi nousi Jumalan sanan opetus pelastavan uskon syntymiseksi: »Jotta saisimme tämän uskon, on asetettu evankeliumin opettamisen ja sakramenttien jakamisen virka.»

Komitea pitäytyi siihen, että luterilaisuudessa virka on sanan ja sakramenttien virka, jolla on jumalallinen asetus. Se ei katsonut voivansa muuttaa armonvälineiden hoitamiseen tarkoitettua virkaa siten, että tuotaisiin esiin sanan ja sakramenttien lisäksi muitakin armonvälineitä, joiden hoitamiseen tarvittaisiin kenties muutamia lisäsäikeitä. Komitea havaitsi, että tunnustuskirjojen virkateologiaa on mahdollista tarkastella vanhurskauttamisopin ohella myös yhteydessä kirkko-oppiin. Tällöin kysytään, miten virka palvelee kirkkoa sen koko tehtävässä.

Jo tunnustuskirjojen sisällä jumalanpalvelusta eli Jumalan sanaa ja sakramentteja hoitava seurakuntavirka laajentuu pappisvirasta piispuuteen. Perusteluksi piispuudelle esitetään pappien vihkiminen ja alueellinen kaitsenta. Virassa olevia kehoitetaan Jumalan sanan ja sakramenttien hoitamiseen, rukoukseen, sielunhoitoon ja lähimmäisenrakkauden harjoitukseen. Myös piispa saa Jumalan sanasta oikeutuksen puhua Kristuksen nimissä.

Pappisvirka ja piispan virka eroavat toisistaan inhimillisen järjestyksen nojalla ja näin voidaan sanoa, että kirkon virassa on yhtäältä luovuttamaton (»insitutum est») sanan ja sakramenttien alue ja toisaalta inhimillisesti järjestettävä alue, joka voidaan jakaa osioihin.

Melanchthonin (Augsburgin tunnustuksen puolustus, 14. luku) tavoin voidaan seurata »hyvässä ja hyödyllisessä tarkoituksessa» vanhojen kirkollisten säännösten mukaista inhimillistä virkajärjestystä. Luterilaistenkin on siten mahdollista noudattaa yhden viran sisällä tehtyä jakoa piispuuteen, pappeuteen ja diakonaattiin. Nämä sisältyvät yhden viran, sanan ja sakramenttien viran alaan, kun jokainen säie pääsee osalliseksi yhden viran avaintehtävistä armonvälineiden hoitamisessa. Komitea on sitä mieltä, että luterilaisen teologian valossa on mahdollista perustaa erilaisia viran muotoja yhden ja saman Kristuksen asettaman viran sisäpuolelle.

Voidaankin sanoa kootusti, että virkarakennekomitea avartaa esityksessään kirkon viran käsitettä, joka nykyisessä käytössään samaistetaan usein pappisviran kanssa, mutta joka jo vanhan kirkon ajoista asti on voinut sisältää useampia säikeitä. Komitea ottaa käyttöön uuden käsitteen »kirkon hengellinen virka», johon diakonaatti sisältyy piispan viran ja pappisviran rinnalla. Näin komitea liittyy kirkon vanhaan virkaperinteeseen ja ehdottaa sen palauttamista nyt Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon.

EKUMEENISET SITOUMUKSET

Mietinnössä perustellaan virkaratkaisua myös ekumeenisella aineistolla. Kolmisäikeistä virkakäsitystä tukee nimittäin pitkä ekumeeninen kehityslinja sekä kirkkomme lausunnot ja sitoumukset jo tehtyjen sopimusten noudattamiseen.

Ekumeeninen keskustelu viran säikeiden määrstä vaihtui 1960-luvulla keskusteluksi kirkon olemuksesta ja tehtävästä maailmassa. Tuolloin havaittiin, että kirkon viralla on läheinen yhteys Kristuksen kirkolleen antamaan tehtävään. Erityisesti diakonian virka nousi keskeiseksi, kun pohdittiin kirkon luonnetta Kristuksen ruumiina ja Jumalan kansana. Juuri diakonaatin nähtiin vastaavan joustavasti muuttuvan maailman haasteisiin.

Kolmisäikeistä virkaa koskeva ekumeeninen keskustelu koki läpimurron niin kutsutussa BEM-dokumentissa (1982), jonka mukaan kolmisäikeinen virka voi toimia ykseyden ilmaisijana ja keinona sen saavuttamiseksi. Kirkkomme on vastuksessaan pitänyt kolmisäikeistä virkaa mahdollisena tunnustuksemme lähtökohdista, joskin tietyin varauksin. BE-Min saavutukset tiivistyvät Porvoon julkilausumassa, jossa kirkkomme sitoutuu pyrkimään yhteiseen näkemykseen diakonian virasta muiden sopimus-kirkkojen kanssa.

MITÄ VIRKAAN VIHKimINEN MERKITSEE?

Komiteamietinnön avainkäsite on kirkon virkaan vihkiminen. Vihkimisen edellytyksenä ovat piispainkokouksen hyväksymät opinnot ja seurakunnan kutsu. Vihittävät ovat sitä ennen osallistuneet opiskeluaikanaan virkaan valmistavaan orientaatiotoimintaan ja tuomiokapitulissa pidettävään ordinaatiokoulutukseen. Koulutuspolut joudutaan rakentamaan uudelleen.

Vihkiminen velvoittaa vihittävää pysymään kirkon opissa, vihittävät tekevät elinikäisen sitoutu-

misen ja tulevat piispallisen kaitsennan piiriin. He saavat papiksi vihittyjen kanssa yhtäläisen äänioikeuden kirkollisissa vaaleissa ja kiintiönsä kirkolliskokouksessa, oikeuden saarnata ja avustaa ehtoollisen jakamisessa ja luvan toimittaa kirkon laatimien ohjeiden mukaisesti sanajumalanpalvelus erityistapauksissa. Vihkiminen sisältää lupauksen Pyhän Hengen läsnäolosta ja siunauksesta.

VIHKIMISEN TEOLOGIA

Kirkon viran keskeisenä sisältönä on seurakunnan palvelu sanalla ja sakramenteilla. Piispalle ja papille nämä tehtävät ovat avautuneet jo pappisvihkimyksen perusteella. Mikäli kolmannen säikeen virkoja halutaan pitää – kuten komitea haluaa – aidosti yhden hengellisen viran osana, tulee niilläkin olla näkyvä yhteys viran tehtäviin, jotka liittyvät sanaan ja sakramentteihin. Kysymys ei kuitenkaan ole papin tehtävien jakamisesta vaan viran luonteesta hengellisenä virkana.

Komitean mukaan hengelliseen virkaan on yksi vihkimys ja siinä Pyhä Henki antaa lahjan, joka tekee Kristuksen todistajaksi ja valtuuttaa toimimaan hänen edustajanaan. Vihkimys ei ole työntekijän persoonallisesta harrastuksesta nouseva asia vaan seurakunnan oikeus päästä kohtaamaan Kristus ja hänen työnsä hedelmät.

Komitea haluaa tähdentää, että diakonaattiin kuuluviin virkoihin sisältyvät uudet vihki-oikeudet kuten hautaan siunaaminen, sanajumalanpalveluksen tai yksityisen ehtoollisen toimittaminen eivät ole työnjakoon perustuvia jatkuvia velvollisuuksia. Jumalanpalvelukseen ja kirkollisiin toimituksiin liittyvät oikeudet ovat teologisesti tärkeitä, vaikka niitä käytettäisiin harvoin. Oikeudet ovat hengellisen viran ykseyden ja sisällön merkinä.

Paljon pohdintaa aiheutti komiteassa kysymys, mitä on ajateltava siitä, että esimerkiksi hengelliseen virkaan kerran vihitty katekeetta suorittaa myöhemmin teologian maisterin tutkinnon ja anoo pappisvihkimystä. Onko pappisvihkimys silloin uusi vihkimys?

Vihkimys hengelliseen virkaan on nähtävä toimitukseksi, jota ei voida toistaa sarkemättä viran ykseyttä. Voidaan ehkä sanoa, että vihkimys hengelliseen virkaan on eräässä mielessä »suuri harppaus» elinikäiseen virkaan, kun taas virasta toiseen tai säikeestä toiseen siirtyminen on »vähäisempi askel». Edellinen on ordinaatio, jälkimmäinen voidaan tulkita luonteeltaan installaatioksi. Virkarakennekomitea on seurannut tässä käsikirjakomitea-

an ajatusta. Ratkaisuun jää ratkaisemattomia pulmia.

Piispan virkaan vihkiminen, jonka kaava irroteetaan hengelliseen virkaan vihkimisen kaavasta, ei merkitse piispaksi vihkimistä, vaan papin asettamista piispan virkaan, joka jatkuu teologisesti pappisvirkana piispan jäädessä eläkkeelle. Perinteen vuoksi piispan virkaan vihkiminen säilytetään kuitenkin omana toimituksena. Diakonaattiin kuuluvat vihitään samassa messussa yhdessä papiksi vihittävien kanssa tai erikseen, kullakin säikeellä on omaleimaisuuden vuoksi omat vihkimyskaavat, papiksi vihittävillä säilyy erillinen lupaus (KJ 5:6), mikä korostaa erityisesti pappisviran sakramenttivastuuta.

HENGELLISEN VIRAN TEHTÄVÄNÄ ON SEURAKUNNAN VARUSTAMINEN

Antaessaan komitealle tehtävän kirkolliskokous tähdensi kahta seikkaa. Piispan, papin ja kolmannen säikeen tehtävät olisi syytä pitää erillisinä siten, että niiden keskeiset erityisalut säilyvät. Uudistus ei saisi myöskään heikentää maallikkouden merkitystä ja sen mahdollisuuksia kirkon hengellisessä rakennustyössä.

Tarkoitus ei ole, että vain työntekijät rakentaisivat kirkkoa, vaan että kirkon jäsenet saisivat viran välityksellä hengellisiä lahjoja, joiden varassa he voisivat itse osallistua siihen missioon, jonka Kristus antoi omilleen ja antaa pyhässä kasteessa. Kirkon viranhaltijat eivät ole seurakunnasta erotettu joukko, joka vapauttaisi muut kristityt vastuusta. Virkauudistus ei kilpaile seurakuntalaisten lisääntymisen aktiivisuuden kanssa, vaan edistää sitä.

KÄSITTELYAIKATAULUSTA

Virkarakennekomitean tehtävänä ei ole ehdottaa tai päättää kirkolliskokouksen työskentelyaikataulusta. Se on kirkolliskokouksen asia. Kokemuksen perustella voisi lausua, että asialle tulee kiire, jos ajatellaan, että istuva kirkolliskokous saa uudistuksen valmiiksi vuoden 2003 loppuun mennessä. Jo pelkästään lainsäädäntötyö usean kymmenen pykälän osalta tulee vaatimaan aikaa. Lausuntoja pyydetään ja valiokunnassa väännetään kättä. Komitean työ liittyy myös vahvasti käsikirjauudistukseen, ja olettaa voidaan, että molemmat uudistukset joudutaan hyväksymään kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Veikkaan, että kirkolliskokous joutuu, jos hyvin käy, pitämään ylimääräisen virkaistunnon vuoden 2004 alussa.

Kirjoittaja on virkarakennekomitean puheenjohtaja, TT.

MARJUKKA ANDERSSON

MIKÄ VIRKARAKENNEKOMITEAN MIETINTÖ?

Virkarakennekomitean mietintö »Palvelijoiksi vihityt» julkaistiin elokuun 2002 lopussa. Komiteassa ei ollut edustusta Akavan kirkollisista ammattiliitoista (SKPL, DTL ja SKUL).

Komitean kanttorijäsenenä oli Marjukka Andersson, joka on myös SKUL:n puheenjohtaja. Mietintö lienee marraskuun kirkolliskokouksen esityslistalla. Kirkolliskokouksen odotetaan pyytävän asiasta lausuntoa mm. ammatijärjestöiltä.

Akavan kirkollisilla ammattiliitoilla ei ole vielä virallista kantaa virkarakennekomitean ehdotuksiin. Liitot valmistelevat kantaansa ja asiasta toivotaan jäseniltä ja alaosastoilta runsasta palautetta jo tässä vaiheessa. Mietinnön voi tilalta Kirkkohallituksen julkaisumyynnistä, ja sen on tarkoitus ilmestyä myös internetissä. Mietintö on 300-sivuinen järkäle, jossa kirkon virkojen asemaa ja tehtäviä käsitellään erittäin perusteellisesti. Marjukka Andersson on laatinut Cruxin lukijoita varten tiivistelmän mietinnön keskeisestä, kaikkia AKI-virkaryhmiä koskeavasta sisällöstä.

MIKSI VIRKARAKENTEEN UUDISTAMISEEN ON RYHDYTTY?

Kansankirkkomme ylintä päättävältä toteuttava elin, kirkolliskokous, nimesi tammikuussa 2000 komitean, jolle se antoi tehtäväksi jatkaa jo kolme vuosikymmentä vireillä ollutta uudistushanketta, jossa on ollut kysymys aluksi diakonian, sittemmin kanttorien, lehtorien, lapsi- ja nuorisotyönohjaajien sekä lähetyssihteerien asemasta kirkossamme.

Virkarakennekomitean työ on tuorein osa pitkään valmisteltua uudistusta, joka liittyy kirkossamme jo vuosikymmenten ajan käytyyn virkateologiseen keskusteluun.

KIRKON TARPEET VIRKARAKENTEEN UUDISTAMISELLE

(Mietintö s. 34–40)

Virkarakenteen uudistamispyrkimyksillä tähdätään tulevaisuuden kirkon tarpeisiin. Yhteiskunnalliset haasteet ja uudet kansainväliset vaikutteet ovat luoneet kirkon toimintaa kohtaan odotuksia, joihin on vastattu sekä kirkon toiminnan laaja-alaisuudella että kiinnittämällä monipuolista työntekijäkuntaa.

Virkarakenteen uudistamisen yksi tavoite on sekä kirkon koko jäsenkunnan hengellinen vahvistaminen että kirkon työntekijöiden hengellisen identiteetin vahvistaminen. Kirkon intressissä on saada myös tulevaisuudessa kirkon virkaan sitoutuneita työntekijöitä. Yksi syy pohtia virkarakenteen uudistamista, on kysymys nykyisen »kirkon virka« -käsitteen laajentamisesta. Käsite »kirkon virka« tarkoittaa nykyisellään lähinnä pappisvirkaa, johon vihitään. Olemassaolevilla muilla virkaan vihkimisillä (diakonit/nissat ja lehtorit) ei ole lainsäädännöllistä asemaa, vaikka ne sinänsä koetaan »oikeiksi« vihkimyksiksi».

Kanttoreilla, diakoniatyöntekijöillä, lehtoreilla sekä lapsi- ja nuorisotyöntekijöillä ei ole pappiin tai piispaan verrattavaa asemaa kirkon hallinnossa, vaikka heidän merkityksensä seurakuntien toiminnassa on korvaamaton ja olennainen.

Kirkon lainsäädäntöä tarkasteltaessa voidaan todeta, että muiden kirkon virkojen asema virkarakenteessa on pappeihin verrattuna heikommin määritelty. Muiden virkojen tärkeys ja välttämättömyys seurakunnissa käy kyllä ilmi kirkkojärjestyksessä, jonka mukaan seurakunnassa tulee kirkkoherran lisäksi olla vähintään yksi kanttorin ja yksi diakonian virka (KJ 6:9), mutta kaikkein heikoimmin määriteltäviä ovat diakonia- sekä lapsi- ja nuorisotyöntekijät. Kirkossamme on selvä tarve selkiyttää muidenkin kuin pappisvirkojen asema.

Ekumeeninen vastuu nousee kirkkomme allekirjoitettua Porvoon yhteisen julkilausuman ja julistuksen sekä BEM-dokumentin. Piispa Kalevi Toivainen pitää virkarakennesymposiumissa pitämässään esitelmässä »Pappisvirasta erillinen virka« ekumeenisena haasteena (mietinnön s. 290–297) seuraavaa: »Porvoon yhteisen julkilausuman ja julistuksen jälkeen eivät allekirjoittaneet kirkot enää voi

problematisoida koimisäikeistä virkaa, vaan ne ovat sitoutuneet siihen sekä opillisesti että vihkimisen osalta.» sekä »Ekumeeninen haaste siis on, että kirkkomme tekee johtopäätökset siitä, mihin se on sitoutunut.»

KOMITEALLE ANNETTU TEHTÄVÄ – MITÄ SAATIIN AIKAAN?

(Mietintö s. 119–145)

Kirkolliskokouksen perustevaliokunta antoi komitealle tehtäväksi »muodostaa kirkon erityisen viran yhteyteen pappisvirasta erillinen virka, johon kootaan nykyiset diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat». Sen lisäksi komitea sai tehtäväkseen etsiä vastauksia yhteentoista erilliskysymykseen, jotka käsittelivät uudistuksen käytännön toteutukseen liittyviä asioita.

Komitean työjärjestys kulki seuraavasti: Ensin kuvataan, miten erityisen viran yhteyteen muodostetaan pappisvirasta erillinen virka. Sen jälkeen voidaan ilmaista, mitä tuohon virkaan suunniteltujen osien yhteen »kokoaminen» merkitsee. Tämän jälkeen selvitetään kirkolliskokouksen erikseen luettelemat yksitoista ongelmaa. Sitten kerrotaan, miten muutos käytännössä toteutetaan eli tehdään ehdotus kirkkolain, kirkkojärjestyksen sekä kirkon vaalijärjestyksen muuttamiseksi.

Komitea katsoi, että annettu tehtävä merkitsi mahdollisuutta avartaa kirkkomme nykyistä virkakäsitystä ja alkoi etsiä teologisia perusteita kolmisäikeiselle virkarakennemallille: piispat – papit – diakonaatti.

KIRKOSSA ON YKSI VIRKA JA YKSI VIHKimys

Virkarakennekomitea esittää, että erityisen viran, eli pappisviran yhteyteen muodostettavaan diakonaattiin voidaan koota nykyiset diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat sillä edellytyksellä, että niillä on riittävästi keskinäistä yhteyttä. Yhteys muodostuu **samalla tavalla tulkitusta vihkimisestä kirkon virkaan, joka tapahtuu teologisesti katsoen samaan hengelliseen virkaan papiston kanssa. Vihkimisen yhtäläisyys estää viran väärällä tavoin hierarkkisen tulkinnan.**

KOMITEA EI PYRI MUKAUTTAMAAN VIRKOJA TOISTENSA KALTAISEKSI

Komitean mukaan »kirkon virka on kolmisäikeinen kokonaisuus, jossa kullakin säikeellä on osuus sanan ja sakramentin julkisessa palvelussa seurakunnassa. Eri

säikeillä on kuitenkin omat erityistehtävänsä. Lisäksi kolmannen säikeen viroilla, jotka uudistuksessa kootaan yhteen, on omat perinteiset identiteettinsä, erikoistuneet koulutuksensa ja tehtävänsä. Ne kuitenkin kuuluvat kirkon yhden hengellisen viran kokonaisuuteen». (s. 124)

Komitean mielestä yhden, kolmisäikeisen viran muodostamisessa on tärkeää:

Koulutusten vertailukelpoisuus – vähintään piispainkokouksen hyväksymä ammattikorkeakoulututkinto sekä ordinaatiokoulutus (lyhyt, vihkimiseen valmistava koulutus).

Vihkimysten vertailukelpoisuus – diakonaattiin kuuluviin virkoihin voidaan vihkiä yhteisessä messussa samaa kaavaa käyttäen yhdessä pappien kanssa kunkin viran erityispiirteet esiin tuoden.

Tehtävien vertailukelpoisuus – kullakin viralla on oma erityistehtävänsä, mutta yhtäläiset oikeudet jumalanpalveluksessa sekä tietyissä kirkollisissa toimituksissa.

Yhteinen osallisuus kirkon hallinnossa – diakonaattiin kuuluvat virat saavat pappeihin verrattavat oikeudet: äänioikeudet sekä edustajat mm. kirkolliskokouksessa.

KOULUTUKSESTA

Mietinnössä todetaan, että nykyiset koulutusvaatimukset ovat jo niin laajat, että niihin ei voida lisätä enää opintoviikkoja. Komitea on kaavaillut orientaatiotoimintaa, joka liittäisi opiskelijan koko opiskeluajan seurakuntayhteyteen. Komitea ei etsi valmista ratkaisumallia, vaan ehdottaa ponsissaan kirkolliskokoukselle, että piispainkokous asettaisi työryhmän, »jonka tehtävänä on yhteistyössä kirkon virkaan valmistavien oppilaitosten kanssa kehittää oppiaineiden kokonaisuutta siten, että se antaa valmiuksia hengellisen viran tehtäviin...». (s. 254)

Ordinaatiokoulutus on vihkimiseen, eli ordinaation valmistava koulutus - nykyisin papeilla enintään viikon pituinen ajanjakso. Komitea ehdottaa, että piispainkokouksen asettama orientaatiokoulutusta suunnitteleva työryhmä pohtisi myös ordinaatiokoulutusta.

VIHKIMISESTÄ, ORDINAATIOSTA

Komitea esittää mietinnön sivulla 36 vihkimyksestä seuraavaa: »Työntekijän hengellisen identiteetin vahvistamisessa on siten tärkeässä asemassa julkinen virkaan vihkiminen... Se on paitsi työntekijän myös seurakunnan etuoikeus: vihittävä ...saa hengellisen siunauksen, joka koituu seurakunnan hyväksi. Koska virkarakennekomitean tehtävänä on virkojen kokoaminen kirkon erityisen viran yhteyteen pappisviran rinnalle, tulee näihin virkoihin astumisen nähdä tapahtuvan pappisvihkimyksen kaltaisen vihkimyksen myötä. Vihkiminen on enemmän kuin virkaan asettaminen tai siunaaminen: se koskee koko ihmispersoonaa, ei ainoastaan

hänen toimintaansa kyseisessä virassa tai seurakunnassa. Vihkimys on tarkoitettu elinikäiseksi sitoutumiseksi kirkon uskoon ja seurakuntien palvelemiseen.»

Vihkimisen suorittaa piispa ja vihityt ovat piispallisen kaitsennan piirissä.

NYTKÖ SITTEN KAIKKI SIUNAAMAAN JA HAUTAAMAAN?

(Mietintö s.160–177)

Virkarakennekomitea on korostanut mietinnön sivuilla, että sen tarkoituksena »ei ole tehdä kirkon hengelliseen virkaan vihityistä laaja-alaisia työntekijöitä, jotka erityisalansa rajat rikkoen velvoitetaan tekemään perinteisesti toisen virkanimikkeen alle kuuluneen viranhaltijan tehtäviä. Päinvastoin tarkoituksena on vahvistaa vihittyjen identiteettiä kirkon virassa niissä tehtävissä, joihin heidän koulutuksensa antaa parhaat valmiudet». Jatkossa todetaan: »Yhteiset tehtävät ovat kuitenkin mahdollisia, sillä osallisuus kirkon hengelliseen virkaan merkitsee laaja-alaista sitoutumista kirkon tehtävään.» (s. 173). Kysymys on siis mahdollisuuksien ja velvollisuuksien viisaasta ymmärtämisestä.

Komiteamietinnössä on esitetty yhden vihkimyksen pohjalta nousevia virkaan vihityn mahdollisia oikeuksia ja velvollisuuksia, joita sanomalehdistö jo ehti esitellä kovin suoraviivaisesti. Muutamia poimintoja mietinnöstä (s. 173–174):

Diakonaattiin kuuluvalla ja tässä ominaisuudessa seurakuntaan virkasuhteessa olevalla henkilöllä on papiksi vihittyjen kanssa yhtäläinen äänioikeus kirkollisissa vaaleissa. Hän on myös vaalikelpoinen valittaessa hiippakuntakokouksen, kirkolliskokouksen ja kirkkohallituksen edustajia kirkon hengelliselle viralle asetetussa kiintiössä.

Hänellä on oikeus saarnata jumalanpalveluksissa kirkkoherran luvalla ja avustaa ehtoollisen jakamisessa. Lisäksi lehtorille ja diakonian viranhaltijalle ehdotetaan oikeutta toimittaa ehtoollinen KJ 2:10 mukaisissa erityistapauksissa. Diakonaattiin kuuluville viranhaltijoille ehdotetaan oikeutta toimittaa sanajumalanpalvelus ja oikeutta toimittaa erityistapauksissa hautaan siunaaminen ja siviiliavioliiton siunaaminen sekä oikeus toimittaa sanajumalanpalvelus kirkon laatimien ohjeiden mukaisesti – tässä ajatellaan erityisesti nuorisotyöntekijöitä.

Lehtorille ehdotetaan oikeutta toimittaa konfirmaatio.

Komitea on esittänyt maksimaalisessa laajuudessaan ne mahdollisuudet, jotka teologisten perusteiden pohjalta on mahdollista ehdottaa. Komitea ei siis ole kirjoittanut valmista päätöslistaa.

Komitean kirkolliskokoukselle ehdottamissa ponsissa käy ilmi, että komitea ei ole halunnut ratkaista valmiiksi vihkimyksen tuomia oikeuksia (s. 254): Komitea pyytää piispainkokousta antamaan ohjeet diakonaattiin kuuluviin virkoihin vihityille sanajumalanpalveluksen, avioliiton siunaamisen ja hau-

taan siunaamisen toimittamisesta sekä ehtoollisen toimittamisesta KJ 2:10 mukaisissa tapauksissa.

Sivulla 173 todetaan: »On huomattava, että vihkiminen kirkon hengelliseen virkaan saattaa tuoda vihitylle oikeuksia, jotka eivät välttämättä säännöllisesti realisoitu päivittäisissä työtehtävissä. Esimerkiksi kanttorit osallistuvat jo nyt sanan julistamiseen musiikin kielellä. He toimivat papin rinnalla kaikissa kirkollisissa toimituksissa julistajina, esirukoilijoina ja sielunhoitajina.»

SIIRTYMÄAJOISTA

Komitean esityksen mukaan suurimmat henkilöstöhallintoa koskevat muutokset koskevat kanttorin ja lehtorin virkoja. He joutuvat luopumaan perinteisestä tuomiokapitulisidoksestaan. »Lainsäädännön muuttuessa ei ole tarkoitus heikentää jo virassa toimivien viranhaltijoiden asemaa. He säilyttävät oikeutensa edellisen lainsäädännön mukaisina niin kauan kuin pysyvät siinä virassa, jossa he ovat muutoshetkellä. Komitea esittää, että on tarkoituksenmukaista säätää kymmenen vuoden siirtymäaika, jonka kuluessa muutoksen voimaantulohetkellä lehtorin, kanttorin, diakonian, nuoriso- ja lapsityön ohjaajan tai lähetyssihteerin on mahdollista vaihtaa seurakunnan virasta vastaavaan toisen seurakunnan virkaan ilman vihkimysvelvoitetta. Halutessaan he voivat pyytää piispalta ja tuomiokapitulilta vihkimystä.» (s. 177–178)

Perusteet sille, että diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat voitaisiin viran olemuksesta lähtien koota pappisviran yhteyteen siitä erillisenä, niin kuin perustevaliokunnan toimeksianto esitti, löytyvät mietinnön luvusta 7 sivuilta 119–145. Nuo sivut kannattaa jokaisen kiireisimmänkin lukea. Kanttorin viran olemusta pohditaan syvällisesti luvussa 7.7 sekä Lasse Erkkilän symposiumalustuksessa (s. 270).

Virkarakennekomitean mietintö »Palvelijoiksi vihityt» ei ole päätöisasiakirja. Se on perustyo, joka on tehty kirkolliskokouksen pyynnöstä tulevien keskustelujen ja tehtävien ratkaisujen pohjaksi. Koska näillä muutamilla sivuilla on mahdollista esitellä vain vajavasti mietinnön pääpiirteitä, kehotan jokaista viranhaltijaa syventymään opukseen »Palvelijoiksi vihityt», jota saa tilaamalla kirkkohallituksen julkaisumyynnistä: julkaisumyynti@evl.fi tai puh. 09-180 2315. Ruotsinkielisen version pitäisi ilmestyä piakkoin. Vaikka mietinnön kaavailema virkarakenneuudistus ei olisikaan vielä valmis toteutettavaksi, olemme saaneet pureskeltavaksemme kirkon virkaa laajasti pohtivan, ajatuksia herättävän opuksen.

Komitean jäseniksi kutsuttiin seuraavat henkilöt: pj. kirkkoherra, TT Jaakko Ripatti, jäsenet dos. Risto A. Ahonen, DU, MuM Marjukka Andersson, diakoni, YTM Jukka-Pekka Fabrin, pastori, diakonissa Raija Ikonen, dos. Yngvil Martola, pääsihteeri Ouri Mattila, nuoriso-työnohjaaja Risto Rasimus, uskonnon lehtori Salme Savo ja dos. Seppo Suokunnas. Komitea otti nimekseen Virkarakennekomitea ja kutsui sihteerikseen TT Matti Revon.

Harmoniaa >>kauppiasjoukkoon>>

OLEN TOIMINUT diakonina 17 vuotta. Kahdeksankymmenluvun alkupuolella koulutus kesti kolme vuotta sisältäen 11 kuukautta käytännön harjoittelua oppilaitoksen hankkimissa harjoittelupaikoissa. Harjoittelusta maksettiin minimipalkan mukaista kuukausipalkkaa. Tiivis ja käytännönläheinen koulutus tuotti seurakuntatyöhön taitavia palvelijoita.

Parissakymmenessä vuodessa on aikaansaatu monia koulutus uudistuksia, ei välttämättä parannuksia. Ongelmina näen ohuen kontaktin seurakuntatyön käytäntöön ja kristinuskon perusteisiin. Ammattikorkeakoulutukseen sisältyy lähes sama määrä käytännön harjoittelua kuin aikoinaan. Koulutuksen pituus on myös pysynyt samana (n. 140 opintoviikkoa).

Käytännössä virkarakenteen uudistus tulee vaikuttamaan koulutusten sisältöön. Kyselkääpä nykyopiskelijoilta, kuinka paljon opinnoista kuluu raimattutunneilla ja homiletiikan opissa? Hyvää uudistuksessa on se, että kirkkoon saadaan teoriassa noin 3500 pappiin rinnastettavaa viranhaltijaa. Henkisesti ja hengellisesti meidät liitettäisiin virkaan, jossa korostuu sitoutuminen kirkon oppiin. Diakonaatille voidaan antaa saarnalupa ja oikeus avustaa ehtoollisen jaossa. Niinhän voi olla nytkin. Jopa maallikoilla on saarnalupia ja vaikkapa tuntio voi kirkkoherran luvalla jakaa viinin ehtoollisella. Siten työ käytännössä ei tule juuri muuttumaan.

Näen uudistuksen ja virkarakennekeskustelun myönteisenä asiana. Hengellinen työ nähdään selkeästi jumalan antamana tehtävänä ja siihen liittyy armon julistamisen auktoriteetti. Joidenkin virkojen vähäarvoisuus on poissa ja tilalla on tasa-arvoisen eri jumalan lahjojen (julistus, sakramentit,

musiikki, kasvatus, palvelu) kirjo. Itseäni ilahduttaa eniten visio uudistukseen liittyvästä käytännön parannuksesta (vaikka komitean tähtäimessä ei ole ollutkaan työntekijöiden etuihin vaikuttaminen). Esimerkiksi seurakuntapapin ja diakonin koulutusero on noin 20 opintoviikkoa (+15%) ja palkkaero +25 % (seurakuntapastorin hyväksi). Toteutessaan visio tuo sanalla sanoen surkeaan diakonin palkkaan oikeudenmukaisen korotuksen. Uskon, että kanttorit, nuoris- ja lapsityönohjaajat sekä lähetyssehteerit tuntevat kanssani yhteyttä tässä asiassa.

Vihkimisen tarkoitus on tukea työntekijöitä heidän toimiessaan hengellisissä viroissa. Yksittäiset mutua-mielipiteet virkarakennekomitean mietinnöstä saattavat sisältää ajatuksen pappien työtaakan uusjaosta. Toki ymmärrän, että käytännön työ ei juurikaan muutu. Sillä on vain virkaanvihkimyksen mukanaan tuoma jumalan erityinen siunaus.

Jumalan henki on se, joka vaikuttaa meissä tahtomisen ja tekemisen. Kirkon työntekijöiden toiminta veljinä ja sisarina yhdessä aktiivisten seurakuntalaisten kanssa vaikuttaa koko kansankirkkomme tulevaisuuteen. Komitean työskentelyssä on pyritty lähestymään vanhakirkollista virkarakennetta. Jotenkin toivon, että kirkon tulisi osata markkinoida »tuotettaan» nykyistä paremmin. Keskenään rähisevä »kauppiasjoukko» ei ole hyvää mainosta kenellekään. Jokainen kirkon työntekijä on sinälään mainos. Myös kirkon R-palkkataulukoiden ihmiset tekevät omissa tehtävissään hengellistä työtä pitämällä mm. paikat ja palkanauhat ojennuksessa.

*Tero Konttinen
Nurmijärven seurakunnan diakoni*

Ajatuksia virkarakenneuudistuksesta

VIIME VUOSITUHANNELLA, jolloin keskustelu diakonaatista alkoi, tuntui asia etäiseltä tulevaisuuden kysymykseltä. Nyt kun olemme lähellä virkarakenneuudistuksen toteutumista, se aiheuttaa edelleen kysymyksiä, hämmennystä ja pelkoakin. Keskustelimme asiasta Oulun hiippakunnan diakonapäivien väliajoilla useiden kollegojen kesken.

Pelkoa esiintyy mm. siinä, siirretäänkö diakonia-työntekijöille nykyisiä papillisia tehtäviä, tiedetään tuleva pappispula eläkkeelle siirtymisen johdosta lähiaikoina.

Näin ollen viikonlopputyöt lisääntyisivät ja toimitusten valmistelu (hautaus, sanajumalanpalvelus, avioliiton kirkollinen siunaaminen) veisivät nykyisestä työajasta pahimmillaan puolet ja siirtäisi työpanosta pois viikolta, jolloin työskentelevät lukui-

Vaikka komitean tarkoituksena ei ole tehdä kirkon hengelliseen virkaan vihityistä »laaja-alaisia» työntekijöitä, näemme tässä väistämättömästi uhan. Jo nyt diakoniatyö on erittäin laaja-alaista ilman papillisia tehtäviä. Haluamme pysyä pienen ihmisen palvelijoina ja äänenä omalla paikallamme. Kuka sen tekee kirkossa, jollei diakoniatyöntekijä?

sat yhteistyökumppanimme ja jolloin tapaamme asiakkaitamme. Mietinnössä todetaan, että on »luontevaa» diakonille, joka on pitkään toiminut vanhuksen sielunhoitajana, että hän myös hautaa vanhuksen. Herää suorastaan kauhu siitä, kuka kohtaa ja milloin ne ihmiset, joiden ainoa kontakti seurakuntaan tapahtuu diakoniatuomiossa tai muissa diakonian tilaisuuksissa. Sielunhoitotyö asiakaskontakteissa on juuri diakoniatyön keskeisin tehtävä. Ihmisten määrä, joille uudistettu jumalanpalvelus on etäinen on valitettavan suuri. Kirkollisista toimituksista puhuttaessa vihkimisen mukana tuomat oikeudet muuttuvat helposti esim. pienissä seurakunnissa velvollisuuksiksi (sijaisuuksiksi). Olemmehan jo nyt selvästi huomanneet miten erilailla VES:n pykälillä, joissa vielä on sana *voidaan* tulkitaan ja toteutetaan seurakunnissa erilailla. Joten mietinnössä mainittu esim. »erityistapauksissa» sana toimitusten yhteydessä tulee aiheuttamaan kirjavia tulkintaa ja sekasortoa.

Nykyisin jo on virkakunnassamme erilaista tulkintaa siitä, onko jumalanpalveluksessa avustaminen työ vai vapaapäivä. Me pidämme sitä työpäivänä, josta seuraa viikkovapaa. Työ tietysti on teki-jänsä näköinen, mutta selkeää rajaamista ja ohjeistusta tarvitaan työntekijöiden turvaksi. Vaikka komitean tarkoituksena ei ole tehdä kirkon hengelliseen virkaan vihityistä »laaja-alaisia» työntekijöitä, näemme tässä väistämättömästi tämän uhan. Jo nyt diakoniatyö on erittäin laaja-alaista ilman papilli-

sia tehtäviä. Haluamme pysyä pienen ihmisen palvelijoina ja äänenä omalla paikallamme. Kuka sen tekee kirkossa, jollei diakoniatyöntekijä.

Tiedämme jotakin kuitenkin tapahtuvan uudistuksen ollessa loppusuoralla. Siksi pidämme tärkeänä huomioida lisäkoulutuksen uusiin tehtäviin (myös jo vihityille ja työssä oleville). Uudet työt vaativat enemmän aikaa, palkkaa ja koulutusta. Vähintään »kuoppakorotus» kuoppaamisesta nau-ravat kollegat. Ja kyllä saarna on eri asia kuin hartauspuhe, sanoi diakoniapappi.

Miksi kirjassa käytetään ilmaisua *diakonin* virka nykyisen *diakonian* viran sijaan? Toki hyvänä asiana kokisimme saada äänemme kuuluviin valittaessa edustajia hiippakuntakokoukseen, kirkolliskokoukseen ja kirkkohallitukseen.

Pidämme yhteistä käytäntöä vihkimisessä asiallisena ja sen toivomme toteutuvan. Se yhdistäisi kirkon työntekijöitä. Haluamme myös jatkaa avustajina diakonijumalanpalveluksissa kuten tähänkin asti. Keskusteluissa totesimme diakoniatyöntekijöiden haluavan tehdä sitä työtä, johon ovat saaneet koulutuksen. Identiteettimme on hyvän koulutuksen johdosta vahva. Olemme tällä hetkellä työn ja ihmisten täyttämiä. Tahdostamme riippumattomien töiden lisääminen voi aiheuttaa työhön turhautumista ja uusien työntekijöiden alalle kouluttautumattomuutta.

*Ajatuksia keräsivät Limingan diakonissat
Maisa Iivarinen ja Sinikka Ilmonen*

Monipuolisempaan palvelemiseen

MIELESTÄNI MUUTAMAT virkarakennekomitean esitykset ovat oikeastaan vallitsevan käytännön eräänlaista virallistamista. Tähänkin saakka ovat »diakonaattiin kuuluvat» voineet saarnata ja avustaa ehtoollisissa kirkkoherran kutsusta tai luvalla. On kuitenkin hyvä, että virkarakennekomitea on halunnut liittää diakonaatin entistä kiinteämmin sanan ja sakramenttien hoitamiseen ehdottamalla näitä oikeuksia pysyviksi ja siten osoittaa diakonaatin olevan osa kirkon virkaa, joka on sanan julistamisen ja sakramenttien jakamisen virka.

Ehdotuksista pidän hyvänä myös diakonaattiin kuuluvien ottamista piispalliseen kaitsentaan, joka

ei tällä hetkellä ole mielestäni toteutunut siten, että voisin katsoa arvostamani piispan olevan selkeästi myös minun »esipaimeneni». Komitea esittää myös, viran ykseyttä korostaen, diakonaatille oikeutta osallistua hiippakunnan ja kirkon päätöksentekoon. Se on erittäin tervetullut ehdotus, joka saattaa kukaties olla myös diakonaattiuudistuksen hankalin osio. Moni kollegani, itseni mukaan lukien, olisi halukas rakentamaan kirkkoamme osallistumalla päätöksentekoon, mutta nykyinen käytäntö on tehnyt sen vaikeaksi.

Muista esityksistä kannatan oikeutta toimittaa hautaan siunaaminen, etenkin kun kyseessä on työssä läheiseksi tullut seurakuntalainen, joka on

ilmaissut tästä tahtonsa. Minulle olisi arvokas oikeus palvella häntä tällä tavalla. Häitä ehkä tulee vastaan harvemmin, varsinkin siviilihäitä, joita voisi olla siunaamassa. Mielestäni kuitenkin avioliittoon vihkimisen oikeus olisi voitu laajentaa myös diakonaattia koskevaksi, sillä kaiketi eduskunta voi tarvittaessa muuttaa avioliittolakia siten, että sekin mahdollistuisi. Ajattelen tätä nimenomaan katekeettojen näkökulmasta. Ainakin minusta olisi hienoa vihkiä avioliittoon nuori, joka on ollut rippileirillä ja ehkä myöhemmin myös seurakuntanuoris- ja jonka elämää ja kasvua olen saanut seurata.

Seurakuntadiakonina merkittävimpanä pidän kuitenkin kaavailtua oikeutta toimittaa Herran Pyhä

Ehtoollinen henkilölle, joka ei pääse syystä tai toisesta osallistumaan seurakunnan yhteiseen messuun. Tätä oikeutta olisin työssäni tarvinnut ja tarvitsen. Uudistuksen on arveltu tekevän meistä apupappeja ja jonkin mielestä vieraannuttavan seurakuntalaisia jollain tapaa. Minä näen nämä päinvastoin arvokkaina mahdollisuuksina ja oikeuksina rakentaa ja palvella seurakuntaa sekä kirkkoa entistä monipuolisemmin, kirkon virassa.

*Marko Pasma
Meilahden seurakunnan diakoni*

LIITTOJEN UUDET JÄSENET

PAPPISLIITTO

Varsinaiset jäsenet:

Haapanen, Aino, kaksoisjäsen
Heinonen, Outi, Anjalankosken srk
Kaskelma, Olli, Luopioisten srk
Meriläinen, Juha, Jyväskylän kaupunkisrk
Määttä, Petri, Lahden srk
Pasanen, Terhi, Vehkalahden srk
Salmensaari, Seppo, Espoon srky/Tapiola
Snellman, Lucas, Vantaan srky/Vanda sv. förs
Tiihonen, Marianne, Kemin srk
Weckström, Markus, Ingå förs

Maisterijäsenet:

Kotakorpi, Marja, Vehkalahden srk
Saarilahti, Ulla-Maija, Suomen Lähetysseura
Siikonen, Mia, Kirkkohallitus

DIAKONIAITYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

Hilke, Jouni, Rovaniemi
Ikonen, Pekka, Kuhmoisten srk,
Kekki, Sirkka, Artjärven srk,
Malinen, Anette, Vantaan srky/Hakunila
Nurmi, Heli, Ähtärin srk
Ojala, Raimo, Rymättylän srk
Peltovirta, Heidi-Tuula, Jyväskylän kaupunkiseura-
 kunta/Diakoniakeskus
Perkiö, Marjo-Riitta, Nokian srk
Ryynänen, Arja, Mikkelin maasrk
Sairanen, Niina, Kiskon srk
Salonen, Mikko, Paimion srk
Sellman, Sirpa, Perttelin srk
Sippo, Anu, Päiväkotitoimitus
Wentin, Lea, Kokkolan suom. srk.

SUOMEN KANTTORI-URKURILIITTO

Hautamäki, Paula, Hailuodon srk
Koskela, Janne, Tampereen srky
Nikkilä-Kuisma, Merja, Joutsenon srk
Pärkkä, Hanna-Leena, Kolarin srk
Timlin, Toni, Lohtajan srk

ANNELI URVANTA

>>On paikka hyvä mulla...>>

Jokaisella meillä on varmaan ollut lapsuudessa salainen paikka, jonne on ollut hyvä mennä piiloon omien ajatustensa, unelmiensa, ilojensa ja surujensa kanssa. Se on ollut hyvä paikka; sitä on tarvinnut enemmän ja vähemmän eri ikäkausina. Sellaisen paikan tarvitsee aikuinenkin: oman lokeronsa, oman »turvapaikkansa». Pari vuotta sitten silloin kaksivuotias lapsenlapseni sanoi, kun lähdimme kirkkoon: »Iso kirkko näkyy, ei mitään hätää!» Miten ytimeen tuo pikkuinen osasi-kaan osua. Kun vauvat, lapset, nuoret ja aikuiset tulevat kirkkoon, se voisi olla paikka, jossa on takuuvarmasti hyvä olla. Se on pienille muskarilaisille »mun kirkko», »mun muskari» (= kirkon alasali). Sieltä alkaa jumalanpalveluskasvatus, josta tulee toivon mukaan monelle elämän sisältö ja siunaus. Tämän kokonaisuuden hyväksi seurakunnan kaikki henkilöstöryhmät työtänsä tekevät.

Yhteistyö seurakuntamme työntekijöiden kanssa on ollut ja on edelleen hyvä. Muutama esimerkki: Lastenohjaajien kanssa suunnitellaan päiväkerho-kerros kerran vuodessa. Seuraavan kerran on ajatus tutustuttaa kaikki lapset urkujen saloihin. Avoimen päiväkerhon hartaudet ja mukanaolot jaetaan luku-kausittain kaikkien työntekijöiden kanssa. Keväällä pidettävillä vauvakutsuilla ovat mukana varhaisnuoris- ja päiväkerhotyöstä vastaavat työntekijät, jolloin informoimme perheitä alkavista vauvamus-kareista sekä kaikista muista heille sopivista työmuodoista. Perhe- ym. messujen suunnittelu papi-son kanssa onnistuu, mutta parantamisen varaa aina on. Ongelmana näen yhteisten palaveriaiko-jen löytymisen, ja monesti myös on kyse jaksami-esta tarpeeksi pitkälle viedystä suunnittelusta.

Kaupungin ja eri järjestöjen kanssa on rakennettu vuosien kuluessa paljon lisää yhteistyötä. Esim. »Kamarimusiikki» -viikonloppu on löytänyt paikkansa, kansainvälisillä »Puukkokfestareilla» seurakunta on mukana jne. jne. Yhteiset konsertit oman paikka-kunnan ja lähiseurakuntien kuorojen kanssa ovat myös jo tuttua touhua. Viime syksynä järjestimme päiväkotien ja perhepäivähoidon ym. varhaiskasva-tuksesta vastaavalle henkilökunnalle musiikin varhaiskasvatuksen iltoja, jossa kävimme läpi tavoittei-ta, lauluja, rytmisoitinten ja 5-kielisten kanteleiden soittoa, oman äänen käyttöä, rentoutusta jne.

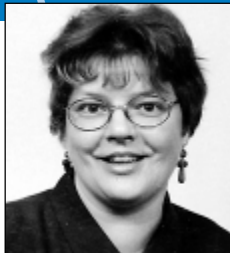
Monet asiat ovat monelle kollegalle tuttua työs-kentelyä. Hienona asiana näen erityisesti omasta vinkkelistäni mahdollisuuden työskennellä niiden töiden parissa, joihin on vetoa ja intoa; kuorot ja varhaisiän musiikkikasvatus. Seurakunnassamme ar-vostetaan erityisosaamista ja siihen saa työntekijä satsata omaa työpanostaan.

Kanttorin työ seurakunnassa ei ole koskaan sam-an toistoa, vaikka joskus samoja virsiä veisatessa ehkä tuntuukin. Itse olen sen voimakkaasti koke-nut kaiken pyöriksen keskellä. Suurinta ja hie-nointa omien kokemusteni vinkkelistä on kuoro-laisten ja muskarilaisten liikkeelläolo. Viikko toi-sensa jälkeen se aina ilahduttaa, antaa virtaa vaikka kuinka olisi väsynyt jo aamu- ja/tai iltapäivien kiireistä. Mutta kun kuorolaiset saapuvat paikalle, lapset iloisesti moikaten, tuhat asiaa kerrottavan-aan, tai aikuiset hillitymmmin (?), mutta innokkaina, on päivän energiavirta taattu. Aina sitä lähtee kuitenkin virkistyneenä itsekin kotiin. Puhun sam-alla varmasti monien kokemuksesta.

Oikeastaan aika koskettavaa on tämän päivän »pahoinvoivien» lasten kanssa nähdä se imu, mikä kuoroihin on. Rauhattomuus ja levottomuus, mikä on niin herkästi aistittavissa, häviää kun onnistuu valitsemaan oikeat laulut, oikeat vinkit äänenmuo-dostukseen, oikeat sanat pienten isoihin huoliin ja uutisiin. Sieltä täältä kuuluu välillä »äiti» -eikun »ope» -eikun Anneli ja sitten on asiaa. Kuorojen »viikkikset» ovat varsinaisia asioiden purkupaikko-ja. Silloin saa kohdata lapsen paremmin yksilönä, henkilökohtaisesti. Luottamuksen saaminen on iso ja kiinnipidettävä asia. Tänä syksynä iloitsen erityi-sesti siitä, että kaikille 0–yli 100 -vuotiaille on nyt musiikkitoimintaa: on vauvojen ja lasten muskaria 0–3-vuotiaille, musiikkileikkikoulu 3–6-vuotiaille, 4–7-vuotiaille tenavakuoro, sitten lapsi-, nuoris- ja aikuiskuorot.

Niin – kirkko soi ja soikoon edelleen, lapset ja aikuiset sanan kuuloon, ja olkoon se paikka, jossa »kuulua saan joukkoon jossa kädet yhteen liittyy» (J. Salminen), jossa »hiljaisuus laskeutuu, anna rauhan tulla, leikit juoksut unhottuu, on paikka hyvä mulla»(Kaija Eerola).

Kirjoittaja on Kauhavan seurakunnan kanttori.

Lahjaa — vain lainaa

**– diakoniatyöntekijä (DTT)
ja rippikoulu (miltä tuntuisi
kastekoulu)**

Sisareni, veljeni Herran vainioilla!
Sulje silmäsi vain – ja näet edessäsi 14
räkivää nuorta miestä ja 10 neitoa, jotka
tylsistyneellä katseellaan hapuavat kadot-
tettua kallista vapaa-aikaansa.

Huokaan kolmesti Herralle ja muistan omaa
kutsumustani.

Jos ovat lahjaa nämä nuoret vanhemmilleen,
vain lainassa, niin lahjaa ovat nämä nuoret myös
minulle, DTT:lle (diakoniatyöntekijälle), joka aas-
vistelen lainan suuruuden.

Onneksi on pappi, joka osaa hommansa.

Onneksi on nuorisotyöntekijä, jolla on hans-
kassa isokset ja toiminta.

Mitä minä d-poloinen täällä teen.

Selviää, että paljonkin.

Elämää, uskoa, rukousta.

Jospa ensin tuota rukousta. Nämä nuoret, Sinul-
le Herra, annan. Ja meidät työntekijätkin. Kylläs
tiedät! Helpottaa! Möykky häviää.

Työporukassa sovimme, että minä d-poloinen
olen mukana alusta loppuun koko kastekoulun
ajan – mutta en suinkaan aina ja kaikkialla –
leirijaksolla olen illat ja vierailupäivän.

Etukäteen on retkeilty lähiseudun maastoon
makkaranuotiolle Luojan luomisen äärelle. On tu-
tustuttu. On pidetty vanhempainilta. On tehty pal-
velutehtävää vammaisten, vanhusten, päihde- tai

mielenterveyskuntoutujien luo. On kerätty lippail-
la yhteisvastuuta tai myyty tuotteita. On haastatel-
tu omia isovanhempia. On eletty.

Nuoren tykö tulemisen vaikeus on siinä, että
tarvitaan aikaa. Saan olla 1/2-vuotisen kastekou-
lun aikana useasti läsnä – saan olla herkkänä
kuulemassa ja näkemässä – saan elää todeksi
läsnäolon palvelua.

Vanhempainillassa avautuu mahdollisuus muo-
dostaa siltä työikäisiin, nuorten vanhempiin.

Rippikoulun aikana koen yhdessä tekemisen
helpotusta papin ja nuorisohjaajan kanssa –
minä, joka niin useasti joudun työskentelemään
yksin. (Esim. retkellä hyökkään makkara- ja ket-
suppiröykkiön äärelle jakopuuhiin – johon nuori-
sonohjaaja toteaa: Maikku, kyllä isokset sen hoitaa
– ja minä d-poloinen saan olla oppijana.)

Sitten se kaikkein omin juttuni kastekoulun
aikana! Sain käydä jokaisen riparilaisen kanssa **na-
varttikeskustelun**. Ilo on ilmaista nuorelle piiloi-
sesti: diakoniaa on se, että jaamme asioita, väli-
tämme toisistamme...kuinka voit, millainen on ol-
lut päiväsi. Kun varttikeskustelu kuuluu riparin
ohjelmaan ilman »kannattaako tämä» -epäilyä,
niin keskustelu todella toimii. Varttikeskustelu on
kuin oppitunti. Liikkeelle lähdemme siitä, että kiin-
tän riparilaista tekemästään palvelukäynnistä tai
haastattelusta. Kerron, etten vie keskustelumme
asioita eteenpäin – muuta kuin yhteisestä sopi-
muksesta. Varttikeskustelu ei vie leirin pappipo-
mon auktoriteettia – koska DTT:nä olen ammatillinen,
kollektiivinen, edustan kaikkia työntekijöitä,
seurakuntaa. Se on homman henki. Paras palaute
varttikeskustelusta minulle oli leirin vilkkaan po-
mopojan kysymys: kuule Maikku, koska se mun
vuoroni onkaan.

Riparilla saattaa olla myös erityisnuori, joka
kaipaa diakoniatyöntekijän huomiota – siinä on
tehtävää.

Opettamisen / matkakumppanuuden haasteen
kastekoulussa koen:

1) Voin antaa vain sen mikä on **totta** itselleni.
Minun on **perehdyttävä** opettamaani / jakamaani
asiaan.

2) Saan oppia riparilaisen kautta ja kanssa
olemaan **aito ja rehellinen, huumorintajuinen, ra-
jat** tietävä kristitty aikuinen.

3) Työtiimissä syntyy paljon enemmän kuin
yksin, työporukassa **emme kilpaile** keskenämme
riparilaisten suosiosta. Muodostamme kirkon viras-
sa **pitkäjänteisen ketjun**, jossa joku kylvää, joku
kastelee, joku leikkaa, joku saa nähdä sadon – ja
kasvun antajaksi tiedämme Hänet, jonka kädet
ovat haavoitetut.

DTT:nä saan olla asian-
tuntija oman työpanokseni
säätelystä, saan olla uskol-
linen kutsulleni / spiritua-
liteitilleni läpäisyperiaat-
teella. Saan vapaasti tietää
lahjani rippikoulutyössä.

Saan vapaasti olla hu-
kassa, kysellä omaa paik-
kaani kastekoulussa. Dia-
konian olemukseen kuu-
luu, että saan olla hukas-
sa, minun oikeastaan pi-
tääkin olla hukassa, jotta
oleellinen voi löytyä.

Työyhteisössä elämme
todeksi kunkin lahjat – an-
namme aikaa yhteisyyden
löytymiselle. Seurakunnan
elämä on kokonaisuus,
jonka tärkeä osa on kaste-
koulu – mutta vain osa –
meillä diakoniatyössä on
myös muuta luovuttama-
tonta. Työtiimin hioutumi-
nen tuottaa timantin – sel-
laisen timantin, jossa usko
on ihan *must*-juttu.

Huonossa tilanteessa
voi olla, että DTT on ripa-
rilla vain päälleliimattu
lappu, joka ei kuulu rippii-
kouluyhteisöön, vaan kei-
kuu mukana, jotta hiippa-
kunta on tyytyväinen – to-
teutuu lain kirjain mutta ei
sen henki. Tai jos DTT pa-
kotetaan riparille, tulos on
huono. Tarvitaan koko työ-
porukan lämmittely- ja
muutosprosessi.

Sulje silmäsi vain – ja
näet 14 upeaa nuorta
miestä ja 10 kaunista nei-
toa – albassaan, kristityn
kastepuvussa. Katseet koh-
ti alttaria, jonka äärellä
kastekoulun jälkeen tun-
nustavat uskonsa, elämän-
sä, rukouksensa – kuka sel-
keämmin kuka aremmin.
Ja minä huokaan kolmesti
Herralta, itken.

*Kirjoittaja on Karkun
seurakunnan diakoni.*

Etsitään: Innokasta työläistä laittamaan asiat järjestykseen.

Työnkuva: seuraavan sotkun järjestely: Usko, Jumala, into tutkia
Raamattua, seurakunta, tieteellisyys, kyky soveltaa teoria käytän-
töön, rukoileminen, puhuminen, saarnaaminen, liturgi, kielitaito,
kokemus, kokemattomuus, vaikuttaminen, esimerkki ja esimerk-
kinä olo, ekumenia, järjestöt, herätysliikkeet, vapaat suunnat, opettami-
nen, aika, rakkaus, raha, valta, kunnia, asema, luottamus, vaitiolo, keskus-
telu, maallinen, hengellinen, talous, budjetti, valtuusto, hallinto, oma
persoonaa, henkilökiemmat, työpaikka, harjoittelu, palaute, ohjaus, hyväk-
syntä, rajat, kuuntelu, valmistelu, vapaa-aika, työaika, Elämän leipä,
jokapäiväinen leipä, kutsumus, palkka, kirkko, työnantaja, valtio, työvoi-
mapula, rahapula, akateeminen koulutus, asianmukainen palkkaus, Jeesus,
työyhteisö, viihtyminen, kiusaaminen, nainen, pappi.

Pidätän oikeuden työnkuvan muutoksiin.

Jos aloittaessani lukemaan teologiaa oli selvää, että tuleva työnantajani
on kirkko ja ammattini pappi, niin nyt asia on vähintään harkinnan alla.
Luulen, että kehitys on ihan luonnollinen. Vaikka opiskelupaikkaa mietti-
essä usko jo tietävänsä tulevan ammatin hyvät ja huonot puolet, joutuu
jossain vaiheessa toteamaan, ettei ehkä sittenkään tiedä niin paljon kuin
luuli. Koko ajan tulee lisää tietoa tulevasta työstä, työn uusista haasteista ja
työympäristöstä. Lisäksi huomaa tarkastelevansa uutta tietoa eri näkökul-
masta kuin aiemmin. Kun papin työ alkaa opiskelujen edetessä hahmottua,
myös suhtautuminen työstä ja työympäristöstä tulevaan tietoon muuttuu.

Välillä tuntuu, että tarvitsisi jonkun innokkaan organisaattorin ja työnte-
kijän, joka kertoisi kuinka suhteuttaa toisiinsa kaikki ne ajatukset, jotka
papin työstä päässä liikkuu. Julkisuudessa käydyt keskustelut kirkosta
työyhteisönä, työntekijöiden viihtyvyydestä ja sitoutuneisuudesta kirkon
palvelukseen sekä naispappeudesta herättää opiskelijan harkitsemaan tule-
vaisuutta kirkon palveluksessa uudelleen. Vaikeita kysymyksiä tuntuu
tulevan esille koko ajan, mutta ratkaisuja saa odotella. On totta, että kirkko
on työyhteisö, jossa hengellisyys ja usko ovat läsnä ja että se on samalla
kuin mikä tahansa työyhteisö, jossa tietyt maalliset asiat tulee hoitaa ilman
erityistä hengellistämistä. Tämä jännite aiheuttaa sekä pelkoa että mielen-
kiintoa.

Kahvipöytäkeskusteluissa opiskelutovereiden kanssa tulee ruodittua
omaa uskoa, suhdetta kirkkoon ja sitä miksi joku meistä haluaa papiksi,
toinen taas ei ja kolmas ei ole vielä ihan varma. Kahvipöytäteologian
approbaturin suorittaminen on auttanut myös muistamaan, että yksittäises-
sä seurakunnassa ei välttämättä painiskella kaikkien niiden kysymysten
kanssa mitä julkisuudessa on esillä. Vastausta ja selkeää toimintamallia
kaikkiin suuriin kysymyksiin ei siis tarvitse opiskelijalta löytyä. Saman voi
opiskeluaihana todeta myös harjoittelujaksolla ja toimimalla itse seurakun-
nassa esimerkiksi kesäteologina. Erilaisia onnistumisia ja ongelmia on yhtä
monta kuin työyhteisöjäkin. Tietysti julkinen pohdinta auttaa pitämään
ongelmakohdat mielessä ja kannustaa ratkaisujen etsimiseen, mutta työ
tapahtuu pienemmissä yhteisöissä. Ennen työelämään siirtymistäni kysy-
mykset kirkon sisällä saattavat vaihtua. Yksi opiskelija, tai edes kirkon
virassa jo oleva, ei kykene niitä kaikkia ratkaisemaan. Kun etenee pienin
askelin saattaa saada jonkinlaisen järjestyksen aikaan.

Joten: Työläisen paikka täytetty.

*Heta Piirainen
teologian ylioppilas*

Sielu ei kuole

Luin myötämielisenä, mitä TT Kari Kuula kirjoitti Cruxin 2/2002 Tekstin ääressä -palstalla uskon päämäärästä. Hän korosti, että uskon päämäärä on tuonpuoleinen, vaikka nykymaailmassa ihmisen kuolemanjälkeisestä pelastuksesta puhuminen voikin tuntua kovin vieraalta.

Sen sijaan Kuulan kirjoitus Cruxissa 5/2002 herätti vastaväitteitä. Kuula tunnustautui viime vuosisadan protestanttisessa teologiassa varsin yleisen täyskuolema-ajatuksen kannattajaksi. Hänen raamatuntulkintansa mukaan koko ihminen katoaa kuolemassa olemattomuuteen, josta Kristus viimeisenä päivänä valittunsa herättää.

Itse näen, että ihmisen elämä jatkuu kuoleman jälkeen. Sanotaanhan Katekismuksessakin, että kuolemassa »ruumiimme hajoaa, mutta sielu odottaa ylösnousemuksen päivää, jolloin elävät ja kuolleet kootaan Jumalan eteen tuomiolle».

Tätä kantaa voi perustella ainakin kolmella tavalla: Raamatulla, kirkon perinteellä ja sielunhoidollisella näkökulmalla.

Elämän jatkumisesta kuoleman jälkeen puhutaan Uudessa testamentissa erityisen selvästi kahdessa kohdassa.

Ensiksi Luukkaan evankeliumin välittämässä Jeesuksen sanoissa ristin ryöväreille: »Totisesti: jo tänään olet minun kanssani paratiisissa.» Myös toinen sielun kuolemattomuuden keskeinen raamatullinen peruste on Luukkaalta. Vertaukseen rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta (16:19–31) sisältyy ajatus, että ihminen on kuoleman jälkeen tajuissaan ja voi esimerkiksi kantaa huolta omaistensa elämästä.

Raamatuntutkimukseen perehtyneet tosin tietävät, että 1900-luvun teologiassa oli tapana vähätellä vertauksen merkitystä tuonpuoleisen kuvaajana. Sanottiin, että sen tuonpuoleisuuskäsitys kuuluu Raamatun ulkopuoliseen maailmankuvaan, ei evankeliumin sanomaan.

Siksi onkin tämän aiheen kannalta erittäin tärkeää, että TL Outi Lehtipuu on vuonna 1998 valmistuneessa vertausta käsittelevässä lisensiaattitutkimuksessaan asettunut vastustamaan 1900-luvulla hallinnutta lukemistapaa. Hänen mielestään rikas mies ja Lasarus -vertauksen tuonpuoleisuuskäsitys kuvastaa sen kertojan omaa näkemystä.

KRISTILLISEN PERINTEEN VALTAVIRTA

Se täyskuolema-näkemys, jota Kuula edustaa, tuli protestanttiseen ajatteluun Luther-tutkija Carl Stangen vuonna 1919 ilmestyneestä kirjasta. Suomeen idean lanseerasi Aimo T. Nikolainen kirjallaan »Ihminen evankeliumien valossa» (1941).

Kirkon pitkässä perinteessä Raamattua on kuitenkin tulkittu toisin. Ajatus sielun kuolemattomuudesta ja siihen liittyvästä odotusajasta, välitilasta, on ollut hallitseva käsitys.

Jakautumattoman kirkon aikana pidetty Konstantinopolin kirkolliskokous (869–870) lausui, että ihminen rakentuu kahdesta osasta, ruumiista ja sielusta. Lännen kirkko määritteli opin sielun kuolemattomuudesta vuonna 1513-päätös koski suomalaisiakin. Myös Martti Luther oli sielun kuolemattomuuden kannalla, tosin matalalla profiililla.

Katolinen ja ortodoksinen kirkko opettavat sielun kuolemattomuutta. Se on paitsi perinteinen myös ekumeenisesti rakentava käsitys. Tosin on Kuulan täyskuolema-näkemyskin omalla tavallaan ekumeeninen. Se avaa hedelmällisen keskusteluyhteyden Jehovan todistajien kanssa.

SIELUNHOIDOLLINEN NÄKÖKULMA

Kuula tunnustaa myös vastapuolta osittain ymmärtävässä ja siksi sympaattisessa kirjoituksessaan, että ajatus sielun kuolemattomuudesta on sielunhoidollisesti rakentava. Sanoma elämän jatkumisesta tuonpuoleisessa lohduttaa.

Esimerkiksi hautaan siunaamisen rukouksessa pyydetään vainajan puolesta: »Anna hänen liittyä meitä ympäröivään näkymättömien todistajien joukkoon.» Sanat välittävät kristillistä toivoa hyvin konkreettisesti.

Tai rukoillaan: »Suo meidän uskossa jatkaa maailma matkaamme, kunnes liität meidät niiden joukkoon, jotka ovat menneet edeltä.» Näin ei täyskuolema-ajatuksen pohjalta voi rukoilla.

Kristillinen seurakunta on enemmän kuin maan päällä elävien yhteisö. Pyhäinpäivän kirkkotilaisuuksien koskettavuus johtuu siitä, että niissä koetaan yhteyttä Kristuksen luo menneisiin – jo nyt, ei vasta tulevaisuudessa.

Esko Miettinen
TM, toimittaja

Naispappeja rakkauden perusteella

Olli-Pekka Vainio ei pidä siitä, että asioita perustellaan rakkaudella sen sijaan, että paneuduttaisiin perusteisiin (Crux 5/2002). Elämässä kuitenkin tulee vastaan tilanteita, joissa ratkaisua ei löydy, vaikka perusteita kuinka pengottaisiin.

Suomalaisessa naispappeuskustelussa on annettu ainakin 1970-luvulta asti vastustajille ja puoltajille tilaisuuksia perustella kantaansa, ja kannat perusteluineen ovat silti pysyneet pääpiirteissään samoina. Koska Raamattua tulkitaan eri näkökulmista, asiataso on tukossa. Ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan toinen taso.

Vainio kuvaa rakkauden tason tunteiden ja mielikuvien tasoksi. Mutta eikö se ole paljon enemmän – oppia ja järkeä ja tunteita syvemmällä oleva elämän taso ja Raamatun ydin? Isä ja Poika rakastavat toisiaan, ja Pyhä Henki jakaa tätä rakkautta meille ja meidän kauttamme muillekin.

Eihän Jeesus ratkaissut ristiriitojaan kirjanoppien ja fariseusten kanssa asioita perustelemalla, vaan toimimalla rakkauden mukaisesti, seurauksista ja C. S. Lewisin mittareista välittämättä: ei hän ollut oikeudenmukainen eikä kuuliainen ihmisille eikä edes aina pitänyt lupauksiaan, vaan meni Jerusalemiin, vaikka oli sanonut veljilleen, ettei mene.

Rakkautta on vaikea kahlita sääntöihin ja käskyihin ja asiaperusteisiin, sillä se on sisäinen tieto siitä, miten toimia eteentulevassa tilanteessa. Usein se toteutuu samansuuntaisena kuin Raamatun käskyt ja ohjeet, mutta ei aina. Joskus inhimilliset siteet ovat niin vääristyneitä, että on rakastavampaa katkaista ne kuin jatkaa väkisin. Jeesukselle hänen oppilaansa olivat perhettä tärkeämmät, ja oman tiensä kulkeminen tärkeämpää kuin opetuslasten estelyt.

Ilman Kristusta rakkaus on hahmoton. Kristus antaa hahmon niin rakkaudelle, Jumalalle kuin totuudellekin. Kristus elää meissä ja pääsee rakastamaan meissä, kun luovumme omasta erinomaisuudestamme ja oikeassa olemisestamme.

Merja Auer
pastori

Veteraanihautauksista

CRUX-lehdessä nro 4/2002 sivulla 24 oli kirkkoherra Timo Kökön ansiokas kirjoitus »Veteraanihautauksista». Kirjoituksessa mainitaan allemerkitetty nimeltä. Mutta koska kirjoitusta laadittaessa ei näytä olleen tiedossa siinä mainitun asian alku ja kulku, niin on ilmeisesti tarpeen selostaa sitä hieman tarkemmin.

Monien seurakuntalaisten esittämien toivomusten ja omakohtaisten kokemusten jälkeen tein veteraanien hautausta koskevan aloitteen ja perustelun kirjallisen esityksen Turun arkkihiippakunnan synodaalikokouksessa tämän vuoden alussa 4.2.2002. Kokouksen esityslistan ainoana käsiteltävänä aiheena oli lausunnon antaminen ehdotetusta uudesta kirkkokäsikirjasta. Kirjallisen esitykseni tein työryhmässämme, joka kannatti sitä yksimielisesti ja lausui minulle pyynnön ja toivomuksen tehdä myös esitys hautausrukouksen kaavaksi veteraanien hautauksessa. Kirjallisen esitykseni annoin samassa kokouksessa myös arkkipiispa Jukka Paarmalle. Alustavan ehdotukseni hautausrukouksen kaavaksi lähetin vähän myöhemmin tekemäni esityksen mukaan kirkkohallitukselle.

Edellä mainitsemani tietäen kirjoituksen maininta »että lyhyen ajan vuoksi ei teknisestiäkään ollut enää mahdollista saattaa asiaa kirkolliskokouksen käsittelyyn» johtuu aivan ilmeisesti siitä, etteivät esityksen aikaisemmat vaiheet ole olleet tiedossa lehden kirjoitusta laadittaessa. Aikaa asian huomioimiseen on ollut hyvinkin riittävästi, jos vain on halua. Toisaalta joutuinkin miettimään, kun olen itsekin sotaveteraanina joutunut käymään läpi sodan kauhut, että onkohan nyt tultu jo siihen aikakauteen, jolloin »ei Joosefista mitään tiedetty»; ei enää muisteta eikä käsitetä kuinka raskaita lunaita on jouduttu maksamaan maamme vapaudesta, kuinka moni aseveikoistamme esimerkiksi nukkuu ikiuntaan kotikirkkomaan mullassa loppuun saakka maksetun itsenäisyytemme hintana.

Synodaalikokouksen jälkeen saatoin esitykseni myös Veteraanijärjestöjen hengellisen toimikunnan neuvottelukunnan tietoon heidän kannanottoaan varten. Annoin esitykseni kopiot kanssani sodan aikana samassa joukko-osastossa palvelleelle hyväle ystävälleni ja Sotaveteraaniliiton kunniapuheenjohtajalle Simo Käräville. Hänen välityksellään asia on sittemmin tullut neuvottelukunnan tietoon ja käsiteltäväksi.

Lehden kirjoituksessa oli myös maininta »käsi-kirjan vielä yhdellä rukoustekstillä kuormittamisesta». Synodaalikokouksessa lausuiivat nimenomaan ilonsa siitä, ehdotuksessa tarjotaan jo nyt entistä monipuolisempi valikoima käyttöön erilaisia tilanteita varten. Vaihtoehtojen runsautta ei pidetty lainkaan negatiivisena asiana, vaan päin vastoin, hyvinkin positiivisena.

Pentti Pellkonen
pentti.pellkonen@netlife.fi

Raamattu ja länsimainen kulttuuri

Symposium 13. – 14.11.2002

Paikka: Yliopiston pieni juhlasali, Fabianinkatu 33, 4. krs, Helsinki

Keskiviikko 13.11.2002

9.00 Symposiumin avaus

Aamupäivän teema:

Raamattu kirjana ja teologian lähteenä

- 9.15 Dos. *Esko Laine* ja dos. *Tuija Laine*: Raamaton kirjajistoria
9.45 Akatemiaprof. *Simo Knuuttila*: Raamattu vanhan ja keskiajan teologiassa
10.15 Keskustelu
10.45 Tauko
11.00 Dos. *Matti Myllykoski*: Protestanttinen teologia, kriittinen raamatuntutkimus ja kristinuskon ykseys
11.30 Keskustelu
11.45 Tauko

Iltapäivän teema: Raamattu ja yhteiskunta

- 13.30 Emeritusprof. *Heikki Ylikangas*: Raamattu ja oikeus
14.00 Prof. *Risto Saarinen*: Raamattu ja moraalit
14.30 Keskustelu
15.00 Tauko
15.30 Kirkon ulkomaanavun johtaja, TT *Tapio Saraneva*: Raamattu ja politiikka
16.00 Keskustelu ja ensimmäisen päivän päätös

Torstai 14.11.2002

Aamupäivän teema: Raamattu ja taide

- 9.15 Prof. *H. K. Riikonen*: Raamattu ja kirjallisuus
9.45 TT *Hannu Vapaavuori*: Raamattu ja musiikki
10.15 Keskustelu
10.45 Tauko
11.00 Prof. *Heikki Hanka*: Raamattu ja kuvataide
11.30 Keskustelu
11.45 Tauko

Iltapäivän teema: Raamattu eri kulttuureissa

- 13.30 Helsingin yliopiston vararehtori *Raija Sollamo*: Raamatunkäännökset
14.00 Prof. *Eila Helander*: Tulkinta ja kulttuurit
14.30 Keskustelu
15.00 Tauko
15.30 Akatemiaprof. *Heikki Räisänen*: Raamattu pyhien kirjojen joukossa
16.00 Keskustelu ja symposiumin päätös

Symposium on maksuton ja avoin kaikille asiasta kiinnostuneille. Samalla se on osa teologisen tiedekunnan antamaa täydennyskoulutusta.

Tervetuloa!

Järjestäjät: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura, Käytännöllisen teologian laitos ja Systemaattisen teologian laitos

Liity Kirkon Ulkomaanavun sähköpostilistalle!

Saat tiedotteemme aina niiden ilmestymispäivinä, lisäksi muistamme sinua sähköpostilla noin kerran kuussa. Kerromme KUA:n kampanjoista ja kuulumisista sekä esittelemme kotisivujemme uudet aineistot. Lisäksi parhaat palat ajankohtaisista asioista kehitysyhteistyössä.

Voit liittyä listalle lähettämällä omasta sähköpostiosoitteestasi viestin osoitteeseen: aija.lintula@evl.fi (Kerro viestissä, että haluat liittyä KUA-sähköpostilistalle, anna mielellään myös jokin yhteystieto sekä työ- tai opiskelupaikkasi.)

<http://www.evl.fi/kua/>

Pyhän kohtaaminen

Symposium hengellisen elämän hoitamisesta työyhteisössä

22.–23.11. Kirkon koulutuskeskuksessa Järvenpäässä
»Työyhteisö – hengellinen yhteisö?» Spiritualiteetin toteuttamisen työkaluja kanavissa. »Pyhiinvaellus», spiritualiteetti muissa kirkkokunnissa. Hengellisten kysymysten kohtaaminen työssä ja työyhteisössä. Paneelikeskustelu, mukana eri työntekijäryhmien edustajia.

Ohjelma osoitteessa www.evl.fi/kkh/to/kk. Symposium on tarkoitettu srkn kaikille työntekijäryhmille. Osall.maksu 25 €, th 90 €.

Ilmoitt. mahdoll. pian: terhi.makelainen@evl.fi puh. (09) 2719 916.

1.12.

Kuninkaasi tulee nöyränä

1. adventisunn.

Lk. 19:28–40

Virret:

Alkuvirsi 2

Kiitosvirsi 126

Päivän virsi 15

Uhrivirsi 5: 1–

Ehtoollisvirsi 228

Päätösvirsi 327

Uskallatko olla aasi?

Ensimmäinen adventtisunnuntai on niitä kirkkovuoden pyhiä, jolloin kirkot täyttyvät. Kuulijoista ei ole puutetta. On suorastaan hämmästyttävää se, että vaikka messutilastot osoittavat alenevaa suuntaa pitkällä aikajänteellä, niin muutamat kirkkovuoden pyhät pitävät pintansa suhteellisen hyvin. Kysymys ei välttämättä ole siitä, että noiden pyhien sisältö olisi dramaattisesti erilainen kuin muiden. Kysymys voi olla enemmänkin sellaisesta kollektiivisen kokemuksen tavasta, joka on noussut niin tärkeäksi osaksi elämää, että se on koettava yhä uudestaan. Adventin virret, Hoosianna-hymni siirtävät ajatukset kauas taaksepäin lapsuuden maisemiin ja kokemuksiin. Lapsuuden kirkkomatka kertaantuu mahdollisesti aikuisuudessa. Vanha, tuttu ja turvallinen halutaan kokea uudelleen.

Jos pitäisin ensimmäisen adventin saarnan niin puhuisin varmaan aaseista. Kirjahyllystäni löysin pie-

nen viehättävän Carmen Bernos de Casztoldin kirjan »Ääniä Nooan arkista». Siinä oli pienen aasin rukous.

Jumala, sinä joka minut loit
astelemaan tietä pitkin
jatkuvasti
ja kantamaan raskaita taakkoja
jatkuvasti
ja saamaan osakseni lyöntejä
jatkuvasti!

Anna minulle suurta rohkeutta ja
lempeyttä.

Anna jonkun jonakin päivänä ymmärtää minua
ja anna päivän tulla, jolloin en enää tahdo itkeä,
koska en osaa sanoa mitä tahdon
ja koska minulle nauretaan.

Anna minun löytää mehukas ohdake
ja anna heidän antaa minulle aikaa sen poimimiseen,

ja anna minun eräänä päivänä löytää uudelleen
aasiveljeni seimen äärestä.

Voiko aasi olla meille kuvausta kristityn elämästä? Itse haetussa marttyyriudessa ei minusta ole mitään erityistä ihannoimisen aihetta. Rohkeutta ja lempeyttä, jos mahdollista, saisi kuitenkin elämässä olla hitusen verran enemmän, jos jotakin saisi toivoa. Vaikeaa on myös tietää usein mitä sitä oikein tahtoo tältä eläältä. Aasi on kristillisessä kuvastossa ja Jeesuksen ratsuna nähty nöyryyden symbolina. Kuningas ei tarvitse ulkoisia vallan merkkejä. Kristuksen kuninkuus on laadultaan sisäistä ja perustuu muille asioille kuin vallan käytölle ja käskemiselle. Kuvaa aasista voi yrittää purkaa myös pidemmälle. Aasi on kaikessa verkkaudessaan ja hitaudessaan myös syvästi inhimillinen. Tämän kiihkeätempoisen elämän keskellä aasi saattaa hyvinkin olla se kuva ihmisestä, jota kaivataan mutta myös pelätään ja kartetaan. Eihän kukaan halua olla hidas, osaamaton ja tietämätön niin kuin aasi? Vai haluaako sittenkin, mutta ei uskalla tunnustaa? Voisiko tämän myöntämiseen liittyä myös vapaus?

Jouko Lankinen

hiippakuntasihteeri, Oulun tuomiokapituli

6.12.

Kiitos isänmaasta

Itsenäisyyspäivä

Jh. 8:31–36, Mt. 20:25–28

Virret:

Alkuvirsi 578

Kiitosvirsi 130

Päivän virsi 581

Uhrivirsi 386: 2, 6–8

Ehtoollisvirsi 397

Päätösvirsi 584

Kiitos Jumalalle ja – vanhuksille

Itsenäisyyspäivän Vanhan testamentin teksti 5 Ms. 8:10–17 puhuttelee vuodesta toiseen, koska sen sanoma sopii erittäin hyvin Suomen oloihin, vaikka teksti onkin alunperin puhunut Israelin kansan historiasta.

Teksti piirtää kuvauksen Israelin kansan vaiheista. Ensin kansa oli Egyptin orjuudessa. Sitten Jumala teki suuren pelastusteen ja johdatti sen kuivan aution läpi luvattuun maahan. Korpivaellus oli kova ja koetteleva. Mutta lopulta kansa pääsi omaan luvattuun maahansa, jossa Jumala antoi sille suuret siunaukset ja kansa vaurastui. Varoituksen sana on kuitenkin tarpeen: »Varokaa unohtamasta Herra, Jumalaanne.» Ja »älkää siis kuvitelko, että olette omin voimin ja omilla kyvyillänne hankkineet itselleen tämän vaurauden».

Kun suomalainen käy naapurimaissa Virossa tai Venäjällä, tästä Israelin kansan pelastuskertomuksesta tuleekin kertomus Suomen kansan historiasta. Naapurivaltioiden köyhyys ja yhteiskunnan keskenäisyys herättää matkustajan ajattelemaan, että Jumala on tehnyt suuria pelastustekoja Suomen kansalle. Erityisen suuri pelastusteko nähtiin 60 vuotta sitten, kun sotaponnistelumme torjuivat Neuvostoliiton yrityksen riistää Suomelta itsenäisyys. Jos silloin maamme olisi miehitetty, olisivat olot täällä nyt yhtä kurjat kuin itänaapurissamme. Sotakorvausten maksaminen sotien jälkeen ei ollutkaan suuri tappio vaan voitto, sillä pitkälti sotakorvausteollisuuden ansiosta Suomesta tuli vientiteollisuusvaltio.

Näiden asioiden toteaminen saattaa olla poliittisesti epäkorrektia. Mutta nämä asiat on hyvä tiedostaa, jotta tiedämme, kenelle kuuluu kiitos. Kiitos nykyisestä hyvinvoinnistamme kuuluu sodan ajan ja

sen jälkeisen ajan sukupolville, nykyisille eläkeikäisille. Nykyaajan nuoret ovat monessa viisaampia kuin edeltäjänsä. Mutta Mooseksen kirjan muistutus on syytä silti kuulla: »Älkää siis kuvitelko, että olette omin voimin ja omilla kyvyillänne hankkineet itselleen tämän vaurauden.»

Kirkon kokoavassa toiminnassa liikkuu paljon ikäihmisiä ja heitä tapaamme itsenäisyyspäivän jumalanpalveluksessa. Kun kiitämme Jumalaa maamme vaiheista ja siunauksista, lienee lupa kiittää papin suulla myös niitä sukupolvia, jotka ovat rakentaneet maastamme hyvinvointivaltion.

Nuorelle polvelle – minun ikäisilleni – itsenäisyyspäivän jumalanpalvelus muistuttaa siitä, että meitä kutsutaan rakentamaan maataamme niin, että lapsemme ja lastenlapsemme voivat kiittää meitä siitä. Tähän jos mihin tarvitsemme Jumalan siunausta ja johdatusta.

Sanomattakin on selvää, että pohjimmiltaan Mooseksen kirjassa varoitetaan kuvittelemasta, että minkään sukupolven onnistuminen maan rakentamisessa johtuu viimekädessä ihmisten omasta viisaudesta. Jumalan siunauksesta on kyse aina, kun maa menestyy. Tästä syystä lukijaa kehoitetaan kiittämään Jumalaa ja varoitetaan unohtamasta häntä. Tästä pelkästään uskolle avautuvasta näkökulmasta käsin ymmärrämme, että kirkon hengellinen työ on monessakin mielessä työtä isänmaan hyväksi.

Kari Kuula, TT

Kuopion Puijon seurakunnan pastori

8.12.

Kuninkaasi tulee kunniassa

2. adventtisunn.

Lk. 17:20–24

Virret:

Alkuvirsi 8: 1–3

Vastausmusiikkina esilaulajan
kantilloima psalmi 80:15–20, johon
seurakunnan kertosäkeenä
virsikirjan jumalanpalvelusliitteen
nro 766

Päivän virsi 161

Uhrivirsi 160

Ehtoollisvirsi 9

Päätösvirsi 162: 2, 3

Uskomme sidotaan aikaan ja paikkaan

Toisena adventtisunnuntaina Jeesuksen ensimmäisen ja toisen tuleminen odotus kietoutuvat toisiinsa. Joulun valmistautuva seurakunta ei ehkä odottaisi tässä vaiheessa saarnaa Jeesuksen kunniassa tapahtuvasta paluusta. Tuomiosunnuntaihan on juuri ollut. On saarnattu tuomiosta, aikojen lopusta. Adventtina katseet ovat kääntyneet jo Betlehemin lapseen. Tässä sunnuntaissa meille avautuu uusi näkökulma Jeesuksen koko elämään ja olemukseen. Häntä odotetaan palaavaksi kunnian kuninkaana keskellemme. Juhlan sävy onkin nyt odottava – toivoa ja iloa tuottava.

Jumalan pojan syntyminen ihmiseksi maailmaan on suuri uskonnollinen käännekohta. Jeesuksen toinen tuleminen aikojen lopussa maan päälle tulee olemaan yhtä suuri koko maailmaa koskeva tapahtumasarja. Nämä kaksi suurta teemaa yhdistyvät adventinajan jumalanpalvelussa. Jeesuksen elämän – niin maanpäällisen kuin ylösnousemuksen jälkeisen elämän – alku ja tuleva huipentuma ovat uskomme peruspilareita. Ne sitovat uskomme aikaan ja paikkaan, omaan historialliseen maailmaamme. Tämä on juuri myös tavalliselle kirkkovieraalle lohduttava viesti. Kristitty saa ponnistaa uskossaan

tästä ymmärryksestä käsin. Uskomme on sidottu Jeesuksen historialliseen elämään, aikaan ja paikkaan. Tällä vankalla kalliolla saamme myös toteuttaa uskomme perusolemuksesta – ojentautumista siihen mikä ei näy.

JUMALAN VALTAKUNTA RIKKOO AJAN JA PAIKAN KAHLEET

Luukaksen kirjoittama 2. adventin saarnateksti nostaa esille Jeesuksen suuren tehtävän. Jumalan valtakunta on Jeesuksen keskeinen sanoma. Jeesuksen sanoma ja toiminta sisältävät tietoisuuden Jumalan valtakunnan rajattomuudesta ja ajattomuudesta. Jumalan lopullinen pelastussuunnitelma ilmoitetaan Jeesuksen elämän ja julkisen toiminnan keskellä. Sen tähden lopunaikojen tarkkailu, aikojen ja paikkojen tarkkaaminen eivät ole kristitylle asioita, joiden tulisi saada uskossamme keskeinen sija. Jumalan lopullinen suunnitelma sisältyy jo tähän hetkeen. Hänen valtakuntansa vaikuttaa jo sydämissämme. Lopullinen päämäärä, Ihmisen Pojan kunniassa tapahtuva paluu, on nykyhetkessä elävän kristityn innoituksen ja toivon lähde. Tämä Jumalan lopullinen puuttuminen ihmiskunnan kohtaloon tulisi olla luonnollisella tavalla läsnä elämän arjessa. Siitä syntyvä toivo saa uskonan toimimaan Jumalan valtakunnan asialla. Jumalan olemassaolo maailmassa vaikuttaa salatulla tavalla. Sitä voi verrata hapatteen ja suolaan. Leipä kohoaa ja ruoka saa makunsa, vaikka emme näekään hiivabakteereja tai erota suolakiteitä. Hapate ja suola ovat se jokin, joka saa elämän maistumaan joltakin. Jokaisella meistä on myös perusajatus elämästä, joka saa meidät päivittäin liikkeelle elämän keskelle. Kristitylle se on juuri tietoisuus Jumalan läsnäolosta kaiken olemisen keskellä. Tämä todellisuus antaa elämään laajan perspektiivin. Sen tulisi luoda uskoa ja toivoa vaikeassakin elämän tilanteessa.

Jumalan valtakunta rikkoo onneksi ajan ja paikan kahleet. Se ei ole ihmisten ohjattavissa ja määriteltävissä. Sen tähden siihen voi vielä silloinkin turvautua kun muut tukipilarit ovat elämässä hukassa. Tämä sama asia on nykyihmiselle varmasti ymmärrettävissä myös tavallisen elämän arjen kokemuksista käsin. On syytä miettiä mikä on se asia, unelma tai juttu, jonka varassa tämän päivän ihminen jaksaa tehdä työnsä, kasvattaa perheensä ja etsiä mielekkyyttä elämäänsä. Miten käy siinä tapauksessa, kun tämä elämää kantava perusajatus jostain syystä hajoaa käsiin. Löytyykö elämään vielä siinäkin vaiheessa jotain tai joku, jonka varaan kannattaa rakentaa.

KESKEISIÄ SANOJA

Kirkko odottaa lopullista Jumalan tahdon täyttymystä Jeesuksen riemullisessa paluussa. Nyt elämme hetkeä, jossa läsnä ovat monet odotusta estävät elämän realiteetit. Miten sovitamme yhteen elämän monet jännitteet ja ristiriitaisuudet. Miten joulun valmis-

tautuva mieltää elämässään esimerkiksi seuraavat jännitteet:

Paasto – Kuninkaan tulevat juhlat
Lohduttomuus – Ilo
Näköalattomuus – toivo
Näkyvä – näkymätön
Aika, paikka – Jumalan valtakunta

Vastaus löytyy varmasti lähempää kuin moni osaa odottaa. Jumalan valtakunta on keskellänne. Se on sydämissänne. Se on tahdossanne. Se on siellä, missä heittäydytte luottamukseen. Se on jokaisessa askeleissanne ja kättenne teossa.

*Työryhmä pastori Jukka Reinikainen ja
kanttori Pekka Varonen, Joensuun
seurakunta.*

15.12.

Tebkää tie Kuninkaalle

3. adventtisuunn.

Jh. 1:19–27

Virret:

Alkuvirsi 7

Päivän virsi 259: 1, 4–5

Uhrivirsi 9

Ehtoollisvirsi 222

Päättövirsi 211: 1–2

Hän tulee! Odota Häntä!

Jumalan ihmiseksi tulemisen salaisuus on perusteen Johanneksen evankeliumissa. Tästä nousee kysymys, kuka Jeesus oikein on. Tähän antaa nyt oman todistuksensa ja vastauksensa Johannes Kastaja. Kysymys tulee merkillisen lähelle kysymystä, kuka olen minä, ihminen. Joulun tapahtumat, jotka eivät avaudu ymmärrykselle, vievät keskelle oman elämämme salaisuutta. Onko siinä osa joulun vetovoimaa, joka koskettaa erilaisia ihmisiä? Joulupaaston aiheet johdattelevat tämän kysymyksen pariin. Hiljentyneä seurakunta tutkistelee Jumalan ihmiseksi tulemisen ihmettä ja sen merkitystä.

»Kuka sinä olet?» Sitä kysyttiin nyt erämaan saarnamieheltä. Kysymyksessä oli huolestuneisuutta uuden kastajaliikkeen johdosta. Proselyyttikaste tunnettiin, mutta kun joku kastoi Jumalan oman kan-

san jäseniä, hänen täytyi olla Messias tai valmistele-massa uuden ajan alkua ja Messiaan tuloa. Monen-laisia lahkoja ja liikkeitä esiintyikin. Ihmisten kai-puu ja etsintä synnytti niitä silloin niin kuin nytkin. Kontrolluomistuksen ohella kysymys ilmensi var-masti muutakin. Oli ihmisiä, jotka todella odottivat Messiaa, Israelin lunastusta. He kyselivät, sillä he uskoivat, että Jumala lähettäisi Messiaan ja tämän edelläkävijän. Evankeliumin kirjoittamisen aikaan taas oli tärkeää osoittaa, että Johannes Kastaja oli vain edelläkävijä, ei muuta. Tämän viestin ajankoh-tainen tilaus tulee muuallakin evankeliumissa esiin (esim. 3:28–30). Tätä Johannes Kastajan asennetta on sitten yleensä käytetty esikuvana kristilliselle nöyryydelle. Sitä se varmasti on. Kuitenkaan on pidä sitä tämän sunnuntain varsinaisena aiheena. Koros-tus ei ole ihmisen nöyryydessä, vaan Kristuksessa, joka tulee ja joka oikeastaan jo on kansansa keskel-lä. Me valmistelemme suurta juhlaa itsessämme, ko-deissamme, seurakunnissamme sillä tarkoituksella, että hänen suuruutensa avautuisi meille ja tulisi ilmeiseksi kaikille.

Kyselijät ja muutkin Johannes Kastajan lähellä tunsivat esivanhemmille annetut lupaukset. Ne kan-nattelivat heitä. Monet ottivat kirjaimellisesti pro-feetta Malakian ennustuksen Eliasta. Synoptikot tun-tevat Jeesuksen oman sanan, että Johannes Kastaja on Elia (Mt. 11:14). Hän ei ollut sitä henkilönä, mutta hänessä toteutuivat profeettojen ennustukset edelläkävijästä. Ennustukset nimesivät joskus muun suuren profeetan, joka tulisi messiaanisen ajan airu-eena. Kansa epäili joskus, että Jeesus oli kenties sellainen (Jh. 6:14). Tämä odotus ja aavistelu luo kuvaa vielä suuremmasta merkittävän aikakauden tulon odottamisesta ja kaipuusta kuin mitä meillä on joulun odotuksessa.

Evankeliuminsa alussa prologin jälkeen evan-kelista Johannes antaa Johannes Kastajan lausua selke-än todistuksen itsestään ja Kristuksesta: hän itse on ääni, ei Sana. Hän kastaa vedellä, mutta kaikki viittaa tulevaan Messiaaseen ja hänessä alkavaan uuteen aikakauteen. Todistamista merkitsevä sana on nimenomaan evankelista Johanneksen sana. Se esiintyy harvoin muissa evankeliumeissa. Johannes Kastaja todisti Kristuksesta sekavissa oloissa, suurten uskonnollisten jännitteiden keskellä ja ihmisten kai-vatessa kiihkeästi Pelastajaa, joka toisi vastauksen kysymykseen Jumalasta ja ihmisestä. Usein Jumalan vastaukset tuntuvat viipyvän. Ne tulevat monesti ihmisen mielestä salatulla tavalla. Näitä kokemuksia ihmisellä on aina ollut. Johannes Kastajalla saattoi olla houkutus ryhtyä oikomaan mutkia. Oli ihmisiä, jotka kaipasivat Auttajaa ja olivat valmiit seuraa-maan häntä, joka sanoisi olevansa sellainen. Kuiten-kin on jälleen todettava, että tämä houkutus ja sen torjuminen ei ole keskeistä tässä. Johannes Kastaja on sivuroolissa. Evankelista Johannes ei kuvaile Kas-tajan ulkonäköä tai elämäntapoja. Hän ei kerro kovin paljoa parannussaarnastakaan. Kaikki huomio kohdistuu Kristukseen ja siihen, mitä Johannes Kas-taja hänestä todistaa. Voisi sanoa, että tämä katkel-

ma, joka on noussut ensisijaisesti aikahistoriallisesta tarpeesta ja taustasta, kehottaa yksinkertaisesti ja ainoastaan julistamaan Häntä, joka syntyi ihmiseksi.

Oikeastaan tämä on Kristuksesta todistamisen sunnuntai. Tien valmistaminen on samalla todistuksen antamista. Valmisteluja tehdään joulua varten kehotuksettakin, mutta nyt on kyse valmistuksista sydämessä. Hän, Pelastajamme, tulee. Hän on jo täällä ja hän on kaiken kunnioituksen arvoinen. Mietiskele tätä. Rukoile häntä, oikeaa Auttajaasi! Älköön kukaan tai mikään ottako hänen paikkaansa. Jos niin kävisi, emme olisi etsimässä ja löytämässä vastauksia meitä polttaviin kysymyksiin Jumalasta ja ihmisestä.

Seija Molina
Helsingin Tuomiokirkkoseurakunnan
kappalainen

22.12.

Herran syntymä on lähellä

4. adventtisunn.

Mt. 1: 18–24

Virret:

Alkuvirsi 13

Päivän virsi 256

Uhrivirsi 176

Ehtoollisvirsi 221: 1–

Päätösvirsi 9: 1–2

Mainetta ja kunniaa!

Vuosia sitten vietimme joulun Etelä-Afrikassa, Kapkaupungissa. Nuorin poikamme ei koskaan ollut nähnyt elämässään vielä merta. Hän ei juuri osannut edes puhua. Mieleepi on jäänyt se, kun hän ensimmäisen kerran näki aavan meren. Poika toisti auton takapenkillä vain kahta sanaa: »Äiti...vau...äiti...vau!» Se oli pienen pojan ihmettelyä jonkin ennen kokemattoman ja ennen näkemättömän äärellä. Joulun suomalaisittain parhaimman juhannuksen keskellä ei tuntunut mitenkään himmentävän joulun tunnelmia. Joulun voi tehdä mihin tahansa. Tansaniassa siihen riitti kerran kulu-neet joululaulukasetit sirkkojen sirittäessä läpi pimeän, lämpimän yön.

Joulu on paljolti tunnelmia, ihmettelyä ja hiljaisuutta. Mitään kovin erinomaisen omaperäistä meillä tuskin on joulusta sanottavana eikä sitä varmaan edes kukaan odota. Riittää se, että yrittää välittää joulun keskeisen sanoman ja liittyä yhteiseen kokemukseen.

Kristuksen inkarnaatio ja ihmiseksi tulo neitsyt Mariasta on mysteeri. Se on uskon salaisuus, joka järjellä ajateltuna johtaa umpikujaan. Mysteeriä ja salaisuutta voi lähestyä vain ihmetellen ja toistamalla ehkä pienen lapsen tavoin sanaa »vau». Parhaimmillaan tuo ihmettely on iloista ihmettelyä ja löytämistä. Vapahtaja on tullut minua varten.

Kertomuksessa Joosefin ja Marian yhteisestä alkutaipaleesta on helppo nähdä niitä samoja inhimillisen elämän puolia, joissa me ihmiset tänäänkin elämme. Joosef aikoi pettymyksessään purkaa avioliittonsa »kaikessa hiljaisuudessa». Pettymysten kestäminen ja pettymysten kanssa eläminen ovat vaikeita asioita elämässä. »Kaikessa hiljaisuudessa» voi mielessään hylätä ja jättää.

Enkeli paljastaa meille jotakin Joosefin sisäisistä motiiveista. Niiden sisältönä oli pelko. Mitä muut hänestä ajattelisivat? Hänen maineensa olisi menettänyt ja miehinen itsekunnioitus raunioina, kun Marian ulkopuolinen raskaus tulisi kaikkien tietoon.

Sitoutuminen elämässä vaatii rohkeutta. Pelko estää sitoutumasta. Joosef on itse asiassa hyvin inhimillinen kuva meille miehestä, jolle maine ja kunnia ovat tärkeitä ja pyhiä asioita. Mikä maine ja mikä kunnia? Muistetaanko meitä kuoltuamme eniten juuri niistä? Rohkenen epäillä. Maine ja kunnia ovat mieskuvan pintailmiö. Toivottavasti se mitä mies on, ei tyhjene näihin kahteen sanaan. Enkelin ilmoitus Joosefille »Älä pelkää ottaa Mariaa vaimoksesi», puhuu rohkeudesta elää ja kulkea oma tie, vaikka vastavirtaan ja arvostelua kuullen, muista piittaamatta. Ei tarvitse miellyttää ketään, kun tietää mitä on. Siinä on jotakin todellista »miestä».

Enkelin ilmoitus sisältää sellaisen mieskuvan ainekset, joiden ääressä voisi tovin istahtaa ja mietiskellä kaikessa rauhassa pohtien, että minkälaisia me miehet olemme ja mistä miehet on tehty? En usko, että enkelin ilmoituksen loppuosa teki asiaa Joosefille yhtään helpommaksi. Päinvastoin voisi ajatella, että siinäpä sitä vasta riittikin selittämistä kysyjille. Ehkä ajat olivat tuolloin toiset ja uskonnolliset selitykset uskottavampia kuin mitä nykyään? Uskonosta on tullut yhä enemmän naisten asia. Ehkä se on ollut sitä jo pitkään. Äidit tekevät arvokasta työtä siirtäessään kristillistä perintöä pojilleen, mutta silti jään kysymään, mihin miehet uskovat – etteivät vaan siihen maineeseen ja kunniaan?

Jouko Lankinen
hiippakuntasihteeri, Oulun tuomiokapituli

24.12.

Lupaukset täyttyvät **Jouluaatto, jouluyö**

Tit. 2:11–14

Virret:

Alkuvirsi 29

Kiitosvirsi 35:4

Päivän virsi 34

Uhrivirsi 25: 1, 2, 5, 6

Ehtoollisvirsi 446

Päätösvirsi 430: 1–4

Pelastus- sanomasta etiikkaan

Jouluyönä ja -aamuna saarnaaja mielellään liittyy Luukkaan evankeliumin tekstiin. Onhan kirkossa tuolloin paljon harvinaisempia kirkkovieraita, jolloin mielellään puhuja lähtee liikkeelle jostakin hyvin tutusta.

Hyvä joulun sanoma löytyy kuitenkin myös Tituskirjeen epistolatekstistä. Tituskirjeen jakeet 2:11–14 on alkukielessä yksi pitkä virke. Siinä esitetään tiivistetysti kristillinen pelastussanoma: Jumalan armo on ilmestynyt Kristuksessa. Kristus on kuollut puolestamme ja vapauttanut meidät väärästä elämästä ja liittänyt Jumalan yhteyteen. Tämä kutsuu meitä elämään Jumalan tahdon mukaan ja odottamaan lopullisen pelastuksen ilmestymistä. Kyseessä on Tituskirjeen teologian keskeisin tekstijakso. Tärkeydessä sen kanssa kilpailee vain hyvin samanhenkinen teologisia teemoja tarkasteleva jakso jakeissa 3:4–7.

Tekstin kontekstiin on syytä kiinnittää huomiota. Teksti tulee pareneettisen eli konkreettisia elämänohjeita antavan jakson jälkeen. Pelastussanomana tiivistävän virkkeen alussa on sana »sillä» (*gar*, suomennoksessa »näet»). Tämä on merkinä siitä, että virke esittää perustelun edellä sanotulle asialle. Kristillistä elämäntapaa ja eettisiä ohjeita perustellaan esittämällä tiivistelmä pelastussanomasta. Toisin sanoen, pelastus Kristuksessa antaa synn ja myös voiman elää eettisesti vastuullista elämää.

Pelastussanomana tiivistelmässä näkyy eettinen painotus. Jumalan pelastava armo on ilmestynyt, jotta se kasvattaisi meidät hylkäämään väärän elämäntavan, nimittäin maailmalliset himot. Meitä kut-

sutaan elämään oikeamielisesti ja tekemään kaikin voimin hyvää. Tämä eettinen ulottuvuus saa perustelunsa soteriologiasta, Kristuksen kuolemasta meidän puolestamme. Jumala siis kasvattaa meitä kahden asiaan: Uskoon ja rakkauteen.

Kirjoittajan mukaan armo kasvattaa meitä hylkäämään »jumalattomuuden» (*asebia*, sanan *eusebia*, hurskaus, vastakohta). Jumalattomuuden hylkääminen viittaa pakanallisten jumalten palvelemiseen ja ateistiseen elämäntapaan. Ateistinen perusasenne oli tietenkin suuri harvinaisuus tuohon aikaan. Tilanne on toinen nykyään, joskin uskoisin, että moni itseään varovasti ateistiksi tituleeraava ei ole syvällisesti pohtinut jumalauskon kysymyksiä ja sitten tullut kantaansa. Kyseessä ei ole teoreettinen vaan käytännöllinen ateismi. Uskonasiat eivät vain ole tulleet omakohtaisiksi, mutta niitä ei ole hylättykään koetelun jälkeen. Mikäli näin on, kirkon tehtävä on kasvattaa ja opastaa ihmisiä ymmärtämään, mitä usko on. Tähän saamme hyvän tilaisuuden jouluajan saarnatilanteissa. Ehkä kuulijaa voisi houkutella Tituskirjeen ihmeellisellä lupauksella siitä, että Jumalan armo kasvattaa meitä hyvään, oikeamieliseen elämään.

Ps. Tituskirjeen jae 2:13 on muuten yksi niistä harvoista kohdista, joissa Jeesuksesta käytetään epieteettiä Jumala: »odotamme... suuren Jumalan ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen kirkkauden ilmes-
tymistä». Tässä näkyy pähkinänkuoressa se logiikka, jonka pohjalta päädyttiin siihen, että Kristus on tosi Jumala ja yhtä olemusta Isän kanssa. Koska Kristus on pelastaja – käännöksestä »Vapahtaja» – hänen on oltava Jumala, sillä vain Jumala voi pelastaa.

Kari Kuula, TT
Kuopion Puijon seurakunnan pastori

25.12.

Nyt Betlehemiin!

Jouluaamu ja -päivä

Jh. 1:1–14

Virret:

Alkuvirsi 16

Kiitosvirsi 727

Päivän virsi 21: 1–2, 5, 8

Uhrivirsi 28

Ehtoollisvirsi 228

Ylistysvirsi 21: 9–10

Kaikille!

Joulupäivän jumalanpalveluksessa seurakunta saa katsella (jae 14) Jumalan tekoa. Niin se on tehnyt jo aattona ja jouluyönäkin. Mutta nyt joulupäivänä tämän tekstin johdolla on mahdollisuus pohtia vielä syvemmin Jumalan teon merkitystä ja ihmisten vastausta siihen. Johanneksen evankeliumi ei kerro syntymätapahtumia. Se alkaa hymnillä Logoksesta, Sannasta. Kaiken alku on Jumalan ajattomassa ikuisessa elämässä. Kuulemani tarinan epäilijä kyseli, mitä oli ennen Jumalaa. Hänelle vastattiin kysymyksellä, mikä luku on ennen yhtä. Ei ole mitään. Ennen Jumalaa ei ole mitään. Alussa on Sana. Sen pitämälle emme pääse. Johannes toteaa omalla ja oman aikansa tavalla tämän ja kertoo Sanan historiallisen manifestaation.

Evankeliumin alku, prologi, tulkitsee koko evankeliumia. Lähtökohtana on ikuisen Sanan oleminen Jumalan luona. Sen jälkeen hän puhuu kaiken luomisesta ja Sanan tulosta maailmaan elämäksi ja valoksi. Välissä on kommentti Johannes Kastajasta, ja sitten jatkuu Logos -hymni. Jakeet 12–13 ovat kommentti väärintymmärtämisen välttämiseksi. Lopuksi jakeessa 14 on inkarnaation salaisuus tiivistysti. Evankelista ei pysähdy pohdiskelemaan Logosta. Sen taustojen selvittely ei liene joulusaarnassakaan kohdallaan. Logos esiintyy Johanneksen evankeliumissa vain tässä, mutta se on yhtä evankeliumin kristologisen opetuksen kanssa. Se on erinomainen elementti jouluevankeliumissa, koska se yhdistää luomisen ja lunastuksen. Jumalan koko pelastushistorian tapahtumaketju on edessämme. Sana, joka tuli lihaksi, oli läsnä luomisessa. Jumala puhui luomisessa ja hänen sanansa olivat sama kuin teko. Niin tapahtui nytkin. Jeesus Kristus on tämä Jumalan teko.

Valo ja elämä -käsitteet yhdistävät niin ikään

luomiseen. Valo, jonka Jumala loi, elämä, jonka antoi, »puhalsi», on myös Kristuksessa, joka sanoi itseään valoksi ja elämäksi (vrt. Ps. 36:10). Muuten on pimeää. Pimeyden ja valon taistelu on jatkuvaa, mutta jouluna syttyvät valot todistavat, että pimeys ei ole saanut sitä valtaansa eikä tule saamaan. Siksi nyt ei ole niinkään puhe pimeyden tragediasta kuin valon voitosta. Tämä valo valaisee jokaisen. Tosin ristiriita on jo tässä: hänen omansa eivät ottaneet vastaan. Hän tuli omaan kotiinsa, maailmaansa. Maailma on hänen luomisesta johtuen. Johanneksen evankeliumi on kertomusta siitä, miten hänet torjuttiin. Kuitenkaan tässä ei ole kaikki. On niitä, jotka näkivät hänessä valon, uskoivat, ja kaikille heille hänen maailmaan tulonsa on pelastus.

Kaikki, mukaan lukien jokainen, on tekstin ydinsanoja. Se toistuu usein. Joului vetoaa edelleen lähes kaikkiin. Jouluna kirkon kynnyks ei ole korkea. On tunnelma, että kaikkia kutsutaan kuulemaan, mitä ensimmäisenä jouluna tapahtui. Tätä kokemusta on hyvä vahvistaa niin paljon kuin mahdollista. Evankeliumi antaa siihen täydet valtuudet. Nyt katsellaan valoa, joka valaisee jokaisen. Pimeässä on luonnollista pitää silmät suljettuina. Nyt herätellään avaamaan silmät, sillä valo on tullut.

Huipentuma on tekstin viimeisessä jakeessa. Siinä on koko Jumalan ihmiseksi tuleminen salaisuus. »Hän tuli siksi, mitä me olemme, että hän voisi tehdä meidät siksi, mitä hän on.» Kirkkoisä Irenaeus avasi salaisuutta niin. Johannes puhuu siitä, miten hän teki telttamajansa meidän erämaahamme (Exodus 25: 8–9). Hänen majansa täällä ihmisenä oli väliaikainen. Mutta nyt kyselemme, mitä se merkitsee meille. Saako elämä erilaisen ilmeen, jokapäiväinen arki uuden merkityksen, koska täällä on Jumalan maja? Mitä joulusta jää eloon, kun juhla on ohi?

Me katselemme hänessä armoa ja totuutta. Se on sitä Jumalan hyvää tahtoa, joka koskettaa meitä joulun sanomassa. Armo on varsin paavalilainen käsite. Jumalan mielisuosio, armahtava alentuminen ja ihmisrakkaus ovat sen sisältöä. Sen merkitys avautuu todella Kristuksen ristinkuolemasta käsin. Joku on laskenut, että sana totuus on evankelista Johanneksella peräti 25 kertaa. Jeesus opetti totuutta ja sanoi olevansa totuus. Kaikki huipentui Pilatuksen esittämään kysymykseen (18:38). Ihmisen, etsijän kysymys! Nyt on aika avata silmät ja katsella häntä. On aika kuulla. Jumala on puhunut, ja hänen puheensa sisältö on Jeesus, Herramme. Me puhumme erilaisin korostuksin joulustakin, mutta Vapahtajas on kaiken täyteys ja tämä joulun ilosanoma on kaikille!

Seija Molina

*Helsingin Tuomiokirkkoseurakunnan
kappalainen*

26.12.

Kristuksen todistajat

Tapaninpäivä, 2. joulupäivä

Mt. 23:34–39

Virret:

Alkuvirsi 35

Kiitosvirsi 126

Päivän virsi 141

Uhrivirsi 25

Ehtoollisvirsi 225

Päätösvirsi 600

Entä ne, jotka kielsivät Jeesuksen?

Päivän aihe ei ole helpoin mahdollinen. Ei varsinkaan kun voi olettaa, että osa kirkkovieraista on tullut joulukirkkoon. He eivät ole aikaisemmin ehtineet tai saaneet aikaiseksi lähtöä kirkkoon. Tapaninpäivän sanoma tuntuu suurelta vastakohtalta edellisenä päivänä saarnatulle Jeesus-lapselle. Tarvemmin ajateltuna näistä kahdesta päivästä löytyy yllättäviä liittymäkohtia. Eikö Jeesus-lapsi syntynyt likaiseen talliin keskelle kaikkea tämän maailman raadollisuutta, vääryyttä, epäoikeudenmukaisuutta ja kärsimystä. Hän joutui itse pian lähtemään pakosal-le. Jeesus syntyi juuri vainon keskelle. Jeesuksen tie vei lopulta Golgatalle ja ristille. Uskokin on jotain muuta, kuin kiiltokuvaan katsomista.

Eräs kollegani totesi puhuessamme tapaninpäivän saarnoista, että on tullut pidettyä monta verenumakuista saarnaa. Kirkon historiasta löytyy lukuisia marttyyreja ja erilaisia marttyyrikertomuksia. Niistä voi saada hyvää saarna-ainesta. Voi puhua myös itseämme lähempänä olevista kristityistä, joita voitaneen pitää marttyyreina. Kirkkoväelle lienee tuttu vaikkapa virren 600 sanoittaja Dietrich Bonhoeffer. Hän vastusti diktatuuria ja kristinuskon vääristämistä aina vankilaan ja kuolemaan asti.

Tapaninpäivän kolmannen vuosikerran teksti yllättäneen joka tapauksessa – ainakin sen kirkkovieraan, joka on luullut tulevana kirkkoon kuulemaan kauniita sanoja joulusta. Teksti on osa Jeesuksen viimeistä voi-huutoa, jonka hän esitti lainopettajista ja fariseuksista. Evankeliumiteksti katkaisee oudosti tämän asiayhteyden. Viimeisessä voi-huudossa Jee-

sus pahoittelee lainopettajia ja fariseuksia, jotka kunioittavat surmattuja profeettoja rakentaen heidän haudoilleen muistomerkkejä ja ollen varmoja, etteivät itse olisi isiensä synteihin syyllystyneet. Samalla he kuitenkin vainoavat heidän luokseen lähetettyjä profeettoja. Tekstin loppuosa on Jeesuksen Jerusalema vastaan suuntaama lauselmä. Sama teksti löytyy Luukkaalta.

Evankeliumiteksti puhuu tyypillisestä ulkokultaisuuden muodosta. Meillä on halu ja taipumus sanoutua irti isiemme ja esi-isiemme rikoksista. Miten helposti vakuutamme, että jos olisimme eläneet silloin, emme olisi syyllystyneet samoihin tekoihin. Ikään kuin olisi edes ollut mahdollista esimerkiksi keskiajalla omata ne mielipiteet ja se maailmankuva, joka meillä nyt on. Olemme jokainen oman aikamme vankeja. Jälkikäteen on helppo tuomita aikaisempien sukupolvien teot. Moni on ollut jälkiviisas vaikkapa kirkon syntien osalta Natsi-Saksassa. Kuinka moni olisi samassa tilanteessa ryhtynyt vastustamaan esivaltaa? Samoin on helppo tuomita jälkikäteen esimerkiksi entisen Neuvostoliiton kirkon johtajien KGB-yhteydet.

Itselleni herää kiusaus tänä tapaninpäivänä käsitellä niitä ihmisiä, jotka ovat vainojen keskellä kieläneet Kristuksen. Kaikki kristityt eivät päätyneet areenalle leijonien kitaan. Osa heistä kielsi uskonsa Jeesukseen. Heistä puhutaan kirkon historiassa hyvin vähän. Miksi nämä kristityt tekivät näin? Ehkä pelko oman hengen menettämisestä oli liikaa. Jospa merkittävän aseman menettäminen yhteiskunnassa oli kaikesta huolimatta liian suuri uhraus. Ehkä perhe tai suku painosti heitä. Miten olisimme itse tehneet?

Nämä samat asiat ovat tuttuja meille nykyään. Erityisen konkreettisia kristittyjen vainot ovat esimerkiksi joissakin islamilaisissa maissa. Suomessa meidän ei onneksi tarvitse pelätä henkemme puolesta. Päinvastoin kirkon arvostus on harvinaisen korkealla aikoihin. Silti kirkkovieraissa lienee niitä ihmisiä, jotka ovat elämänsään joutuneet tämän asian kanssa tekemisiin. Työpaikoilla, ystäväpiirissä ja nuorten maailmassa on omat paineensa. Avoimesti kristityksi tunnustautuva ihminen lienee jonkinlainen kapinallinen tai vaihtoehtoihminen.

Osa kristityistä kielsi Jeesuksen vainojen alla. Mitä heille tapahtui? Suurin osa sai ilmeisesti palata takaisin kirkkoon. Kaikki halukkaat saivat varmasti palata Kristuksen luo. Olihan heillä – ja meillä myös – esimerkkinä ensimmäinen opetuslapsi, Kallio, Pietari.

Meiltä kristityiltä elämämme tie voi joskus vaatia samanlaisia uhrauksia kuin Jeesukselta. Joillekin tämä on merkinnyt jopa marttyyriutta. Joka tapauksessa Kristuksen seuraaminen ei merkitse maallista kunniaa ja menestystä. Se ei merkitse ongelmien poistumista. Kristityn elämässä ongelmat, sairaudet ja vastoinkäymiset ovat tuttuja. Kristus tuli maailmaan, johon kuuluu elämä.

Evankeliumitekstiin sisältyy lohduttava sanoma. Jeesus puhuu kuinka on usein halunnut kuin kana-

emo koota poikaset siipiensä suojaan. Vanhassa testamentissa suojeleva lintu esiintyy juuri Jumalan vertauskuvana. Jeesus asettaa itsensä Jumalan paikalle. Jumala tulee todelliseksi maan päällä ja se tapahtuu Jeesuksessa. Jeesus ottaa aloitteen ja haluaa koota omansa siipiensä suojaan. Kristus tulee myös meidän luoksemme. Hänen siipiensä suojaan voimme käydä me, jotka olemme hänen tähtensä joutuneet kärsimään. Hänen siipiensä suojaan saamme mennä yhtä varmasti myös me, jotka olemme hänet kieltäneet ja kuulleet miten kukko on laulanut.

*Niilo Pesonen
Tuiran seurakunnan kappalainen*

29.12.

Pyhä perhe

1. sunn. joulusta

Lk. 2:33–40

Virret:

Alkuvirsi 32

Kiitosvirsi 126

Päivän virsi 466

Uhrivirsi 208: 1–

Ehtoollisvirsi 223: 1–

Päätösvirsi 26: 1–2, 7–8

Perhe on pyhin

Seitsemänkymmentäluvun suosituimpia amerikkalaisia tv-sarjoja oli ohjelma »Perhe on pahin». Siinä tapeltiin ja oltiin ilkeitä. Archie Bunker osoitti tunteita niin, että katsojaa hirvitti. Silti perheyhteisö pysyi koossa ja joskus ohjelma päättyi lopussa jopa hyviin ja helliin sanoihin. Suomalaisia vastaavia varhaisia versioita edustivat sellaiset ohjelmat kuin »Me Tammelat» tai »Heikki ja Kaija». Niissä ei oikeastaan tapahtunut mitään erikoista ja järjestyvää. Ne olivat arkipäivän kuvausta perheen elämästä, mutta silti hyvin suosittuja. Jaksaisikohan kukaan enää katsoa niitä?

En tiedä ovatko ajat muuttuneet vai onko viihteen tekijöiden käsitys perheestä muuttunut, mutta nykyisiin sarjoihin »Kotikatu» tai »Salatut elämät» on kuusikymmentäluvulta pitkä matka. Vakava kysymys on se, pelkistyykö sarjojen merkitys vain kuvaamaan todellisuutta ja kuviteltua vai luovatko sarjat myös todellisuutta? En oikein jaksa uskoa, että

elämä on niin värikästä ja tapahtumarikasta kuin meitä yritetään vietellä uskomaan.

Perheidylli on myytti. Se on satu ja kuvitelma. Suurin osa ihmisistä haaveilee jossakin elämänsä vaiheessa omasta perheestä. Siihen liittyvät mielikuvat liittyvät onneen, turvaan, elämän mielekkyyteen ym. Merkillistä on se, miksi tämä myytti ja satu muuttuu niin usein kauhuelokuvaksi. Onko perheidyllissä jotakin niin ylevää ja suurta, että sen painosta ihminen katkeaa? Onko liian haasteellista elää sitä tavallista, joka ei tunnu yhtään miltään? Siitä tavallisestahan kaikki haaveilevat.

Päivän aihe puhuu perheestä – pyhästä perheestä. Kuulostaa jotenkin hyvin arjelle vieraalta. Otsikko on valittu uskoakseni alleviivaamaan Jeesuksen erityistä asemaa ja syntymää. Mitään sen kummallisempaa pyhyttä Jeesuksen lapsuuden perheeseen tuskin liittyy. Voisi olettaa, että siinä eli ihan tavallisia ihmisiä. Jeesuksen perheestä annetut tiedot ovat hyvin niukkoja. Sekin on ymmärrettävää evankelistojen tehtävän kannalta. Niukkuus palvelee sanomaa – Jeesuksen merkitystä ja missiota. Evanke-liumeissa Jeesuksen koko perheyhteisö on laitettu palvelemaan kertomusta Jeesuksen merkityksestä maailman Vapahtajasta. Siksi maininnat perheestä ovat myös sen mukaisia. Kaikki se tavallinen ja normaali ihmisten välisiin suhteisiin kuuluva on karsittu pois epäolennaisena itse pääkertomuksen kannalta. On mielenkiintoista kuvitella minkälaisia tunteita mahdollisesti liikkui Jeesuksen sisarusparvessa, kun yksi lapsista nostettiin aivan erityiseen asemaan ja arvoon vanhempien silmissä. En usko, että tilanne oli perheessä aivan helppo ja mutkaton. Jeesuksen tehtävä ei auennut edes hänen lähimmille opetuslapsilleen ennen kuin ylösnousemuksen jälkeen. Ei ole syytä olettaa, että Mariaa ehkä lukuun ottamatta Jeesuksen perheessä olisi ollut yhtään syvällisempää ymmärrystä koko asiassa. Oli miten tahansa, seikalla ei ole merkitystä itse Jeesuksen missi-on kanssa. Perheyhteisö saa väistyä sivummalle ja tehdä tietä Messialle ja Vapahtajalle, jonka tie on viitoitettu jo syntymästä lähtien.

*Jouko Lankinen
hiippakuntasihteeri, Oulun tuomiokapituli*

31.12.

Aikamme on Jumalan kädessä

Uudenvuodenaatto

Lk. 13:6–9, Mt. 16:1–4

Virret:

Alkuvirsi 37: 1–4

Kiitosvirsi 130

Päivän virsi 38

Uhrivirsi 257

Ehtoollisvirsi 600

Päätösvirsi 273

Katoamatto- muudesta osallinen

Uudenvuodenaaton jumalanpalveluksen teema liittyy aikaan. Katse käännetään menneeseen ja arvioidaan mennyttä vuotta. Kiitetään siunauksista, pyydetään anteeksi sitä, missä on tehty väärin. Silmät suunnataan myös tulevaan ja kysytään, millä voimilla ja millä tavalla elämää jatketaan tästä eteenpäin. Oikeastaan uudenvuodenaaton teemat tulevat lähelle hautajaisten tematiikkaa. Silloinkin katsotaan muistellen taaksepäin ja pohditaan tulevan elämän suuntaviittoja.

1. Pietarin kirjeen tekstin pohjalta voidaan tarkastella ajan kulumisen herättämiä kysymyksiä. Kirjoittaja esittää kahtiajaon: on katoava ihmisen todellisuus ja katoamaton Jumalan todellisuus. Ihminen kaikessa voimassaan ja kauneudessaankin on kuin ruoho, joka kestää vain hetken. Jumala sen sijaan on ikuinen ja muuttumaton. Ihmisen ja Jumalan ero on mittaamaton.

Sitä ihmeellisempää on, että kuitenkin ihminen pääsee osalliseksi Jumalasta. Ääretön ja ajaton Jumala rakentaa sillan päiväperhosen, ihmisen luo. Silta on Jumalan sana, Jumalan puhuttelu, evankeliumin sanoma.

Valitettavasti kirkossa luetusta tekstistä ei suoraan käy ilmi, että »Jumalan sana» on evankeliumin sanoma. Epistolateksti on nimittäin katkaistu Jesajan kirjan sitaatin sanojen »mutta Herran sana pysyy iäti» jälkeen eikä mukaan ole otettu Pietarin kirjeen kirjoittajan selityskommenttia: »Juuri tämä sana on teille ilosanomana julistettu» (1. Piet. 1:25). Kirjoittajamme kommentti olisi kuitenkin tarpeen, sillä se

selittää, että Jumalan sana tulee julki ja vaikuttaa siellä, missä evankeliumia julistetaan. Kirkkoon tulleet ihmiset ovat siis tulleet kuulemaan ja kohtaamaan katoamattoman todellisuuden.

1. Pietarin kirjeen mukaan kristityt ovat syntyneet uudesti Jumalan sanan vaikutuksesta. Ajatus uudestisyntymisestä esiintyy myös kirjeen avausrukouksessa: Jumala on »uudestisyntyttänyt» meidät (1. Piet. 1:3, raamatunkäännöksessämme ei tule enää esiin ajatus »uudestisyntymisestä»). Uudestisyntyneet kristityt ovat »kuin vastasyntyneet lapset» (1. Piet. 2:2). Puhe uudestisyntymisestä tuo hyvin esiin katoavan ja katoamattoman todellisuuden välisen eron. Ihminen syntyy tänne katoavaksi olennoksi. Mutta Jumala voi synnyttää hänet uudesti ja tehdä hänet osalliseksi katoamattomasta Jumalasta itsestään. Silloin ajan hammas ei enää nujerra ihmistä lopullisesti. Kristityt saavuttavat kerran uskon päämäärän, sielun pelastuksen (1. Piet. 1:9).

Kari Kuula, TT

Kuopion Puijon seurakunnan pastori

1.1.

Jeesuksen nimessä

Uudenvuodenpäivä

Mt. 4:12–16

Uudenvuoden- päivän messu Porvoon tuomiokirkossa

YLEISTÄ

Uudenvuodenpäivä on ollut jo useita vuosia seurakuntamme hiljaisin jumalanpalveluspäivä. Vähimmillään seurakuntalaisia on ollut mukana alle kolmekymmentä, kun normaalisunnuntaisin heitä on hyvinkin puolisoitoista sataa. Tämä lienee tuttu ilmiö ainakin suuremmissa kaupunkiseurakunnissa. Toisaalta tähän vaikuttaa suomalaisten tapa juhlistaa vuodenvaihdetta pikkutunneille asti. Perheen pienimmätkin saavat valvoa yli puoleen yöhön. Omassa seurakunnassamme tilanteeseen on niin ikään vaikuttanut uudenvuoden aattoillan messun viime vuosina kasvanut suosio.

Messu toimitetaan siksi kahden papin, liturgin ja

saarnaajan voimin, kun normaalisti heidän lisäksi ovat myös diakoni ja avustava pappi. Koolla olevan pienen seurakunnan keski-ikä on huomattavasti normaalia korkeampaa. Tämä on hyvä ottaa huomioon messua valmistellessa. On syytä erikseen mainita vaarasta, joka koskee tällaisen hyvin »vähäväkisen» messun suunnittelua. On selvää, ettei esimerkiksi musiikkiin ja eräisiin muihin elementteihin ei panostetakaan siinä määrin kuin suurina juhlapyhinä. Missään nimessä se ei saa merkitä sitä, etteikö vuoden ensimmäinen messu olisi tärkeä. Se on hyvin tärkeä sille pienelle joukolle, joka siihen osallistuu. Vielä tulee muistaa, että päivän sisältö on vanhem-paa perua, kuin merkitys vuoden ensimmäisenä päivänä. Jeesuksen ympärileikkaus tapahtui juuri kahdeksantena päivänä syntymästä, ja hän sai nimen, jonka kautta kaikki pelastuvat. Tämä antaa vuoden ensimmäiselle päivälle väkevän viestin.

MESSUN RAKENNE JA MUSIIKKI

Urkomusiikin aikana toimittajat ja avustajat saapu-vat kuoriin.

Kun ehtoollisvälineet on viety alttarille, jää litur-gi kuoriosaan toimittamaan messun johdannon.

Alkuvirsi 600

Liturgi toimittaa alkusiunauksen ja ripin.

Psalmimusiikki toteutetaan kanttorin ja liturgin vuorolauluna.

Kiitosvirtenä kolmiyhteiselle Jumalalle lauletaan poikkeuksellisesti laudauksen sijasta virsi 126.

1. lukukappale Jes. 42:5–8

2. lukukappale Ilm. 3:7–8

Lukukappaleiden väliin klarinetilla soitettu vastaus-musiikki pohjautuu virteen 38.

Päivän virsi 317

Evankeliumin jälkeen virsi 33: 1, 4

Virsi 42 johdattaa esirukoukseen, jonka liturgi toimittaa.

Uhrivirsi 475

Ehtoollisosa toimitetaan alttarilta.

Liturgi toimittaa päätösoosan kuorista.

Benedicamus korvataan ylistysvirrellä 44: 4

SAARNAN JUURIA

Saarnaajan vaikeus evankeliumin suhteen on siinä, ettei katkelma liity juurikaan päivän aiheeseen. Ny-käisessä evankeliumikirjassa se onkin ainoa teksti, joka ei varsinaisesti puhu Jeesuksen nimestä. Toi-saalta tätä ei pidä nähdä vain ongelmana. Jeesuksen persoonan ja toiminnan merkitys nousee evankeliu-missa entistä tärkeämpään ja näkyvämpään asemaan. Evankeliumin lähtökohtana oleva tieto Johannek-sen vangitsemisesta johdattaa Jeesuksen uuteen vai-heeseen hänen toiminnassaan. Hän lähtee nuoruu-ensa kotikaupungista Nasaretista ja asettuu Kaper-naumiin. Matteus rinnastaa tapahtumaan Joulun pro-fetiasta tutut Jesajan sanat, jota evankeliumi vapaas-ti lainaa. Siirtyminen Naftalin ja Sebulonin heimo-

jen alueelle on Jeesuksen toiminnassa uusi vaihe. Se on asettumista niiden keskelle, jotka asuvat pimey-dessä ja kuoleman varjon maassa. Johanneksen vang-itseminen on oikeastaan merkki tälle uudelle vai-heelle.

Uusi vuosi merkitsee myös meidän mielisämme uutta aikaa ja vaihetta. Evankeliumi antaakin saar-naajalle hyvän lähtökohdan pohtia Jeesuksen merki-tystä muuttuvassa ajassa ja uudessa vaiheessa. Uusi vuosi ja sen tapahtumat ovat vielä meille hämärän peitossa. Uuden ajan kynnyksellä emme voi koskaan tietää mitä tulee tapahtumaan. Yhdestä asiasta voi kuitenkin olla varma. Ihmisen osaan kuuluu usein kulkea siellä missä on hämärää tai pimeää, missä kysellään ja ollaan epävarmoja ja huolestuneitakin huomisesta. Juuri sinne loistaa valo. Kristuksen läs-näolo on tuota valoa. Se lohduttaa ja antaa rohkeut-ta katsoa huomiseen. Se kertoo meille uuden ajan alkaessakin sanomaa nimestä, jossa kaikki pelastu-vat.

*Työryhmä: pastori Timo Ågren
ja kanttori Ilmo Riihimäki.*

Kauneimmat hengelliset laulut

Päivi Granström ja Esa Pyörä (toim.)

Yhteislauluvihko 5 e
kuoronuottivihko 15 e
orkesterisovitukset 90 e*

*(Ilmestyy vuoden vaihteessa)

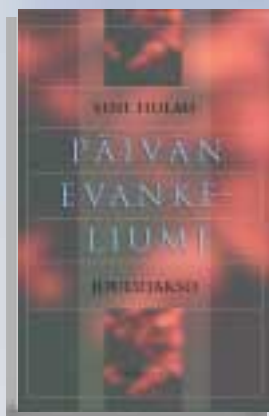
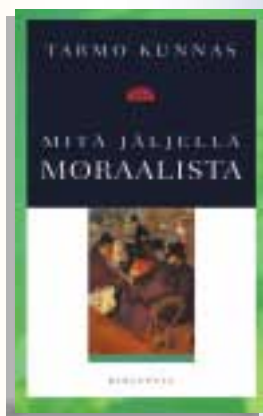
Vihkoon on valittu yleisöäänestyksen perusteella 38 kauneinta hengellistä laulua ja virttä. Kuorokirja sisältää neljäniset kuo-rosovitukset kaikkiin 38 lauluun. Alkuvuodesta valmistuu lauluihin myös orkesterisovitukset. Tavol-teena on elvyttää seurakuntien yhteislaulua, tukea kuoroja ja orkestereita valmiilla sovituksilla, innostaa koko seurakunnan musiikielämää.

Suomen Lähetysseuran Basaari
Tähtitorninkatu 18
00140 Helsinki
Tilaukset: 09 - 129 7222
faksi: 09 - 129 7294
www.mission.fi/basaari

Näistä puhutaan

Tarmo Kunnas
**MITÄ JÄLJELLÄ
MORAALISTA**

Huumorin sävyttämä älyllinen kuvaus Suomen moraalisen ilmapiiirin muutoksesta uskonnon, elämäntaidon, kulttuurin, rahan vallan ja rappioilmiöiden valossa. 27,90

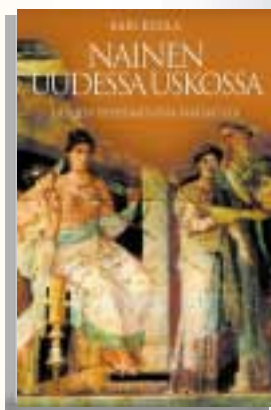
Sini Hulmi
**PÄIVÄN
EVANKELIUMI**
Joulujakso

Korvaamaton apuväline saarnan ja puheen pitäjälle. Käy lävitse kolmen vuosikerran evankeliumit. Sopii myös raamatuntutkiskeluun ja pienryhmille. 39,00

Kari Kuula
**NAINEN
UUDESSA
USKOSSA**

**Uuden testamentin
naiskuvia**

Kristinuskon varhaisvaiheilta löytyy sekä naisia vapauttavia että alistavia pyrkimyksiä. Kattava perusteos ajankohtaisesta aiheesta. 39,50

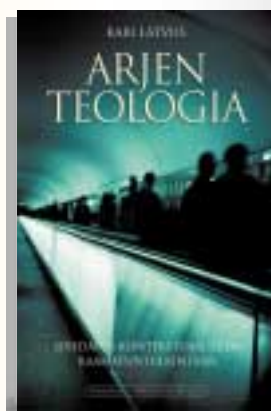

Maarit Hytönen
**KIRKON
KANNANOTOT
MODERNIN
ETIIKAN
KYSYMYKSIIN**

Mikä on kirkon kanta eettisiin kysymyksiin? Aiheet on rajattu ekologian, lääketieteen, markkinatalouden ja perhe-elämän alueille. 19,90

Kari Latvus
ARJEN TEOLOGIA
Johdatus

**kontekstuaaliseen
raamatuntulkintaan**
Mitä kuuluu vapautuksen teologialle tänään? Perusteellinen katsaus kontekstuaalisen teologian tähänastiseen historiaan Suomessa ja maailmalla. 32,00

Maarit Hytönen -
Veikko Pöyhönen
**MIHIN MENET
SUOMEN KIRKKO?**

Kirkolla on tulevaisuudessa ratkaistavanaan monia tärkeitä kysymyksiä: uskonnonopetuksen asema, henkilöstö, kaupungistuminen, kirkkoon kuuluminen. 19,80

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO

FINLANDS KYRKAS PRÄSTFÖRBUND

PERUSTETTU 14.1.1918

PUHEENJOHTAJA

Juha Kauppinen
Messukylän kirkkoherra, TT
Helakallionkatu 6 F
33580 Tampere
(03) 219 0203 (työ)
050 554 2427 (GSM)
s-posti: juha.kauppinen@evl.fi

JOHTAJIEN SIHTEERI

HSO-siht. Tuula Anttonen
(09) 150 2453
s-posti: tuula.anttonen@pappisliitto.fi
*Esittelijöiden sihteeri, hallintoelinten
pöytäkirjanpitäjä, Cruxin toimitussihteeri,
matka- ja kokousjärjestelyt, Internet-
kotsivut.*

TOIMINNANJOHTAJA

Teol. tri Esko Jossas
(09) 150 2467 (työ)
050 511 6683 (GSM)
s-posti: esko.jossas@pappisliitto.fi
*Liiton yleinen johto, hallintoelinten päätös-
ten valmistelu ja esittely, liiton talous,
edunvalvonta- ja neuvottelutoiminta,
opintomatkat, palvelussuhdeneuvonta.*

TOIMISTOSIHTTEERI

Heli Meinola
(09) 150 2653
s-posti: heli.meinola@pappisliitto.fi
Jäsenyysasiat, alaosastot, opintomatkat.

APULAISTOIMINNANJOHTAJA

Pastori Hannu Ronimus
(09) 150 2466 (työ)
050 542 3664 (GSM)
s-posti: hannu.ronimus@pappisliitto.fi
*Alaosasto- ja koulutustoiminta, Cruxin
päätoimittaja, liiton tiedotustoiminta,
opintomatkat, Papiston päivät 2002,
hallintoelinten päätösten valmistelu ja
esittely, palvelussuhdeneuvonta.*

Anne Taanila
(09) 150 2657
s-posti: anne.taanila@pappisliitto.fi
Laskut ja kirjanpito, luottamusmieskurssit.

PROJEKTISIHTTEERI

Pastori Kaisa-Liisa Pehkonen-Suoranta
(09) 150 2455 (työ)
050 597 5231 (GSM)
s-posti: kaisa.pehkonen-suoranta@
pappisliitto.fi
*Liiton opiskelijatyö, toiminta nuorten
pappien tukemisessa, osavastuu koulutus-
kysymyksissä, palvelussuhdeneuvonta.*

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 9.00–15.00
fax (09) 148 5875
kotsisivu: www.evl.fi/jst/pappisliitto/
s-posti: suomen.kirkon@pappisliitto.fi

ERITYISKOULUTETTUIJEN TYÖTÖMYYSKASSA

Asemamiehenkatu 2,
8 krs., 00520 Helsinki
puh. (09) 150 21
ma, ti, to 9–11
ke 9–11 ja 13–15
fax (09) 272 1212
s-posti: erityiskoulutettujen.tk@erko.fi
www.erko.fi

DIAKONIA- TYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

DIAKONIARBETARNAS
FÖRBUND

PERUSTETTU 15.6.1958

PUHEENJOHTAJA

Leena Vanne
Tapiolan diakonissa
Vanhan-Mankkaant. 14 E 13
02180 Espoo
(09) 8625 0431 (työ)
040 546 5193 (GSM)
s-posti: leena.vanne@evl.fi

TOIMINNANJOHTAJA

Diakonissa, terv. hoit.
Riitta Hiedanpää
(09) 150 2287 (työ)
040 516 5557 (GSM)
s-posti: riitta.hiedanpaa@dtl.inet.fi

Liiton yleinen johto, edunvalvonta- ja neuvottelutoiminta, hallintoelinten päätösten valmistelu, esittely ja täytäntöönpano, palvelussuhdeneuvonta.

JÄRJESTÖSIHTEERI

Diakonissa,
TtM Raija Pyykkö
(09) 1502 286 (työ)
040 7650 477 (GSM)
s-posti: raija.pyykkö@dtl.inet.fi

Ammatilliset kysymykset, tiedottaminen, opiskelijatyö, alaostotoiminta.

TOIMISTOSIHTEERI

Yo-merkonomi
Pirjo Heikkinen
(09) 150 2487 (työ)
s-posti: pirjo.heikkinen@dtl.inet.fi

Jäsenyysasiat, kirjanpito ja maksuliikenne, materiaalitilaukset, mökkivaraukset.

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieäisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 9.00–15.00
fax (09) 877 7397
kotisivu: www.dtl.fi

SUOMEN KANTTORI- URKURILIITTO

FINLANDS KANTOR-ORGANIST-
FÖRBUND

PERUSTETTU 15.6.1907

PUHEENJOHTAJA

Marjukka Andersson
Lauttasaaren kanttori, DU
Myllykallionrinne 2 B 15, 00200 Helsinki
040 513 6235 (GSM)
s-posti:
marjukka.andersson@kolumbus.fi

TOIMINNANJOHTAJA

Valt. maist.
Annamari Jokinen
(09) 150 2445 (työ)
040 865 6630 (GSM)
s-posti: annamari.jokinen@
suomenkanttori-urkuriliitto.fi

Edunvalvonta, palvelussuhdeneuvonta, tiedotus, opiskelijatoiminta, kv-asiat.

TOIMISTOSIHTEERI (VS.)

Nina Järvensivu
(09) 1502 446 (työ)
s-posti: nina.jarvensivu@
suomenkanttori-urkuriliitto.fi

Jäsenyysasiat, maksuliikenne.

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieäisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin klo
9.00–15.00
fax (09) 2787 177
kotisivu
www.kolumbus.fi/skul/
s-posti: kanttori.urkuriliitto@kolumbus.fi

- 3 *Hannu Ronimus:* Virkarakenne-
uudistuksen sudenkuoppa
- 3 *Leena Vanne:*
Mietteitä mietinnöstä
- 4 Uutiset
- 7 Liittojen hallitusten uudet jäsenet:
Matti Taatila
- 8 *Marjukka Andersson:*
Osa-aikainen: nälkäpalkalla elävä?
turvaton?
- 10 *Juba Kauppinen:* Kirkko koulussa
- 12 *Janne Hatakka:* »Jos haluat tulla
rikkaaksi, rakenna tie.» Katsaus
Kiinan kirkon elämään
- 15 *Jouko Talonen:*
Huippuvuorten papilla on maail-
man laajin seurakunta
- 18 *Kimmo Rilasmaa:*
Jumalanpalveluksiin käyttömaksu?
- 20 *Sakari Vilpponen:*
Kurkistus julkisivun taakse
- 22 *Jaana Viitakangas-Klemola:*
Vastuullista diakoniaa taloudelli-
sessa auttamisessa
- 24 *Risto T. Nieminen:*
Kirkko 2000 ja aluetyön haaste
- 26 *Antti Kujanpää:*
Aluetyö Olarin seurakunnassa
- 27 *Jaakko Ripatti:*
Kohti kolmisäikeistä virkaa
- 29 *Marjukka Andersson:* Mikä
virkarakennekomitean mietintö?
- 33 Diakoniatyöntekijöiden ajatuksia
virkarakenneuudistuksesta
- 36 *Anneli Urvanta:*
»On paikka hyvä mulla...»
- 37 *Maija-Liisa Halme:*
Lahjaa – vain lainaa
- 38 Opiskelijavinkki *Heta Piirainen:*
Etsitään: Innokasta työläistä
laittamaan asiat järjestykseen.
- 39 Kommentti
- 42 Tekstin ääressä

Kohti kolmisäikeistä virkaa?

Kirkolliskokouksen perustevaliokunta antoi virkarakennekomitealle tehtäväksi ”muodostaa kirkon erityisen viran yhteyteen pappisvirasta erillinen virka, johon kootaan nykyiset diakonian, musiikin ja kasvatuksen virat”. Komitean mietintö julkaistiin elokuun lopussa. Sivuilla 27–35 on viisi kirjoitusta virkarakennekysymyksen sisällystä ja sen herättämistä ajatuksista.

Kiinan kirkon pitkä tie

Millainen on kristillisen kirkon asema maailman väkirik-
kaimmassa maassa? Viimeisen kahdenkymmenen vuoden
aikana Kiinan protestanttinen kirkko on kasvanut voi-
makkaasti. Jäsenmääräarviot vaihtelevat 15–30 miljoo-
nan välillä ja nykyään Kiinan kirkko on eräs kaikkein voi-
makkaimmin kasvavista kirkoista. Suomen Pipliaseuran
projektisihteeri Janne Hatakan matkaraportti s. 12.

Kirkko ja tekijänoikeus

Tekijänoikeustoimikunta on mietinnössään ehdottanut,
että jumalanpalvelukset eivät enää kuuluisi vapaan julki-
sen esittämisen piiriin. Tämä tarkoittaa sitä, että mikään
musiikki- tai muu teos, jonka käytöstä ei ole erikseen
sovittu, ei olisi enää esitettävissä ilman tekijän suostu-
musta. Uudistettu tekijänoikeuslaki on tarkoitus saada
voimaan tämän vuoden loppuun mennessä. Ajankohtais-
ta aihetta käsittelee s. 18 Kimmo Rilasmaa, joka valmis-
telee aiheesta oikeustieteellistä lisensiaattityötä.

Kirkko 2000 ja aluetyön haaste

Aluetyön strategiaan kuuluu, että siinä toteutetaan alueel-
lista moniammatillista tiimityötä. Tiimissä kukin tuo
oman erityisosaamisensa kokonaisvaltaiseen yhteiseen
työpanokseen. Muutosprosessin vaikeus on siinä, että mo-
nien työntekijöiden on vaikea luopua ”sooloilevasta” työ-
otteesta ja opetella yhdessä tekemistä. Toinen aluetyö-
seurakunnan ongelmakenttä liittyy väliportaana johtami-
seen. Kun seurakunta jaetaan alueisiin, alueyksiköt tarvit-
sevat omat esimiehensä. Piirikappalainen, TT, Risto T.
Nieminen tarkastelee s. 24 muutosprosessin haasteita
aluetyötä toteuttavassa seurakunnassa. Kirkkoherra Antti
Kujanpää kertoo s. 36 aluetyöstä Olarin seurakunnassa.

Seuraava Crux ilmestyy viikolla 50. Aiheina mm. kooste Papiston päivistä, musiikkikuulumisia Lontoosta ja seurakuntien ja kuntien välinen yhteistyö.